

ผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้วัสดุออนไลน์ที่มีต่อความสามารถ  
ในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล



นางสาวธีรารัตน์ ศรีวิรัตน์

## สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF ORGANIZING EXPERIENCE BY USING THE STORYLINE METHOD  
ON COMMUNICATION ABILITY OF KINDERGARTENERS



Miss Thirarat Srivirat

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements  
for the Degree of Master of Education Program in Early Childhood Education

Department of Curriculum, Instruction, and Educational Technology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้วีดิทัศน์ไลน์ที่มีต่อ  
ความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล

โดย

นางสาวธีรรัตน์ ศรีวิรัตน์


สาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย

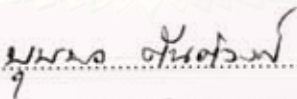
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

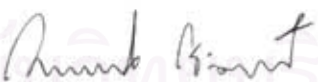
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง  
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

  
..... คณบดีคณะกรรมการ  
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

  
..... ประธานกรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ตันติวงศ์)

  
..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ)

  
..... กรรมการ  
(อาจารย์ ดร.ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุขัยนิวัฒน์)

ธีรารัตน์ ศรีวิรัตน์ : ผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล. (EFFECTS OF ORGANIZING EXPERIENCE BY USING THE STORYLINE METHOD ON COMMUNICATION ABILITY OF KINDERGARTENERS)

อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ, 143 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล 2 ด้าน ได้แก่ การระลึกได้ และการจับใจความ การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การเรียงร้อยสถานการณ์ ขั้นที่ 2 การขยายประสบการณ์ และขั้นที่ 3 การเล่าเรื่องย้อนกลับ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กอายุ 5 – 6 ปี โรงเรียนบ้านคลองหระ (ทวิรัตน์ราษฎร์บำรุง) จำนวน 48 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ใช้การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ จำนวน 24 คน และกลุ่มควบคุมที่ใช้การจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ จำนวน 24 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย 10 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายด้านการระลึกได้ และการจับใจความของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01



ภาควิชา...หลักสูตร...การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา...ลายมือชื่อนิสิต... อาริยาณี ศรีวิรัตน์  
สาขาวิชา...การศึกษาปฐมวัย...ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก...  
ปีการศึกษา...2551.....

## 4883688327: MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEYWORDS: THE STORYLINE METHOD/COMMUNICATION ABILITY/  
KINDERGARTENERS

THIRARAT SRIVIRAT: EFFECTS OF ORGANIZING EXPERIENCE BY USING  
THE STORYLINE METHOD ON COMMUNICATION ABILITY OF KINDERGARTENERS.  
THESIS ADVISOR: ASST. PROF. WORAWAN HEMCHAYART, Ph.D., 143 pp.

The purpose of this research was to study the effects of organizing experience by using the storyline method on the communication ability of kindergarteners, in terms of recall and comprehension. The process of organizing experience by using the storyline method were: 1) situation plotting 2) experience elaborating and 3) story retelling

The sample was 48 kindergarteners of five to six years of age at Bankhongwa (Thaweeratrajbamrung) school. The sample was divided into two groups: 24 children in the experimental group organized experiences using the storyline method and 24 children in the control group used the conventional method. Research duration was 10 weeks. The research instrument was a test of communication ability of kindergarteners. The data were analyzed by using arithmetic mean, standard deviation, and t-test.

The research results were that after the study, the scores on communication ability in terms of recall and comprehension of the experimental group were significantly higher than those of the control group at the .01 significance level.

Department :..Curriculum, Instruction,..... Student's Signature :  .....

..and Educational Technology...

Field of Study :..Early Childhood Education,..... Advisor's Signature :  .....

Academic Year :..2008.....

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ข้อคิด คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่งมาโดยตลอด นอกเหนือจากการช่วยเหลือทางวิชาการ ท่านยังได้อบรมบ่มนิสัยในการทำงาน และการมองโลก อันช่วยพัฒนาด้านจิตใจให้ผู้วิจัยเป็นบุคคลที่อดทน และพัฒนาตนเองในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ หากไม่มีการอบรมสั่งสอนของอาจารย์ ผู้วิจัยคงไม่สามารถทำงานได้อย่างราบรื่น ผู้วิจัยรู้สึก ซาบซึ้งและสำนึกในบุญคุณ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ตันติวงศ์ ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ปัทมาศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ กรุณาตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ ดร.อรทัย มูลคำ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ และอาจารย์สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์ ที่ได้ให้คำชี้แนะ ตลอดจนให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกำแพงเพชร และผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านคลองหวะ (ทวีรัตนราษฎร์บำรุง) ที่ให้ความเมตตาและเอื้อเฟื้อสถานที่ในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณครูอุไรอุทัย สร้อยแสง และคุณครูสมทรง ช่วยเมือง ที่ให้ความร่วมมือ ในการเก็บข้อมูลงานวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ขอขอบคุณ คุณกมลรัตน์ ก่อกาญจนวงศ์ คุณวิลาวัลย์ คัดทะจันทร์ คุณปณิตตา ส้าราญกิจ Mr.David Reyes Gavara Valenzuela และพี่ๆ เพื่อนๆ ชาวครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกคน ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือจนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้ความรักความห่วงใย และเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษา รวมทั้งพี่สาวที่คอยให้กำลังใจ ทำให้ประสบความสำเร็จในทุกวันนี้ ผู้วิจัยสำนึกในพระคุณของทุกท่านเสมอมา

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ภาษาของเด็กอนุบาล.....	11
พัฒนาการทางภาษาของเด็กอนุบาล.....	11
ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็ก.....	24
การระลึกได้และการจับใจความของเด็กอนุบาล.....	30
หลักการสอนภาษาสำหรับเด็กอนุบาล.....	35
การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์.....	38
ความเป็นมาและความหมายของการจัดประสบการณ์	
โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์.....	38

องค์ประกอบสำคัญของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์.....	40
หลักการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์.....	44
รูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์.....	50
บทบาทครูในการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์.....	52
วรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	54
ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	54
จุดมุ่งหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	54
ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	55
ลักษณะของวรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	57
องค์ประกอบของวรรณกรรม.....	58
คุณค่าของวรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	59
การคัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	62
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	66
<b>บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....</b>	<b>69</b>
การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	69
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	71
การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์.....	71
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	76
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	79
<b>บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....</b>	<b>81</b>
ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการสื่อความหมาย 2 ด้าน	
ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	82
<b>บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....</b>	<b>88</b>
สรุปผลการวิจัย.....	89
อภิปรายผล.....	89



ข้อสังเกตในการวิจัย.....	92
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้.....	92
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในระดับต่อไป.....	93
รายการอ้างอิง.....	94
บรรณานุกรม.....	100
ภาคผนวก.....	103
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	104
ภาคผนวก ข สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	106
ภาคผนวก ค ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	108
ภาคผนวก ง ค่าระดับความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด ความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ชุดที่ 1 วรรณกรรมเรื่อง “มดน้อยจอมขยัน” และชุดที่ 2 วรรณกรรมเรื่อง “ราชสีห์กับหนู” .....	119
ภาคผนวก จ ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์.....	121
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ.....	136
ภาคผนวก ช ตัวอย่างภาพการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์.....	139
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	143

## สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	พัฒนาการทางภาษาของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด-6 ปี.....	13
2	วรรณกรรมที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	72
3	เปรียบเทียบการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์และ การจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ.....	75
4	กรอบแนวคิดความสามารถในสื่อความหมายของเด็กอนุบาล.....	76
5	การวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของ เด็กอนุบาล ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง.....	78
6	ช่วงคะแนนเฉลี่ยเพื่อแปลความหมายของข้อมูล.....	79
7	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ความสามารถในการสื่อความหมายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง.....	82
8	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ความสามารถในการสื่อความหมายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง.....	82
9	ค่าระดับความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความสามารถในการ สื่อความหมายของเด็กอนุบาล ชุดที่ 1 วรรณกรรมเรื่อง“มดน้อยจอมขยัน” และชุดที่ 2 วรรณกรรมเรื่อง “ราชสีห์กับหนู”.....	120

## สารบัญแนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษา.....	26
2	กรอบแนวคิดการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์.....	70
3	การเปรียบเทียบขั้นตอนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ และ การจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ.....	74



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

# บทที่ 1

## บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการวางรากฐาน พัฒนาการของเด็กที่จะต้องมีความรู้ในการพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งมากขึ้น จากการศึกษา ผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทยพบว่า เด็กอายุ 3-6 ปี ร้อยละ 37.6 เด็กมี พัฒนาการด้านร่างกาย และด้านอารมณ์ จิตใจ สังคมอยู่ในเกณฑ์สมวัยแต่มีพัฒนาการด้าน สติปัญญาไม่สมวัย นอกจากนี้แล้ว ร้อยละ 13.0 เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัยแต่มี พัฒนาการด้านสติปัญญาและพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคมไม่สมวัย เด็กกลุ่มนี้มีสัดส่วน ของเด็กที่มีพัฒนาการทั้ง 3 ด้านอยู่ในเกณฑ์ไม่สมวัยร้อยละ 1.3 (ลัดดา เหมาะสุวรรณ, 2547) สรุปได้ว่าพัฒนาการด้านที่เด็กไม่สมวัยมากที่สุดคือ พัฒนาการด้านสติปัญญา โดยไม่สมวัยเป็น สัดส่วนขึ้นตามอายุ (สุชาติ ศรีทิพย์วรรณ และคณะ, 2549)

การศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการและเชาวน์ปัญญาของเด็กไทย พบว่า เด็กอายุ 3-4 ปี ส่วนมากไม่มีความพร้อมในการทำแบบทดสอบประเภทถามตอบเล่าเรื่องจากรูปภาพ ซึ่งสะท้อน ถึงการขาดประสบการณ์เนื่องจากไม่มีผู้ใหญ่อ่านหนังสือหรือเล่าเรื่องจากรูปภาพให้เด็กฟัง และอาจ เป็นปัจจัยที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านภาษาของเด็ก และยังขาดการปรับให้มีความ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันการเชื่อมโยงผลการวิจัยและการปฏิบัติการ เรียนรู้ของเด็กไทย การศึกษาวิจัยยังได้แสดงรายละเอียดข้อมูลพื้นฐานบางด้านในด้านความพร้อม ก่อนเข้าเรียนของเด็กปฐมวัย ก็คือพัฒนาการด้านภาษา โดยเฉพาะด้านการสื่อสารเรื่องง่ายๆ ใน ชีวิตประจำวัน ภาษาเป็นทักษะที่มีข้อมูลยืนยันมาก่อนหน้านี้ว่า เด็กไทยมีพัฒนาการทางด้านนี้ไม่ ดีนัก (นิชรา เรื่องดารกานนท์, 2547)

การศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในปี พ.ศ.2542 โดยสำนัก ส่งเสริมสุขภาพกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นการสุ่มสำรวจเฉพาะเด็กอายุ 1 ปีและ4 ปี ทั่วประเทศ 4 ภาค พบว่า เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาช้ากว่าด้านอื่นเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า พัฒนาการด้านภาษามีความสัมพันธ์กับสติปัญญาของเด็กมากกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นจำนวนเด็ก ช่วงก่อนวัยเรียนที่มีปัญหาพัฒนาการค่อนข้างช้าหรือสงสัยช้าในการศึกษาที่ผ่านมา ประมาณร้อยละ 30 ช่วงวัยนี้เป็นระยะก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา หากเด็กมีความพร้อมจะเป็นพื้นฐานที่ดีต่อการ เรียนรู้ในระยะต่อไป พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กช่วงก่อนวัยเรียนจะค่อยๆ ปรากฏให้เห็น

และง่ายต่อการสังเกต เนื่องจากเด็กมีพัฒนาการด้านภาษา มีความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เพิ่มขึ้น โดยทฤษฎีของ Piaget ได้เรียกระยะ 2-7 ปีว่าเป็น pre-operation คือเด็กสามารถใช้ภาษาและการรับรู้ที่เริ่มเป็นเหตุเป็นผลแก้ปัญหาได้ แม้จะยังมีความเข้าใจเรื่องต่างๆ ด้านเดียวจากมุมมองของตนเอง แต่ค่อยๆ เรียนรู้ที่จะเข้าใจความคิดของผู้อื่นเมื่อเข้าสู่ช่วงท้ายของระยะวัยนี้ จากทฤษฎีทางตะวันตก เด็กตั้งแต่อายุ 2 ปีครึ่งขึ้นไปจะมีพัฒนาการทางด้านภาษาดีมากพอ การพูดจาโต้ตอบทั่วไปจะดีขึ้นเกือบสมบูรณ์ที่อายุ 3-4 ปี โดย เด็กจะรู้จักการผลัดกันสนทนาที่อายุ 2 ปีครึ่งถึง 3 ปีครึ่ง แยกแยะที่จะเข้าใจข้อมูลที่ได้จากการฟังการเล่าเรื่องที่อายุ 3-4 ปี (นิชรา เรื่องดารกานนท์, 2547)

ดังนั้นภาษาจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะภาษามีความสำคัญในการอยู่รอดของชีวิต เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในชาติทำให้เกิดความสะดวกและเข้าใจที่ตรงกัน นอกจากนี้ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ด้วย (วรวรรณ เหมชะญาติ, 2549)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงเน้นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ภาษาไทยมาก เพราะเป็นภาษาประจำชาติประการหนึ่ง โกวิท วงศ์สุวรรณ กล่าวไว้ในงานเขียนเรื่อง เมื่อสมเด็จพระเทพฯ ทรงพระอักษรระดับปริญญาเอก เกี่ยวกับพระราชดำริ เรื่องการเรียนรู้ภาษาไทย ตอนหนึ่ง ดังนี้ (สมพร จารุณัฐ, 2548)

*การเรียนรู้ภาษาจำเป็นต้องอาศัยการได้ยิน ได้ฟัง ได้อ่าน  
การคิด การพูด และการเขียน....ควรมีกิจกรรมที่ให้โอกาส  
ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าหาเหตุผลอย่างอิสระ ในขณะเดียวกันครู  
ก็มีส่วนช่วยแนะนำและให้ข้อคิดแก่นักเรียน ควรให้นักเรียน  
มีความคิดกว้างขวางยิ่งขึ้น...*

ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาภาษา พัฒนาการทางภาษาของเด็กจึงเริ่มมาจากภาษาพูดไปสู่ภาษาเขียน ดังนั้นในช่วงปีแรกๆ ของเด็กปฐมวัยจึงต้องได้รับการปูพื้นฐานทางการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนที่ถูกต้อง และก่อนการอ่านและเขียนเด็กจะอ่านจากเสียงสัมผัสและเพลงที่ได้ยินจากภาษาของคนใกล้ชิด เด็กจึงมีความคุ้นเคยกับภาษาและใช้ในการสื่อสาร และแสดงความรู้สึกกับผู้อื่น ซึ่งนำไปสู่ทักษะการฟัง การพูด การเข้าใจ การอ่าน และการเขียน (Dodge และ Bickart, 1998) เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นนักอ่านและนักเขียนที่มี

ประสิทธิภาพเมื่อถึงวัยอันเหมาะสมในชั้นประถมศึกษา ดังนั้น เด็กปฐมวัยควรได้รับการฝึกฝน ประสบการณ์ทางภาษาเบื้องต้นตั้งแต่แรกเริ่มอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอโดยมุ่งเน้นกระบวนการ และการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่านและการเขียนมากกว่าการได้มาซึ่งผลผลิตคือ การอ่าน ออกเขียนได้ที่ปลายทาง

จากเหตุผลดังกล่าว การฟังและการพูดจึงเป็นสิ่งที่เด็กอนุบาลใช้บ่อยในการสื่อสารให้ผู้อื่น เข้าใจก่อนการอ่าน ประสบการณ์จากภาษาพูดจะควบคู่ไปกับการอ่านและการเขียน เด็กจะเขียน เล่าจากประสบการณ์ที่เขาอ่าน จะเห็นได้ว่าการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเป็นระบบที่ สัมพันธ์กัน จึงทำให้เด็กเกิดทักษะย่อยต่างๆ ตามมา แต่จากการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาล ทำ ได้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการฟังและการพูดควบคู่กันไปกับการอ่านและ การเขียน ทุกวันครูจะอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เด็กจะจับใจความของนิทานจากการดูภาพและฟัง คำพูดที่ครูเล่า เนื่องจากการจับใจความเป็นหัวใจจากการอ่านแต่เด็กวัยอนุบาลไม่ได้จับใจความ จากตัวหนังสือแบบผู้ใหญ่ เด็กจะจับใจความโดยอาศัยดูภาพและการฟังเรื่องของนิทานหรือเรื่อง เล่าประกอบ

การจับใจความสำหรับเด็กวัยอนุบาลจำเป็นต้องใช้นิทานเพราะนิทานมีโครงสร้างการ เขียนและเรื่องราวที่เด็กคุ้นเคย เอื้อให้เด็กสามารถเข้าใจความรู้อื่นในการจับใจความ กล่าวคือ นิทาน โดยทั่วไปจะมีแก่นเรื่องที่แน่นอน เด็กชอบที่จะเป็นผู้ค้นหาแก่นเรื่องด้วยตนเอง นอกจากนี้นิทาน ยังมีเค้าโครงเรื่องติดต่อกันจนเด็กติดตามได้อย่างสนุกสนาน เด็กอาจจะรู้สึกว่าการกระทำในเรื่อง อาจเกิดขึ้นได้ ตัวละครมีชีวิตสมจริง เหมาะกับความต้องการของเด็ก เด็กจะได้เรียนรู้ในการคิด แก้ปัญหา (Strang, 1969)

Miller (1977) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ในการค้นหาความหมายจากการฟังสำหรับเด็ก อนุบาลอายุ 5-6 ปี ที่มีพัฒนาการด้านการฟังสูงแต่ไม่ได้รับการฝึกจับใจความ ผลการวิจัยพบว่า เด็กอนุบาลมีความต้องการในด้านต่างๆ คือ ต้องการแบบอย่างในการตั้งคำถามเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่ฟัง ต้องการประสบความสำเร็จในการฟัง ต้องการการกระตุ้นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง และ ต้องใช้เวลาในการตรวจสอบความเข้าใจ ความต้องการเหล่านี้จะมีผลต่อเมื่อเด็กพร้อมที่จะเรียนรู้

จากงานวิจัยดังกล่าวจะพบว่าเด็กวัยอนุบาลได้มีการพัฒนาทักษะด้านการฟังแต่ไม่ได้รับการฝึกฝนการจับใจความอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทักษะด้านการฟังของเด็กวัยอนุบาลนั้นไม่ได้ฝึกฝน เพียงแค่การจับใจความแต่ต้องประกอบไปด้วยการฝึกฝนการระลึกได้ของเด็ก McCartney และ Nelson (1981 อ้างถึงใน Mistry และ Lange, 1985) ได้ทำการวิจัยโดยให้เด็กอายุ 4 และ 6 ปี ได้ ฟังเรื่องราวที่ประกอบด้วยโครงสร้างของเนื้อหา พบว่า เด็กทั้ง 2 กลุ่มอายุ สามารถระลึกการ

กระทำหลักได้ดีเท่าๆ กัน แต่เด็กโตจะกล่าวถึงรายละเอียดได้มากกว่าเด็กเล็ก แสดงให้เห็นว่า เด็กใช้ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของเนื้อหาที่ตนมีอยู่ในการทำความเข้าใจ และระลึกเรื่องราวต่างๆ

นอกจากนี้ Hudson และ Nelson (1983) ได้ทำการวิจัยโดยให้เด็กอายุ 4 และ 6 ปี ฟังเรื่องประกอบด้วยโครงสร้างของเนื้อหาโดยให้เด็กกลุ่มหนึ่งได้ฟังเรื่องที่เรียงตามลำดับ และเด็กอีกกลุ่มหนึ่งได้ฟังเรื่องที่ไม่เรียงตามลำดับ พบว่าเด็กทั้ง 2 กลุ่มอายุ สามารถระลึกเรื่องที่เรียงตามลำดับได้ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อให้เด็กระลึกเรื่องที่ไม่ได้เรียงตามลำดับ เด็กอายุ 6 ปี สามารถระลึกได้ดีกว่า และมีการเปลี่ยนลำดับเรื่องราวให้เหมาะสม ส่วนเด็กอายุ 4 ปี ไม่สามารถระลึกได้ แสดงให้เห็นว่า เด็กเล็กสามารถใช้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ของเขาในรูปแบบที่ต้องเรียงตามลำดับ ดังนั้นเมื่อให้เด็กระลึกเรื่องที่โครงสร้างที่เป็นไปตามลำดับเด็กสามารถระลึกได้ดี

จากการวิจัยข้างต้นพบว่าในปัจจุบันได้มีวิธีการสอนต่างๆ มากมายที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เมื่อมีการปฏิรูปการเรียนรู้จึงทำให้ครูตื่นตัวที่จะค้นหารูปแบบวิธีการสอนต่างๆ ด้วยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะรูปแบบการสอนเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้เต็มศักยภาพอย่างมีความสุข (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2545) การที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองตามที่วางแผนการเรียนรู้ไว้ จะส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในด้านต่างๆ โดยครูสามารถนำวิธีการเรียนการสอนที่เด็กได้มีส่วนร่วมในลักษณะของการบูรณาการมาปรับใช้หรือนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับเด็กด้วยการปรับกระบวนการวิธีการสอนนั้นๆ ให้เหมาะกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งวิธีการสอนที่น่าสนใจและควรนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก คือ วิธีสตอรีไลน์ (Storyline Method) ซึ่งเป็นวิธีที่ถูกออกแบบที่ประกอบไปด้วยแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ เช่น เรกจิโอ เอมิเลีย คอนสตรัคติวิสต์ ภาษาศรรมชาติ และพหุปัญญา (Bell, 2002) ในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์จึงเป็นวิธีหนึ่งที่เหมาะกับเด็กอนุบาล เพราะเป็นการเรียนรู้จากสภาพจริงที่เด็กจะได้ลงมือปฏิบัติและสนุกกับการเรียนการสอนแบบวิธีสตอรีไลน์พัฒนาขึ้นมาโดย Steve Bell และคณะ แห่งมหาวิทยาลัย Strathclyde เป็นการสอนที่ใช้กระบวนการผูกเรื่องเป็นฉากๆ หรือเป็นตอน ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นลำดับเหมือนเดินเรื่อง โดยแต่ละฉากของเรื่องต่อกันด้วยการใช้คำถามที่ครูจัดเตรียมเป็นตัวเชื่อมเรื่องและขยายการเรียนรู้ ในการเรียนเด็กจะพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองจากเรื่องที่จินตนาการตามความเป็นเรื่องตามเรื่องที่ครูกำหนดเป็นลำดับ ความรู้ใหม่ที่เด็กได้เกิดจากการดำเนินเรื่องตามแนวการเดินทางของครูและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จากการกระทำจริงของตนเอง (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2545) ซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบบูรณาการที่ใช้กิจกรรมเป็นฐานการเรียนรู้

เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีอยู่ประกอบกับความรู้ของเด็กในการคิดตอบปัญหาและตอบคำถาม แล้วทั้งคู่และเด็กสืบค้นความคิดไปด้วยกัน เป็นการฝึกให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง (Cresswell, 2001)

Storyline Approach เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เรียงร้อยวิธีการสอนแบบต่างๆ เข้าด้วยกัน มีลักษณะที่โดดเด่นในการบูรณาการหลักสูตรองค์ความรู้ ทักษะการเรียนรู้ ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้จากหลายสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน โดยอาศัย เส้นทางการเดินเรื่อง หรือสตอรีไลน์ ที่ครูสอนได้วางโครงไว้คร่าวๆ แบ่งออกเป็นตอนๆ ผู้เรียนเป็นผู้เติมเต็ม รายละเอียดของเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การวางแผน และการตัดสินใจของผู้เรียนเอง เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสตอรีไลน์นั้น จึงเกิดจากประสบการณ์เดิมส่วนหนึ่งของผู้เรียนผสมผสานเข้ากับ ความคิดใหม่ / ประสบการณ์ใหม่ ที่เกิดจากกิจกรรมย่อยๆ ในแต่ละช่วงของสตอรีไลน์ กระบวนการนี้เองที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนารูปแบบแนวคิด (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2548)

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ปรับวิธีการสอนสตอรีไลน์ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาลทั้งวิธีการและกระบวนการต่างๆ Steve Bell (2000 อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ, 2546) ได้มีหลักการพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนรายบุคคลโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมการส่งเสริมทักษะการใช้ภาษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีจุดอ่อนด้านภาษาจะมีโอกาสได้รับการพัฒนา เนื่องจากการสอนแบบสตอรีไลน์เป็นการสอนแบบปลายเปิดจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีความสามารถได้คิดและพัฒนามากขึ้น นอกจากนี้ วิธีสตอรีไลน์เป็นวิธีการสอนที่ตอบสนองความต้องการ 4 ประการของผู้เรียนที่เรียกว่า The Four Universal Need of Children ซึ่ง David Narran Saxes (1994) ได้กล่าวถึงความต้องการที่เป็นธรรมชาติของผู้เรียนคือ การสื่อสาร เด็กต้องการการพูดคุยและการรับฟัง สตอรีไลน์เน้นการปรึกษาหรือพูดคุยร่วมวางแผน ผู้เรียนต่างรับฟังและเสนอความคิดเห็นด้วยกัน การสร้างหรือลงมือทำด้วยตนเอง โดยธรรมชาติเด็กทุกคนต้องการสร้างสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองหรือด้วยสติปัญญาของเขา การคิดและลงมือปฏิบัติ เด็กทุกคนรู้จักถามคำถามและต้องการรับฟังคำตอบ และความต้องการยอมรับว่าตนเองมีค่าสามารถแสดงความรู้สึกได้ โดยธรรมชาติของเด็กต้องการได้รับการยกย่องเกี่ยวกับงานหรือความคิดเห็นของตนในสตอรีไลน์ กิจกรรมทุกอย่างแสดงถึงการเห็นคุณค่าของผู้เรียน (วลัย พานิช, 2545)

ดังนั้นจากหลักการและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาผลการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อความหมาย ด้านการระลึกได้ และการจับใจความของเด็กอนุบาล โดยใช้วิธีสตอรีไลน์ เพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการ การเรียนรู้



การวางแผนและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งวิธีสตอรีไลน์เป็นวิธีการสอนที่สามารถส่งเสริมทักษะทางภาษาไปพร้อมๆกับทักษะทางสังคมที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ของเด็กอนุบาลในระดับที่สูงต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์ ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมาย 2 ด้าน ได้แก่ การระลึกได้ และการจับใจความของเด็กอนุบาล

### สมมติฐานของการวิจัย

สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมีพฤติกรรมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นมาก

เสาวณีย์ อุ่นประเสริฐสุข (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสอนแบบเดินเรื่อง ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง มีความคิดเชิงเหตุผลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในภาพรวมและจำแนกตามแบบการคิด คือ การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัยและการคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย

อุพาริกา กัณฑ์หา (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พูดสองภาษาด้วยการสอนวิธีสตอรีไลน์กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนวิธีสตอรีไลน์สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยด้วยการสอนวิธีสตอรีไลน์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่า เด็กอนุบาลที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายสูงกว่าเด็กอนุบาลที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ

### ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร คือ เด็กอนุบาล อายุ 5-6 ปี ของโรงเรียนบ้านคลองหระ (ทิวทัศน์ราษฎร์ บำรุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2
2. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย
  - 2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์และการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ
  - 2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการสื่อความหมายด้านการระลึกได้และการจับใจความ
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย 10 สัปดาห์

### ข้อตกลงเบื้องต้น

ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมอาจมีการยืดหยุ่นได้ โดยไม่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็ก

### คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

**การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์** หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้นิทานที่มีการผูกเรื่องแต่ละตอนอย่างต่อเนื่องตามลำดับ โดยมี 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การเรียงร้อยสถานการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กได้พูดประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับนิทาน โดยผ่านการสร้างสถานการณ์จำลอง การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง ปริศนาคำทาย และการเล่นเกมต่างๆ

ขั้นที่ 2 การขยายประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กได้แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในนิทาน พร้อมทั้งสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลาย ในลักษณะกิจกรรม การปั้น การวาด การพิมพ์ภาพ การพับ การประดิษฐ์ ที่มีการเชื่อมโยงการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กกับนิทานที่ได้ฟัง ผ่านสื่ออุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ในลักษณะของกลุ่มย่อย และรายบุคคล

ขั้นที่ 3 การเล่าเรื่องย้อนกลับ หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กเล่านิทานหรือทบทวนเรื่องราวจากนิทานเรื่องเดิม ผ่านผลงานที่ประดิษฐ์ขึ้น

**นิทาน** หมายถึง วรรณกรรมสำหรับเด็กที่ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ได้รับรางวัลทางด้านวรรณกรรมจากโครงการหรือสถาบันต่างๆ เป็นบันเทิงคดีใช้ภาษาร้อยแก้ว ภาพประกอบที่บรรยายเรื่องราวสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องในวรรณกรรมจำนวนฉากตั้งแต่ 10 – 15 ฉาก และมีองค์ประกอบทางวรรณกรรม ได้แก่ 1) ตัวละคร ประกอบด้วยตัวละครเอก 1 ตัวและ

ตัวประกอบที่ทำให้เรื่องราวสมบูรณ์ 2) แก่นเรื่อง มีแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อแก่ผู้อ่านเพียงแนวคิดเดียว 3) โครงเรื่อง การดำเนินเรื่องที่มีการบรรยายตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องเพียงเหตุการณ์เดียว

**ความสามารถในการสื่อความหมาย** หมายถึง ความสามารถด้านการระลึกได้และการจับใจความ โดยการพูด การบรรยาย การอธิบาย การแสดงความคิดเห็นจากผลงานที่สร้างสรรค์ และจากการฟังนิทานหรือเรื่องราว ซึ่งวัดได้จากคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การระลึกได้ หมายถึง การพูดทบทวนจากความทรงจำและนำมาจัดเรียงตามลำดับเหตุการณ์ในนิทานหรือเรื่องราว

การจับใจความ หมายถึง การพูดสรุปประเด็นความรู้หรือสถานการณ์หลักที่สำคัญในนิทานหรือเรื่องราวด้วยตนเอง

**การจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ** หมายถึง การเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กระทรวงศึกษาธิการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางภาษา ซึ่งประกอบด้วย การสนทนาซักถามตามเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ การใช้สื่อประกอบ การเล่าประสบการณ์ การเล่าเรื่องตามเนื้อหา และการปฏิบัติกิจกรรมตามคำสั่งและข้อตกลงของครู โดยมี 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การเล่าเรื่อง หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กพูดประสบการณ์เพื่อเชื่อมโยงกับนิทาน

ขั้นที่ 2 การสนทนา หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กร่วมการสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับนิทานที่ได้ฟังและสรุปการเรียนรู้จากนิทานโดยการวาดภาพ

ขั้นที่ 3 การนำเสนอผลงาน หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กพูดคุยเกี่ยวกับผลงาน

**เด็กอนุบาล** หมายถึง เด็กอายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านคลองหระ (ทวีรัตน์ราษฎร์บำรุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสตอรีไลน์ และการพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์
2. พัฒนาขึ้นการสอนของวิธีสตอรีไลน์ พร้อมทั้งศึกษางานวิจัยที่วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กเพื่อนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ และสร้างแผนการจัดประสบการณ์ในการสื่อความหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็ก ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจงแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายสำหรับครู และแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลไปให้กลุ่มตัวอย่างทำก่อนการทดลอง (pre-test) เป็นรายบุคคล จากนั้นดำเนินการทดลอง โดยกลุ่มทดลองใช้แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์ มีผู้วิจัยเป็นผู้สอน ส่วนกลุ่มควบคุมใช้แผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ มีครูประจำชั้นเป็นผู้สอน ทั้งสองกลุ่มใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที ตั้งแต่เวลา 9.00 – 9.30 น. จากนั้นผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลไปให้กลุ่มตัวอย่างทำหลังการทดลอง (post-test) เป็นรายบุคคล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
  - 5.1 นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายมาคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
  - 5.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบค่าที (t – test) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

#### ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับครูอนุบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องนำการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์ไปปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทและการเรียนรู้ของเด็ก
2. เป็นการพัฒนาครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำวิธีการสอนใหม่ๆ มาส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ ของเด็กให้มีการเรียนรู้อย่างบูรณาการมากยิ่งขึ้น

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ผู้วิจัยได้ศึกษา รวบรวมเอกสาร ตำราและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และแบ่งออกเป็นตามหัวข้อดังต่อไปนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ภาษาของเด็กอนุบาล

1. พัฒนาการทางภาษาของเด็กอนุบาล
2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็ก
3. การระลึกได้และการจับใจความของเด็กอนุบาล
4. หลักการสอนภาษาสำหรับเด็กอนุบาล

#### การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

1. ความเป็นมาและความหมายของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์
2. องค์ประกอบสำคัญของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์
3. หลักการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์
4. รูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์
5. บทบาทครูในการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

#### วรรณกรรมสำหรับเด็ก

1. ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
2. จุดมุ่งหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
3. ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
4. ลักษณะของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
5. องค์ประกอบของวรรณกรรม
6. คุณค่าของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
7. การคัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็ก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

## แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ภาษาของเด็กอนุบาล

### 1. พัฒนาการทางภาษาของเด็กอนุบาล

Logan และ Logan (1974) ได้แบ่งพัฒนาการทางภาษาออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1) ระยะเวลาปะปะ (Random Stage หรือ Prelinguistic Stage) อยู่ในช่วงแรกเกิดถึง 6 เดือน ระยะเวลานี้เป็นระยะที่เด็กจะเปล่งเสียงดังๆ ที่ยังไม่มี ความหมาย การเปล่งเสียงของเด็กก็เพื่อ บอกความต้องการ และเมื่อได้รับการตอบสนองก็จะรู้สึกพอใจ เมื่อเด็กอายุได้ 6 เดือน จะเริ่มออก เสียง อ้อแอ้ และเริ่มเปล่งเสียงต่างๆ ซึ่งไม่มีผู้ใดเข้าใจหรือแยกแยะได้นอกจากนักภาษาศาสตร์ ในช่วงนี้จะเป็นช่วงของการสนับสนุนให้เด็กได้พัฒนาการพูด เด็กที่มีสุขภาพดีทั้งกายและใจจะมี โอกาสพัฒนาการทางภาษาได้ดีกว่าเด็กที่ไม่สบาย เจ็บป่วย ร้องไห้โยเย

2) ระยะเวลาแยกแยะ (Jargon Stage) อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 6 เดือนถึง 1 ปี หลังจาก 6 เดือนขึ้นไป เด็กจะเริ่มเข้าสู่ระยะที่ 2 เด็กจะสามารถแยกแยะเสียงต่างๆ ที่ได้ยิน และรู้สึกพอใจที่ ได้ส่งเสียง ถ้าเสียงใดที่เขาเปล่งออกมาได้รับการตอบสนองในทางบวกเขาก็จะเปล่งเสียงนั้นซ้ำๆ อีก ในบางครั้งเด็กจะเลียนเสียงสูงๆ ต่ำๆ ที่มีคนพูดคุยกับเขา

3) ระยะเวลาเลียนแบบ (Imitation Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 1-2 ปี ในระยะนี้เด็กจะ เริ่มเลียนแบบเสียงต่างๆ ที่เขาได้ยิน เสียงที่เปล่งออกมาอย่างไม่มี ความหมายจะค่อยๆ หายไป เด็กจะเริ่มรับฟังเสียงที่ได้รับการตอบสนอง นับว่าพัฒนาการทางภาษาจะเริ่มต้นอย่างแท้จริงที่ ระยะนี้

4) ระยะเวลาขยาย (The stage of expansion) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 2-4 ปี ในระยะนี้ เด็กจะหยุดพูดโดยเริ่มจากการหยุดเรียกชื่อคน สัตว์ และสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว เริ่มเข้าใจถึงการ ใช้ สัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นการสื่อความหมายในโลกของผู้ใหญ่ การพูดของเด็กใน ระยะแรกๆ จะเป็นการออกเสียงคำนามต่างๆ เป็นส่วนใหญ่ เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง และคำคุณศัพท์ ต่างๆ ที่เห็น รู้สึก และได้ยิน

5) ระยะเวลาโครงสร้าง (Structure Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 4-5 ปี ระยะนี้เด็กจะ เริ่มพัฒนาความสามารถในการรับรู้และการสังเกต เริ่มเล่นสนุกกับคำ รู้จักคิดคำและประโยคของ ตนเอง โดยอาศัยการผูกคำ วลี และประโยคที่ได้ยินจากคนอื่น ๆ พูด เด็กเริ่มคิดกฎเกณฑ์ในการ ประสมคำและหาความหมายของคำและวลี โดยจะเริ่มรู้สึกสนุกกับการเปล่งเสียง ในลักษณะของ การเล่นเกมกับเพื่อนๆ หรือสมาชิกในครอบครัว

6) ระยะเวลาตอบสนอง (Responding Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 5-6 ปี ระยะนี้ ความสามารถในการคิดและพัฒนาทางภาษาของเด็กจะสูงขึ้น โดยเริ่มพัฒนาภาษาไปสู่ภาษาที่มี แบบแผนเพิ่มมากขึ้น และใช้ภาษาเหล่านั้นกับสิ่งต่างๆ รอบตัว การพัฒนาทางภาษาของเด็กในวัย

นี้จะเริ่มต้นเมื่อเข้าเรียนในชั้นอนุบาล โดยเด็กจะเริ่มใช้ไวยากรณ์อย่างง่าย ๆ รู้จักใช้คำที่เกี่ยวข้องกับบ้านและโรงเรียน ภาษาที่เด็กใช้ในการสื่อความหมายในระยาะนี้จะเกิดจากสิ่งที่เด็กมองเห็นและรับรู้

7) ระยะเวลาสร้างสรรค์ (Creative Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 6 ปีขึ้นไป ในระยะนี้ได้แก่ระยะที่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียน เด็กจะเล่นสนุกกับคำ และหาวิธีสื่อความหมายด้วยตัวเลข เด็กในระยะนี้จะพัฒนาความคิดด้านการวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และทักษะในการสื่อความหมาย โดยใช้ถ้อยคำ สำนวน การเปรียบเทียบและภาษาพูดที่เป็นนามธรรมมากขึ้น เด็กจะรู้สึกสนุกกับการแสดงความคิดเห็นโดยการพูดและการเขียน

Nessel (1989) ได้อ้างถึงผลงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 (Pre-language) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 1-10 เดือน เด็กจะมีความสามารถในการจำแนกเสียงต่างๆ แต่ยังไม่มีความสามารถควบคุมการออกเสียง เด็กจะทำเสียงอ้อแอ้หรือเสียงที่แสดงอารมณ์ต่างๆ และพัฒนาการออกเสียงขึ้นเรื่อยๆ จนใกล้เคียงกับเสียงในภาษาจริงๆ มากขึ้นตามลำดับซึ่งเรียกว่า เป็นคำพูดเทียม (Pseudoword) การที่พ่อแม่ตั้งใจฟังและพูดตอบ จะยิ่งทำให้เด็กเพิ่มความสามารถในการสื่อสารมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 2 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 10-18 เดือน เด็กจะควบคุมการออกเสียงคำที่จำได้ สามารถเรียนรู้คำศัพท์ในการสื่อสารถึง 50 คำ ซึ่งเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับคน สัตว์ สิ่งของหรือเรื่องราวในสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว การที่เด็กออกเสียงคำหนึ่งคำหรือสองคำ อาจมีความหมายรวมถึงประโยคหรือวลีทั้งหมด ซึ่งการพูดชนิดนี้เรียกว่า Holophrastic Speech

ขั้นที่ 3 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 18-24 เดือน การพูดในขั้นนี้จะเป็นการออกเสียงคำสองคำและวลีสั้นๆ คล้ายกับการโทรเลข ซึ่งเรียกว่า Telegraphic Speech คือ มีเฉพาะคำสำคัญสำหรับการสื่อความหมาย เด็กเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้นถึง 300 คำ รวมทั้งคำกริยาและคำปฏิเสธ เด็กจะสนุกสนานกับการพูดคนเดียวในขณะที่ทดลองพูดคำและใช้โครงสร้างของประโยคในหลายรูปแบบ

ขั้นที่ 4 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 24-30 เดือน เด็กเรียนรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้นถึง 450 คำ วลีจะยาวขึ้น พูดประโยคเดียวสั้นๆ ซึ่งมีคำคุณศัพท์รวมอยู่ในประโยค

ขั้นที่ 5 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 30-36 เดือน เด็กเรียนรู้คำศัพท์เพิ่มมากขึ้นถึง 1,000 คำ ประโยคที่ใช้เริ่มซับซ้อนขึ้น เด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงามทางด้านจำนวนคำศัพท์และรูปแบบของประโยคอย่างชัดเจน

ขั้นที่ 6 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 36-54 เดือน เด็กสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับครอบครัวและผู้คนรอบข้าง จำนวนคำศัพท์ที่เด็กรู้มีประมาณ 2,000 คำ เด็กใช้โครงสร้างของ

ประโยคหลายรูปแบบ เด็กจะพัฒนาพื้นฐานการสื่อสารด้วยวาจาอย่างมั่นคงและเริ่มต้นเรียนรู้ภาษาเขียน

ทิสนา แชมมณีและคณะ (2536) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาว่า ภาษามีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก พัฒนาการด้านภาษาของมนุษย์เริ่มจากภาษาพูดสู่ภาษาเขียน ดังนั้นในการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยจึงเน้นที่ภาษาพูด และการใช้ภาษาได้เหมาะสมกับกาลเทศะ ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็กต่อไป พัฒนาการทางภาษาประกอบด้วย การเรียนรู้ความหมายใหม่ๆ ความเข้าใจประโยคต่างๆ ที่ซับซ้อน ความสามารถในการสร้างประโยคที่ซับซ้อน การขยายความสิ่งที่พูดเพื่อสื่อสารให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำลังพูด และการใช้ภาษาเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้พัฒนาการทางภาษายังอาจหมายถึง พัฒนาการด้านการฟัง การอ่าน และการเขียน ตลอดจนความเข้าใจคำต่างๆ ที่เขียนและกระบวนการเขียน

นภเนตร ธรรมบวร (2544) กล่าวถึงลักษณะพัฒนาการทางภาษาว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการนำเด็กสู่โลกใหม่ต่อไป ภาษาจึงถือได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งสำหรับพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ความคิดต่างๆ จะถ่ายทอดสู่กันได้ก็โดยผ่านภาษา การพูดถือเป็นการแสดงออกทางพัฒนาการทางภาษาด้านหนึ่ง การพูดเป็นการรวมประสบการณ์ด้านต่างๆ ของเด็กเข้าด้วยกัน ได้แก่ ความรู้สึก ความคิด การรับรู้ ความจำ และความรู้ความเข้าใจ เป็นต้น ซึ่งนภเนตร ธรรมบวร ได้กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กวัยแรกเกิด-6 ปี มีลักษณะดังตารางที่ 1 ไว้ดังนี้

**ตารางที่ 1** พัฒนาการทางภาษาของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด-6 ปี

อายุ	พัฒนาการทางภาษา
แรกเกิด	ปกติจะไม่ออกเสียง จะทำเสียงเมื่อร้องไห้ สะอึก จาม เรอ
5-6 สัปดาห์	เริ่มทำเสียง เล่นเสียง โดยเฉพาะถ้ามีผู้คนมาเล่น หยอกล้อ
3 เดือน	ชอบเล่นเสียงและจะทำเสียงตอบผู้อื่น หยุดฟังขณะที่ทำเสียงพูดด้วย
6 เดือน	หัวเราะและส่งเสียงถ้ามีคนเล่นด้วย ถ้าไม่พอใจจะร้องกรี๊ดกร๊าด ชอบเล่นเสียง และ ออกเสียง เช่น “เกอ” “เดอ”
9 เดือน	เลียนเสียงผู้ใหญ่ ชอบออกเสียงเป็นคำซ้ำๆ กันบ่อยๆ เช่น “หม่า หม่า” “ตา ตา”
1 ปี	เริ่มเข้าใจความหมายของคำ เช่น “ส่งให้แม่” และออกเสียงที่มี ความหมายได้ 1-2 คำ เช่น “แม่” “บ๊าย บาย” พูดได้ประมาณ 6-20 คำ



ตารางที่ 1 (ต่อ) พัฒนาการทางภาษาของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด-6ปี

อายุ	พัฒนาการทางภาษา
2 ปี	พูดได้ประมาณ 50 คำ และบางทีพูดประโยคสั้นๆ เริ่มใช้คำแทนตนเอง เริ่มตั้งคำถามและเข้าใจที่ผู้อื่นพูดด้วย สนใจหนังสือเกี่ยวกับสัตว์และนิทานต่างๆ พูดจามีเหตุผล รู้จักใช้สรรพนามแทนชื่อตัวเอง เช่น ผม หนู
3 - 3 ½ ปี	รู้จักคำศัพท์มากขึ้น นับเลขได้ ชี้่างพูด บอกได้ว่าต้องการอะไร เริ่มถามว่าอะไร อย่างไร ทำไม เมื่อไหร่ รู้จักทิศทาง บน ล่าง เรียกชื่อสิ่งของที่คุ้นเคยได้
3 ½ ปี - 4 ปี	พูดมากขึ้นและมีคำศัพท์ใหม่ๆ พูดติดอ่างชั่วคราวระยะหนึ่ง พูดประโยคยาวๆ ได้มากขึ้น
3 ½ ปี - 4 ปี	รู้เรียงวางประโยคได้ถูกต้อง เข้าใจคำว่า “ข้างบน” “ข้างล่าง” รู้จักใช้คำปฏิเสธ เช่น ไม่ไป มักใช้คำว่า “สมมติว่า...” ฟังนิทานได้ประมาณ 20 นาที
4 - 5 ปี	จำคำศัพท์ได้ประมาณ 1,550 - 1,900 คำ บอกชื่อและนามสกุลตนเองได้ รู้จักเพศของตนเอง ชอบแต่งประโยคโดยใช้คำต่างๆ ชอบใช้คำถาม ทำไม เมื่อไหร่ อย่างไร และสนใจความหมาย ของคำต่างๆ

## ตารางที่ 1 (ต่อ) พัฒนาการทางภาษาของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด-6ปี

อายุ	พัฒนาการทางภาษา
5 - 6 ปี	พูดได้คล่องและถูกหลักไวยากรณ์ แต่ยังคงออกเสียงพยัญชนะบางตัวไม่ชัด เช่น ส ว ฟ สนใจคำใหม่ๆ และพยายามค้นหาความหมายของคำนั้นๆ จำคำศัพท์ได้ถึง 2,200 คำ บอกชื่อ ที่อยู่ อายุ และวันเกิด ของตนเองได้ ชอบท่องหรือร้องเพลงที่มีจังหวะและเนื้อร้องที่มีคำสัมผัสกันหรือโฆษณาทางทีวี

จากลักษณะพัฒนาการทางภาษา เด็กนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับคนอื่นอย่างสม่ำเสมอ มีโอกาสใช้ภาษาตามวัยของตนเองในการแสดงความรู้สึกและความต้องการ ควรมีโอกาสฟังเสียงต่างๆ ที่หลากหลาย ควรได้รับการตอบสนองทางบวกเมื่อแสดงความสนใจที่จะใช้ภาษา ควรได้รับการฝึกฝนให้ใช้ภาษาอย่างเหมาะสม

### การพูดของเด็กอนุบาล

ความสามารถในการพูดของเด็กอนุบาลซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีการพูด ความหมายของการพูด พัฒนาการทางการพูด ความสามารถและตัวบ่งชี้ความสามารถในการพูดของเด็กอนุบาล มีดังนี้

#### ทฤษฎีการพูด

นักวิชาการการสื่อสารทั้งหลายได้ศึกษารูปแบบและกระบวนการการสื่อสารของมนุษย์ เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกโดยการพูด ปัจจัยที่ทำให้การพูดสัมฤทธิ์ผลนั้นสามารถอธิบายให้เข้าใจถึงขั้นตอนกระบวนการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับมีหลากหลายทฤษฎีดังนี้

##### 1) ทฤษฎีของ Aristotle

Aristotle (ม.ป.ป. อ้างถึงใน ลักษณะ สตะเวทิน, 2536) เป็นนักวาทศาสตร์ ชาวกรีกที่มีชื่อเสียง และมีผลงานมากมายได้เขียนหนังสือวาทศาสตร์ (Rhetoric) ขึ้นในปี 330 ก่อนคริสตกาล หนังสือวาทศาสตร์เล่มนี้นับได้ว่าเป็นหนังสือที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลายว่าเป็นทฤษฎีขั้นพื้นฐานของการสื่อสารด้วยการพูด Aristotle ได้ให้ความหมายของวาทศิลป์ว่า “เป็นการค้นหาวิธีการโน้มน้าวใจที่มีอยู่ทุกรูปแบบ” Aristotle ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ เช่น การพูดในสภา การพูดในศาล และการพูดในที่ชุมนุมชนว่าผู้พูดจะต้อง

มีความสามารถในการพูด โดยกล่าวว่า การพูดของมนุษย์นั้น ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ซึ่ง จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งเสียมิได้ คือ ผู้พูด (speaker) คำพูด (speech) และผู้ฟัง (listener)



นอกจากนั้น Aristotle ยังได้ชี้ให้เห็นว่า การโน้มน้าวใจจะมีประสิทธิผลมากน้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ

(1) Ethos คือ บุคลิกลักษณะของผู้พูด (character) เป็นการสร้าง บุคลิกลักษณะของผู้พูดที่จะทำให้ผู้ฟังเกิดความเชื่อ ความประทับใจ และมีความศรัทธา ซึ่งเป็น เครื่องช่วยตัดสินใจจากผู้ฟังว่าจะเห็นด้วยและมีความคิดสอดคล้องหรือไม่ สิ่งที่จะช่วยเสริมสร้าง บุคลิกภาพของผู้พูดให้การพูดมีประสิทธิภาพได้นั้น คือ การมีความรู้จริงในเรื่องที่จะพูด การมี ทัศนคติที่ดีต่อผู้ฟัง การเป็นผู้พูดที่แสดงออกซึ่งความเป็นผู้มีคุณธรรม เป็นต้น

(2) Logos คือ การชี้แจงแถลงเหตุผล หรือเนื้อหาสาระ หรือวาทะของผู้พูด (content, arrangement and delivery) เป็นการแสดงให้เห็นความจริงอันประกอบด้วยเหตุผล (logic) มาเสนอต่อผู้ฟัง ซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริง (fact) หลักฐาน (evidence) และเหตุผล (reasoning) อย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงและหลักฐานต่างๆ นั้นจะต้องสอดคล้องกับทัศนคติ ความ เชื่อ และค่านิยมของผู้ฟัง

(3) Pathos คือ การใช้อารมณ์ (emotion) หมายถึงสภาพอารมณ์ของผู้พูด และผู้ฟังที่มีร่วมกัน ซึ่งผู้พูดเป็นฝ่ายสร้างขึ้นเพื่อที่จะโน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิดความชอบ ความเกลียด ความเจ็บปวด หรือความสนุกสนานในกรณีใดกรณีหนึ่ง Aristotle ได้กล่าวว่า พฤติกรรมในการ สื่อสารด้วยการพูดในแต่ละครั้งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ผู้พูด (speaker) คำพูด (speech) และผู้ฟัง (listener) การพูดโน้มน้าวใจนั้น กลุ่มของผู้ฟังถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ สำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดเนื้อหาของ การพูด และยิ่งกว่านั้นผู้พูดควรจะต้องเข้าใจถึงธรรมชาติ ความต้องการของผู้ฟังอีกด้วย

## 2) ทฤษฎีของ Cicero และ Quintilian

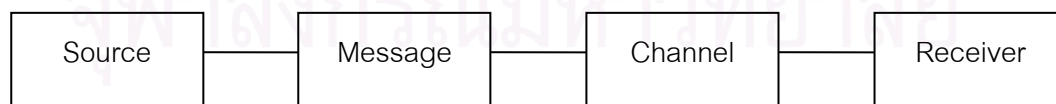
Cicero (ม.ป.ป. อ้างถึงใน ลักษณะ สตะเวทิน, 2536) เป็นนักพูดชาวโรมัน Cicero และ Quintilian มีผลงานวาทศาสตร์ที่มีอิทธิพลร่วมกัน ในการวางรูปแบบทฤษฎีวาท ศาสตร์ โดยไม่เน้นหนักทางทฤษฎี แต่เน้นหนักในทางปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น โดยการนำเอาทฤษฎี ของ Aristotle มาพัฒนา และยังเน้นการพิจารณาพฤติกรรมกรพูด ซึ่งเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการ

พูดโน้มน้าวใจผู้อื่นให้เชื่อถือและคล้อยตาม โดยได้แนะนำหลัก 5 ประการที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพูดสัมฤทธิ์ผลดังนี้

- (1) การคิดค้น (invention) คือ การคิดและการค้นหาของผู้พูดจนพบว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรเลือกนำเสนอให้ผู้ฟังทราบและได้รับประโยชน์มากที่สุด
- (2) การประมวลความคิด (organization) หมายถึง การนำความคิดมาจัดระเบียบและจัดลำดับให้เหมาะสมเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย ไม่เกิดความสับสน ซึ่งการจัดระเบียบนี้ควรจะจัดแบ่งเนื้อหาหรือสาระออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนอารัมภบท ส่วนเนื้อหา และส่วนของการสรุป
- (3) การใช้ภาษาและลีลา (style) หมายถึง การเลือกสรรภาษาและลีลาในการนำเสนอสาระที่สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ฟัง ก่อให้เกิดความรู้สึกอยากติดตาม ท่วงทีและลีลา ควรจะมีความแจ่มใสแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้นที่จะสื่อสารกับผู้ฟัง (style) จึงเป็นลักษณะเฉพาะบุคคลที่ผู้พูดสามารถสร้างจากบุคลิกของผู้พูดเองได้
- (4) การกำหนดจดจำ (memory) หมายถึง การจดจำเนื้อหาสาระที่จะพูดไว้ได้อย่างแม่นยำก่อนที่จะออกไปพูด การเตรียมตัวให้พร้อมทำได้โดยการฝึกซ้อมเพื่อสร้างประสบการณ์
- (5) การแสดงออกให้ปรากฏ (delivery) หมายถึง การแสดงออกให้เหมาะสมที่สุดเพื่อออกไปปรากฏตัวต่อหน้าที่ประชุม ไม่ว่าจะเป็นความเหมาะสมของเสียงและอากัปกริยามารยาทในการพูด

### 3) ทฤษฎีของ Berlo

David K. Berlo (ม.ป.ป. อ้างถึงใน ลักษณะ สตะเวทิน, 2536) เป็นนักทฤษฎีการสื่อสารได้แสดงองค์ประกอบการพูดไว้อย่างชัดเจน Berlo ได้เขียนรูปแบบจำลองการพูดไว้ในปี 1960 ในหนังสือชื่อ The Process of Communication แสดงองค์ประกอบในกระบวนการพูดมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ แหล่งกำเนิด (source) สาร (message) ช่องทาง (channel) และผู้รับสาร (receiver)



จะเห็นได้ว่าพื้นฐานองค์ประกอบของBerloได้พัฒนาโดยนำพื้นฐานมาจากองค์ประกอบกรพูดด้วยการพูดของ Aristotle เพียงแต่ได้เพิ่มองค์ประกอบของ “ช่องทาง” (channel) เข้าไปเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งคำว่า “ช่องทาง” ในทฤษฎีของBerlo ได้อธิบายว่า คือ

ช่องทางที่จะนำคำพูดจากผู้พูดไปสู่ประสาทในการรู้สึก (sense mechanisms) ของผู้ฟัง ซึ่งได้แก่ การเห็น (seeing) การได้ยิน (hearing) การสัมผัส (touching) การได้กลิ่น (smelling) การลิ้มรส (tasting) โดยประสาทสัมผัสทั้ง 5 อันได้แก่ ตา หู กาย จมูก และลิ้น เป็นตัวรับรู้ซึ่งอาจจะเป็นทางใดทางหนึ่งหรือหลายๆ ทางพร้อมๆ กันก็ได้ Berlo ยังได้เน้นว่า ช่องทางในการพูดนั้นมีความสำคัญมากในการสื่อสาร เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังสามารถรับรู้ และเข้าใจในสิ่งที่ผู้พูดทำการสื่อสารมายังผู้ฟัง

#### 4) ทฤษฎีของChomsky

Chomsky (1980 อ้างถึงใน Santrock, 2004) ได้กล่าวว่าเด็กสามารถพูดคำใหม่ๆ ได้โดยไม่ได้รับการเสริมแรง การเรียนรู้ภาษา เป็นเรื่องที่ซับซ้อนที่จะต้องคำนึงถึงโครงสร้างภายในตัวเด็กด้วย เขาอธิบายการเรียนรู้ภาษาของเด็กว่า เมื่อเด็กได้รับประโยคหรือกลุ่มคำต่างๆ เข้ามา เด็กจะสร้างระบบไวยากรณ์ขึ้น โดยใช้เครื่องมือการเรียนรู้ภาษาได้โดยใช้ความสามารถของตนเอง มาเปลี่ยนแปลงประโยคที่ตนได้ยิน โดยการลดเสียง ลดคำ เปลี่ยนที่และแทนที่การเปลี่ยนแปลงนี้มีอยู่ทุกภาษา แต่ละภาษามีลักษณะพิเศษแตกต่างกัน ผู้เรียนจะใช้ความสามารถเฉพาะตนสร้างหลักไวยากรณ์โดยอัตโนมัติ

#### 5) ทฤษฎีของ Lennerberg

ทฤษฎีของ Lennerberg (1996 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2540) ตั้งอยู่บนรากฐานที่ว่า สมองส่วนซ้ายเป็นศูนย์กลางของความสามารถทางภาษา ทฤษฎีของ Lennerberg ให้ความสำคัญแก่อธิพลของพันธุกรรมที่มีต่อพัฒนาการทางภาษาของมนุษย์ แต่ทฤษฎีนี้ก็ได้ปฏิเสธ ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้จากผู้อื่นในสังคม ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถใช้ภาษาของสังคมนั้นได้

#### 6) ทฤษฎีของSkinner

Skinner (1950 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2540) ได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้ภาษาว่า เกิดจากการเปล่งเสียงโดยเริ่มตั้งแต่วัยทารก และผู้เลี้ยงให้การเสริมแรง คือ เอาใจใส่สนับสนุนเฉพาะเสียงที่ใช้อยู่ในสังคมของตน ทำให้ทารกส่งเสียงที่ได้รับแรงเสริมบ่อยครั้งจนติดเป็นนิสัย ส่วนเสียงที่ไม่มีใช้ในภาษาของตนก็จะถูกละทิ้งไปในที่สุด เด็กทารกจึงเรียนรู้ภาษาของตนได้ดีที่สุดด้วย การเลียนแบบพี่เลี้ยงหรือผู้เลี้ยงดูซึ่งมักจะพูดกับทารกด้วยภาษาของผู้ใหญ่เป็นส่วนมาก และเมื่อเด็กเลียนเสียงผู้ใหญ่อย่างถูกต้อง ก็จะได้รับแรงเสริม ซึ่งช่วยให้เด็กเลียนเสียงบ่อยขึ้นจนติดเป็นนิสัยที่จะออกเสียงนั้นได้ภายหลัง ในระยะต่อมาการออกเสียงที่คล้ายคำพูดของผู้เลี้ยงดูยังทำให้เด็กเกิดความพอใจได้เองอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ Skinner จึงเชื่อในเรื่องการเลือกเสริมแรง โดยให้รางวัลการเปล่งเสียงของเด็กว่า เป็นสาเหตุของการปลูกฝังความสามารถทางภาษาให้แก่เด็ก และการเลียนเสียงผู้ใหญ่ก็สามารถทำให้เด็กพูดได้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นใน

ชีวิตประจำวันของเด็กได้ทั้งสองประเภทและส่งเสริมอิทธิพลที่สะสมกันขึ้น จนบุคคลนั้นมีความสามารถทางภาษา

#### 7) ทฤษฎีของJean Piaget

Piaget (1973 อ้างถึงใน Hancock, 2007) ได้ศึกษาพัฒนาการทางสมองของเด็ก เชื่อว่าการเจริญเติบโตทางสมองของเด็กส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ (interaction) อย่างต่อเนื่องกับสิ่งแวดล้อม ภายนอกในการเรียนรู้ภาษา (language acquisition) ระยะเวลาเริ่มเด็กจะมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อันส่งผลให้มีความสามารถที่จะเลียนเสียงพูดตามผู้อื่น และเข้าใจโมโนทัศน์ต่างๆ

อย่างไรก็ตาม การรู้การเข้าใจมีความเกี่ยวข้องเนื่องกับการคิด รวมทั้งเกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาษาในเรื่องนี้ Piaget ให้ทัศนะว่าภาษาเป็น “ตัวกระทำภายนอก” (outside agent) ที่ทำให้เด็กได้พัฒนาความคิด เด็กเริ่มเข้าใจภาษา รู้จักคิดเป็นสัญลักษณ์ทางภาษา และรู้จักแปลความคิดออกเป็นภาษาที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจ ภาษาเป็นกุญแจที่จะนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) นั่นคือจะทำให้เด็ก ค่อยๆ เริ่มเปลี่ยนแปลงจากการมีทัศนะที่ยึดตนเป็นศูนย์กลาง (egocentric) ไปยังสังคมภายนอก เนื่องจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่สำคัญคือการติดต่อสื่อสารกันด้วยภาษา ทำให้เด็กได้เรียนรู้และเปลี่ยนทัศนะและแนวคิดกับผู้อื่น ทั้งPiagetและนักวิจัยมีความเห็นว่าการปฏิสัมพันธ์ทางภาษา (language interaction) จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาสติปัญญาพัฒนาระดับการรู้การเข้าใจได้เร็วขึ้น พัฒนาการคิดของเด็กให้มีเหตุผลยิ่งขึ้นซึ่งรวมถึงการพัฒนามโนทัศน์ทางการอนุรักษ์ด้วย

#### 8) ทฤษฎีของ Benjamin Whorf

Benjamin Whorf (1887 – 1941 อ้างถึงใน โยธิน ศันสนยุทธ และคณะ, 2533) มีความคิดเห็นว่า ภาษามีผลต่อการคิด Whorf ได้อธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและการคิด 2 หัวข้อ คือ “linguistic determinism” และ “linguistic relativity” หัวข้อ “linguistic determinism” หมายถึง โครงสร้างทางภาษา ทำให้เกิดโครงสร้างของการคิดในระดับที่สูงขึ้น นั่นคือ การใช้ภาษาทำให้เกิดการคิด ส่วนหัวข้อ “linguistic relativity” หมายถึง ภาษาที่ผลต่อการรับรู้ของมนุษย์เกี่ยวกับโลกภายนอก

Whorf จึงสรุปว่า ภาษาทำให้เกิดการเรียนรู้ และทำให้เกิดการคิดเกี่ยวกับโลกภายนอกตัวอย่างเช่น ภาษาของชาวเอสกีโม เรียกว่า Innuit ซึ่งเกี่ยวกับหิมะอย่างมากมาย การที่มีคำหลายคำนั้นสะท้อนให้เห็นว่า ชาวเอสกีโมเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่กอบปรด้วยหิมะ และสิ่งอื่นๆ ที่สัมพันธ์กับการตกของหิมะ จึงทำให้เกิดคำที่เกี่ยวข้องกับหิมะอย่างมากมายในภาษา Innuit เพื่อให้ผู้ใช้ภาษาสามารถเข้าใจความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ได้ชัดเจนขึ้น

### 9) ทฤษฎีของ Vygotsky

Vygotsky (1986 อ้างถึงใน Hancock, 2007) กล่าวว่า ระยะก่อนที่เด็กจะพูดได้ เด็กจะเข้าใจความหมายของคำอย่างกว้างๆ ไม่ชัดเจน นักภาษาของคอนเวดลั่มว่าเป็นแกนนำในการพัฒนาการคิดของเด็ก ช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจ ความคิดในระยะต่อมา ระยะแรกๆ นั้นเด็กมีการคิดแบบไม่ใช่ภาษา (nonlinguistic thought) และการพูดแบบไม่ใช่สติปัญญา (nonintellectual speech)

Vygotsky ชี้แจงว่า การคิดและการพูดมีรากที่แยกออกจากกัน แต่ต่อมาก็รวมกันได้ในระยะที่เด็กอายุ 2 ขวบ การแสดงออกทางอารมณ์ ได้แก่ การร้องไห้แสดงความรู้สึก การทำเสียง อ้อแอ้ รวมกับคำที่เด็กๆ ใช้นับเป็นรากฐานการพูดขั้นเตรียมสติปัญญา ซึ่งในระยะนี้การคิดกับการพูดยังไม่มารวมกัน เมื่อเด็กอายุ 2 ขวบ พัฒนาการทางการคิดและการพูดจึงมาบรรจบกันเด็กเริ่มพูดจากหลักแหลมมีเหตุผลขึ้น และเริ่มใช้ความคิด คือสามารถเชื่อมโยงระหว่างการคิดและการพูด และแสดงที่ท่าทีจะเข้าใจสัญลักษณ์ทางภาษา เช่น มีความอยากเรียนรู้เกี่ยวกับคำ ด้วยการถามชื่อเรียกสิ่งต่างๆ ความรู้ทางคำศัพท์จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หลังจากนั้นเด็กจะพูดกับตนเอง ขั้นแรกอาจพูดถึงสิ่งที่เพิ่งจะทำไป ต่อมาพูดถึงสิ่งที่กำลังทำ เมื่ออายุประมาณ 4 ขวบ ภาษาจะช่วยก่อให้เกิดการคิด เด็กจะพูดเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังจะทำในระยะนี้เด็กจะมีพัฒนาการจากการพูดโดยยึดตนเป็นศูนย์กลาง (egocentric speech) ไปเป็นการพูดกับคนในสังคม (social speech) การพูด โดยยึดตนเป็นศูนย์กลางเป็นการพูดที่เรียกว่าเป็นการพูดส่วนบุคคล (private speech) ส่วนการพูดกับคนในสังคมเป็นการพูดที่สั้นลง ประกอบด้วย การพูดแบบรู้คิดภายใน (inner speech)

การพูดแบบรู้คิดภายใน เป็นขั้นที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดความคิดความเข้าใจสิ่งต่างๆ มากขึ้น คำต่างๆ ที่เด็กเคยรู้ความหมายจะค่อยๆ ทำให้เด็กเริ่มรู้จักแยกแยะและลำดับขั้นของสิ่งต่างๆ เช่น เด็กเคยรู้จักผักแต่ละชนิด ได้แก่ ผักกาดขาว ผักคะน้า ผักบุ้ง เมื่อเห็นผักขึ้นฉ่ายก็สามารถแยกออกว่าเป็นผักชนิดหนึ่ง เพราะมีสีเขียว รสชาติ ไม่หวาน เป็นต้น Vygotsky กล่าวว่า การพูดแบบรู้คิดภายในนั้นเป็นขั้นที่ตระเตรียมเด็กให้ใช้ความคิดเพื่อสื่อสารกับคนแวดล้อมต่อไป

จากทฤษฎีการพูดที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า การพูดหรือการใช้ภาษาของเด็กมีสัญลักษณ์ในการแสดงออกโดยการพูด และเป็นการพูดที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะถ้อยคำของเด็กๆ ค่อนข้างจะมีจำกัด เด็กๆ จึงแสวงหาการใช้คำเหล่านั้นด้วยตนเองโดยแสวงหาคำที่ใหม่และไม่เหมือนใคร ขณะเดียวกันความอยากรู้อยากเห็นของเด็กที่อยากจะติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นและความอยากรู้อยากเห็นอย่างเต็มที่จะเป็นการกระตุ้นให้เด็กอยากแสดงออกทางความคิดในด้านารพูด การใช้ภาษาพูดของเด็กอนุบาลนั้นจะต้องมีความพร้อมของอวัยวะเกี่ยวกับการพูด การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ซึ่งประสบการณ์ที่อยู่แวดล้อมตัวเด็กถึงจะทำให้เด็กสามารถ

พูดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และมีความสามารถในการพูดสิ่งต่างๆ เหล่านี้ จะเกิดได้ถ้าผู้เกี่ยวข้องรู้จักวิธีการส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูดของเด็กให้เด็กได้แสดงออกในการพูดในสภาพแวดล้อมที่จูงใจเด็กให้พูด เด็กจะเกิดการเรียนรู้เรื่องคำ ประโยค และความหมายจะทำให้เด็กมีความสามารถในการพูดแสดงความต้องการ พูดซักถาม พูดแสดงความคิดเห็นและพูดเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้ ซึ่งพร้อมที่จะพูดสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

### พัฒนาการทางการพูดของเด็กอนุบาล

การที่เด็กแต่ละคนสามารถพัฒนาการทางด้านการพูดของตนได้นั้น เด็กจะมีพัฒนาการตั้งแต่วัยทารก จนกระทั่งใช้ภาษาสื่อความหมายได้ นักวิชาการหลายแขนงพยายามแสวงหาเหตุผลเพื่อนำมาอธิบายทฤษฎี (ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม, 2541) ดังนี้

#### 1) ทฤษฎีความพึงพอใจแห่งตน

ผู้คิดค้นทฤษฎีนี้คือ O.Hobart Mowrer ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เขาให้ชื่อทฤษฎีของเขาว่า Autistic Theory หรือ Autism Theory of Speech Acquisition ทฤษฎีนี้ถือว่าพัฒนาการพูดของเด็กเกิดจากการเลียนเสียงอันเนื่องมาจากความพึงพอใจที่ได้กระทำเช่นนั้น Mower เชื่อว่า ความสามารถในการฟัง และความเพลิดเพลินกับการได้ยินเสียงของผู้อื่นและตนเองเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษา

2) ทฤษฎีการเลียนแบบ (The Imitation Theory) Lawis ได้ศึกษาและเชื่อว่าพัฒนาการทางภาษานั้นเกิดจากการเลียนแบบ ซึ่งอาจเกิดจากการมองเห็นหรือการได้ยินเสียง

3) ทฤษฎีเสริมแรง (Reinforcement Theory) ทฤษฎีนี้อาศัยจากหลักการทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งถือว่าพฤติกรรมทั้งหลายถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยการวางเงื่อนไข Rhiengold และคณะศึกษาพบว่าเด็กจะพูดมากขึ้นเมื่อได้รางวัล หรือได้รับการเสริมแรง

4) ทฤษฎีการรับรู้ (Motor Theory of Perception) Liberman ตั้งสมมติฐานไว้ว่า การรับรู้ทางการฟังขึ้นอยู่กับการเปล่งเสียง จึงเห็นได้ว่า เด็กมักจ้องหน้าเวลาเราพูดด้วย การทำเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กฟังและพูดซ้ำกับตัวเอง หรือหัดเปล่งเสียง โดยอาศัยการอ่านริมฝีปากแล้วจึงเรียนรู้คำ

5) ทฤษฎีความบังเอิญจากการเล่นเสียง (Babble Buck) Thorndike เป็นผู้คิดโดยอธิบายว่า เมื่อเด็กกำลังเล่นเสียงอยู่นั้น เผอิญมีเสียงบางเสียงไปคล้ายกับเสียงที่มีความหมายในภาษาพูดของพ่อแม่ พ่อแม่จึงให้การเสริมแรงทันทีด้วยวิธีนี้จึงทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางภาษา

6) ทฤษฎีชีววิทยา (Biological Theory) Lenneberg เชื่อว่า พัฒนาการทางภาษามีพื้นฐานทางชีววิทยาเป็นสำคัญ กระบวนการที่คนผู้ได้ขึ้นอยู่กับอวัยวะในการเปล่งเสียง เด็กเริ่มส่งเสียงอ้อแอ้ และพูดได้ตามลำดับ



7) ทฤษฎีการให้รางวัลของพ่อแม่ (Mother Reward Theory) Dallard และ Miller เป็นผู้คิดทฤษฎีนี้ โดยย่ำเกี่ยวกับบทบาทของแม่ในการพัฒนาภาษาของเด็กว่า ภาษาที่แม่ใช้ในการเลี้ยงดู เพื่อเสนอความต้องการของลูกนั้น เป็นอิทธิพลที่ทำให้เกิดภาษาพูดแก่ลูก

Brewer (2004) กล่าวถึง พัฒนาการทางภาษาระดับพื้นฐานของเด็กไว้ 5 ระดับดังนี้

1) ระบบเสียง (phonology) เด็กทารกมีการพัฒนาระบบเสียงในภาษาของตนโดยการออกเสียงหลายๆ ลักษณะและเริ่มนำเสียงมาเชื่อมต่อกันเพื่อให้มีความหมาย

2) ลักษณะคำพูด (morphology) เด็กเริ่มพัฒนาการผสมกันของเสียงทำให้เกิดความหมาย เริ่มเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ จนกระทั่งถึงวัยก่อนประถมศึกษาเด็กจะเข้าใจกฎของคำ

3) การสร้างประโยค (syntax) เด็กเริ่มพัฒนาการสร้างประโยคหรือไวยากรณ์ ขณะที่เด็กเริ่มนำคำมาสร้างประโยค เข้าใจโครงสร้างไวยากรณ์ เมื่อเด็กเข้าใจประโยคที่มีคำจำนวนมาก เมื่ออายุ 2 – 3 ปี เด็กจะพูดประโยคความเดียวชนิดต่างๆ ได้ เช่น ประโยคคำสั่ง ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม เด็กจะใช้ประโยคที่มีคำเชื่อม เมื่ออายุ 5 – 7 ปี และเด็กจะใช้คำนาม สรรพนามได้อย่างถูกต้อง เมื่ออายุประมาณ 7 ปี จึงจะใช้ประโยคหลายความได้

4) ความหมาย (semantic) ขณะที่เด็กเลียนเสียง และโครงสร้างของภาษา เด็กจะเกิดการพัฒนารูปร่างคำจะมีความหมายขึ้นอยู่กับบริบท (context) ของการใช้คำนั้นด้วยกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ความหมาย เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน และสัมพันธ์กับขั้นตอน พัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget กล่าวคือ ขั้นประสาทสัมผัสเด็กจะใช้คำพูดคำเดียวแทนประโยคทั้งประโยค ความหมายของคำขึ้นกับสถานการณ์ของการใช้คำพูด เช่น เด็กกำลังเดินหาพ่อและพูดว่า พ่อมีความหมาย พ่ออยู่ไหน เมื่ออายุ 2 – 7 ปี หรือขั้นก่อนปฏิบัติการ เด็กจะแยกคำออกจากประโยคพร้อมกับใส่ความหมาย ซึ่งสัมพันธ์กับการกระทำที่เป็นรูปธรรม คำว่าบ้าน อาจหมายถึงสถานที่พ่อแม่ แกว และตัวเองอาศัยอยู่ เด็กเริ่มตระหนักถึงความไม่ชัดเจนหรือความยืดหยุ่นของภาษาแต่เด็กจะเข้าใจก็ต่อเมื่อเด็กมีประสบการณ์รูปธรรมเท่านั้น เมื่ออายุ 7 – 11 ปี เป็นขั้นปฏิบัติการรูปธรรม เด็กจะเข้าใจความหมายได้ดียิ่งขึ้น แต่ก็ยังไม่มีประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมอยู่ เด็กอาจอธิบายคำว่าบ้าน หมายถึง สถานที่สำหรับนอน รับประทานอาหาร และให้เพื่อนมาเยี่ยม

5) การใช้ภาษา (pragmatics) เด็กจะเรียนรู้การใช้ภาษาอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เด็กอยู่ เด็กที่ย้ายไปอยู่ที่ใหม่ ก็จะมีภาษาของสังคมใหม่นั้น

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางภาษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องตั้งแต่แรกเกิด โดยเริ่มจากการทดลองหัดเล่นกับเสียง การเลียนแบบเสียง พัฒนาไปจนถึงการใช้คำอย่างมีความหมายใช้ประโยคยาวขึ้น และสามารถเข้าใจประโยคที่มีโครงสร้างไวยากรณ์ที่สลับซับซ้อน และมีความหมายเพื่อใช้ในการสื่อสาร

## ความสามารถในการพูด

Piaget (1955 อ้างถึงใน Santrock, 2004) ได้สรุปลักษณะการใช้ภาษาพูดไว้

3 รูปแบบ คือ

1) การพูดซ้ำๆ (repetition) คือการที่เด็กพูดคำซ้ำๆ กันหลายครั้ง รวมถึงการเลียนแบบคำพูดของผู้อื่นด้วย เด็กอาจคิดว่าคำพูดเหล่านี้เป็นคำที่เราคิดขึ้นเอง พูดกับตัวเองซ้ำๆ อย่างพอดอกพอใจ

2) การพูดคนเดียว (monologue) คือการที่เด็กชอบพูดคุยกับตัวเองดังๆ อาจจะเป็นนิยาย หรือสมมติเป็นครู เป็นพ่อแม่ การพูดลักษณะนี้ไม่เกี่ยวกับการสื่อความเข้าใจกับผู้อื่นแต่อย่างใด เป็นการพูดเพื่อความเพลิดเพลินของตัวเองเท่านั้น

3) การสื่อความเข้าใจ (communication) คือการที่เด็กพยายามทำความเข้าใจกับบุคคลอื่น และใช้ภาษาเป็นสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยการอธิบาย ชักถาม วิจาร์ณ ลักษณะการพูดในขั้นนี้แสดงถึงวิวัฒนาการทางด้านความคิด การพูด และการใช้ภาษาที่สูงขึ้นและการพูดที่มีลักษณะของทางสังคมนั้น ได้แก่

(1) การเล่าเรื่องราวของตนให้ผู้อื่นรู้ เป็นการพยายามแลกเปลี่ยนความเข้าใจกับผู้ฟัง กล่าวคือเมื่อพูดแล้วก็ต้องการให้มีคนฟัง ซึ่งเป็นการนำไปสู่การสนทนาต่อไป

(2) การแสดงความคิดเห็นหรือวิจาร์ณ เด็กแสดงความคิดเห็นในการทำงานหรือการกระทำของผู้อื่น หรือใช้วิธีพูดให้ใครคนหนึ่งหรือหลายๆ คนฟัง และแสดงว่าตนเหนือกว่าผู้ที่ตนวิจาร์ณ เช่น “ไม่เห็นเก่งเลย กินข้าวก็หกด้วย”

(3) การออกคำสั่ง/การแสดงความต้องการ ขอร้อง หรือขู่ เช่น เด็กสองคนเล่นกัน คนหนึ่งพูดว่า “ห้ามเล่นรถคันนี้ ห้ามจับ”

(4) การถามและการตอบ เด็กรู้จักถามและรู้จักตอบ เด็กเล็กๆ ไม่ค่อยเอาใจใส่กับคำตอบมากนัก หรือถามแล้วก็ไม่ค่อยฟังคำตอบ หรือบางทีมีผู้ถามเด็ก ก็ไม่ยอมตอบเสียเฉยๆ ต้องให้พ่อแม่หรือครูตอบแทน หรือพูดนำในการตอบ โดยมากเด็กอายุ 3 – 5 ขวบ มักเป็นเช่นนี้

Jalongo (1993) กล่าวว่า การพูดติดต่อสื่อสารในสังคมของเด็กอนุบาล มีลักษณะสำคัญดังนี้

1) การพูดอธิบายแสดงความต้องการให้บุคคลอื่นรับรู้หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทันทีทันใด

2) การตั้งคำถามที่ต้องการคำอธิบายใช้ในกลุ่มพื้นฐานเดียวกัน

3) การเล่าเรื่องราวจากประสบการณ์หรือจากความรู้ทั่วไปเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน

4) การแสดงความคิดเห็นหรือการวิจารณ์ในสิ่งที่เด็กเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือเรื่องอื่น ๆ

ประมวล ดิคคินสัน (2536) กล่าวว่า การพูดเป็นเครื่องบ่งชี้พัฒนาการด้านสติปัญญาและสังคม คุณประโยชน์ของการพูด คือ การติดต่อสื่อสาร เพื่อได้รับการโต้ตอบจากสังคม ที่อยู่รอบตนเอง เด็กทารกเกิดท่ามกลางการพูดจากผู้คนจึงเป็นแรงสนับสนุนให้รู้จักมีความสามารถในการพูดจาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สังคม

วิณี ชิดเชิดวงศ์ (2537) กล่าวว่า พัฒนาการทางการพูดของเด็กอนุบาลมีความสำคัญมาก เด็กพร้อมที่จะฝึกทักษะภาษาและการรู้คำศัพท์ การออกเสียงคำให้ชัดเจน การใช้ประโยคเพื่อการติดต่อสื่อสาร การบอกชื่อวัตถุสิ่งของต่างๆ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับโอกาสและสิ่งแวดล้อมจะมีส่วนช่วยพัฒนาความสามารถทางการพูดให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

บันลือ พุกษะวัน (2534) ได้กล่าวถึงประสบการณ์เรียนรู้ของเด็กอนุบาลว่าคำที่เด็กอนุบาลควรจะต้องเรียนรู้จะต้องได้มาจากคำที่เคยใช้และคุ้นเคยในชีวิตประจำวันเป็นคำที่เด็กสามารถนึกภาพได้ เด็กจะเข้าใจคำเหล่านี้ได้ดี และใช้คำเหล่านี้พูดสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าความสามารถในการพูดของเด็กอนุบาล เป็นการแสดงออกด้วยคำพูดที่เป็นคำและเป็นประโยคโดยที่เด็กรู้เข้าใจคำศัพท์ รู้และเข้าใจความหมายของภาพและคำ มีความสามารถพูดแสดงออกความต้องการกับผู้อื่นให้รับรู้ได้ สามารถพูดแสดงความคิดเห็นสามารถเล่าเรื่องราวต่างๆ และรู้จักการใช้คำถาม เป็นลักษณะการพูดที่ไม่ใช้สื่อสารในสังคมได้

## 2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็ก

การช่วยเหลือให้เด็กอนุบาลมีทักษะทางภาษาที่เหมาะสมนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ภาษาของเด็กอนุบาล แนวทางในการส่งเสริมทักษะทางภาษาจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากแนวทางนั้นมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีหรือเหตุผล สำหรับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ภาษานั้น บุซบง ตันติวงศ์ (2536) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติของภาษาไว้ดังนี้

1) ทฤษฎีว่าด้วยระบบของภาษา ธรรมชาติของภาษาประกอบด้วย 3 ระบบคือ ระบบความหมาย ระบบไวยากรณ์ และระบบเสียง ความหมายเป็นหัวใจของภาษาส่วนไวยากรณ์และเสียงเป็นส่วนประกอบ การสอนฟัง พูด อ่าน และเขียนควรให้ความสำคัญกับส่วนที่จำเป็นต่อการสื่อความหมาย

2) ทฤษฎีว่าด้วยระบบภาษา ความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร ภาษาเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดทุกเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเด็กไม่สามารถสื่อความคิดออกมาโดยตรงได้ เด็กจึงต้องคิดสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายหลายแบบผสมผสานกัน

ไป ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนการสอนจึงรวมเอาศิลปะ ดนตรี และละคร เป็นส่วนสำคัญของการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้เด็กได้ถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อื่นรับรู้ได้อย่างลึกซึ้ง เช่น ถ้าเด็กไม่สามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ครบถ้วน ครูจะช่วยเด็กให้เล่าเรื่องและแสดงท่าทางหรือวาดภาพประกอบในการสื่อความหมายแทนการพูด ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาประสบความสำเร็จที่สามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ด้วยตนเอง

3) ทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาการตามธรรมชาติของการรู้หนังสือ ทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนต้องสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป ประสบการณ์จากภาษาพูดเป็นข้อมูลสำหรับภาษาเขียน และประสบการณ์จากภาษาเขียนเป็นข้อมูลสำหรับภาษาพูด ความก้าวหน้าทางภาษาต้องอาศัยองค์ประกอบทางภาษาหลายด้าน Morrow (1989) กล่าวว่า เด็กจะสื่อความหมายได้ถ้าผู้ใหญ่พยายามรับฟังและพยายามเข้าใจก็จะช่วยให้เด็กกล้าพูดจนพูดได้ถูกต้องชัดเจน เช่น ความก้าวหน้าในการอ่านเกิดจากการได้ฟังคำสั่ง และฟังนิทาน การได้พูดคุยกับเพื่อน และการได้พยายามเขียนถ่ายทอดประสบการณ์ เนื่องจากการอ่านเขียนเป็นกิจกรรมที่ต้องสื่อความหมายจากผู้อื่น การพูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและเขียนจะช่วยให้เด็กเห็นการคาดคะเนลักษณะต่างๆ ตามความคิดของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจความหมายของเรื่องมากขึ้น การคาดคะเนซึ่งเป็นประสบการณ์จากการอ่านนั้น จะช่วยในการสื่อความหมายเมื่อเด็กเขียน การสื่อความหมายเป็นประสบการณ์จากการเขียนที่ช่วยในการคาดคะเนเมื่อเด็กอ่าน

Christie (1997) ได้กล่าวว่า การศึกษาภาษาศาสตร์ได้มีการทดสอบจากทฤษฎีการเรียนรู้อาษาต่างๆ ทฤษฎีที่ให้ความเชื่อถือต้องมีเหตุผลที่ได้มาทางภาษาของเด็ก โดยการพัฒนาระหว่างการใช้ภาษา และพฤติกรรมทางภาษา ซึ่งประกอบด้วย 3 ทฤษฎีหลักทางภาษาศาสตร์ คือ พฤติกรรมนิยม ธรรมชาตินิยม และปฏิสัมพันธ์นิยม จากความเชื่อในแต่ละทฤษฎีได้ถูกนำเสนอตามแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## แผนภูมิที่ 1 ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษา



แผนภูมิดังนี้ได้ดัดแปลงจากแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาของ Christie (1997)

จากทฤษฎีการเรียนรู้ภาษา สามารถสรุปได้ว่าเด็กอนุบาลเรียนรู้ภาษาโดยมีการเชื่อมโยงของพฤติกรรมนิยม ธรรมชาตินิยม และปฏิสัมพันธ์นิยม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภาษาซึ่งมีการพัฒนาจากการฟังไปสู่การพูด การอ่าน และการเขียน

## แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็ก

แนวคิดในการอธิบายการเรียนรู้ของภาษามนุษย์นั้นได้มีนักภาษาศาสตร์พยายามอธิบายถึงวิธีการเรียนรู้ภาษาของเด็กในลักษณะที่แตกต่างออกไปตามความเชื่อของแต่ละกลุ่ม โดยสามารถสรุปได้เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ (Christie, 1997; Brewer, 2004 และ Riley, 2006)

### 1) แนวความคิดกลุ่ม Behaviorist Perspective

กลุ่มนี้ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากประสบการณ์ และการสังเกตการเรียนรู้ภาษาก็เช่นเดียวกัน มนุษย์เรียนรู้ภาษาเพราะได้รับข้อมูลจากคนรอบข้าง รวมทั้งมีประสบการณ์ตรงในการใช้ภาษาจากสังคมนั้นๆ สมมติฐานของกลุ่มนี้ เชื่อว่าการเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการเชื่อมโยง (Chains of associations) ประสบการณ์ในการเรียนรู้ภาษาของแต่ละคน เกิดจากการตอบสนองทางบวกที่ต่างกัน ระยะเวลาเด็กจะสามารถผลิตเสียงต่างๆ ได้มากมาย แต่การที่พ่อแม่ และคนรอบข้างชมเชยเด็กเมื่อออกเสียงที่มีอยู่ในภาษาที่ตนพูด ทำให้เกิดการสร้างเงื่อนไข (operant conditioning) ให้เด็กเลือก และเรียนรู้ที่จะออกเสียงเฉพาะเสียงที่มีอยู่ในภาษาแม่เท่านั้น ในด้านของการเรียนรู้คำศัพท์ กลุ่มนี้เชื่อว่าเด็กเรียนรู้คำศัพท์จากการเลียนแบบ (imitate) คำพูดผู้ใหญ่ โดยผู้ใหญ่จะคอยแก้และเป็นต้นแบบให้พูดตาม จนในที่สุดเด็กก็จะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ภาษานั้นๆ ได้

### 2) แนวความคิดกลุ่ม Linguistic Nativist Perspective

กลุ่มนี้มีความเชื่อตรงกันข้ามกับกลุ่ม Behaviorist โดยอธิบายว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอยู่แล้ว เช่นเดียวกับความสามารถในการนั่ง การยืน การเดิน ความสามารถทางภาษาของมนุษย์นั้นเป็นกระบวนการภายในที่มีอยู่ในสมองของมนุษย์ ตั้งแต่เกิด หรือที่เรียกว่า กลไกการเรียนรู้ภาษา (Language Acquisition Device) ซึ่งกลไกนี้จะช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้องค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญในการเรียนภาษาอันเป็นลักษณะสากล เมื่อเด็กเรียนรู้คำเพียงพอก็จะใช้กฎของไวยากรณ์สากลเพื่อทำความเข้าใจความหมายของคำที่เขาได้ยิน และรวมคำศัพท์ต่างๆ เข้าไปในการเรียนรู้ประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

### 3) แนวความคิดกลุ่ม Cognitivism

แนวคิดของกลุ่มนี้ มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์เกิดจากกลไกสมอง แต่ในขณะเดียวกันก็ยังให้ความสำคัญกับกลไกภายนอกที่เป็นตัวกระตุ้น หรือเป็นสิ่งที่ทำให้กระบวนการภายในสมองทำงาน จัดระบบประมวลผล เพื่อสร้างกฎเกณฑ์ทางภาษา โดยในการเรียนรู้ภาษาของเด็กนั้น จะมีการประมวลผลข้อมูลภายนอกที่เกิดจากการสังเกต การได้ยิน การได้ฟังจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก จากนั้นสมองก็จะประมวลผลข้อมูลที่ได้รับโดยใช้กลไกภายใน

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความรู้ทางภาษาที่เด็กได้รับเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลไกภายนอกกับกลไกภายในร่างกาย

#### 4) แนวความคิดกลุ่ม Function Perspective

Halliday (1975) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็กว่า เด็กเรียนรู้ภาษาเพื่อตอบสนองการใช้งาน (function) ในชีวิตประจำวัน โดย Halliday ได้อธิบายถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ภาษาของเด็กว่า เด็กเรียนรู้ภาษาเพราะมีจุดมุ่งหมาย 6 ประการ คือ

- (1) เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร (Instrumental function) เพื่อตอบสนองความต้องการต่างๆ ของตนเอง รวมทั้งเป็นเครื่องมือ ในการแสดงความคิดเห็นหรือตอบสนองผู้อื่น
- (2) เป็นเครื่องมือในการแสดงความรู้สึกส่วนตัว (Personal function) เพื่อแสดงความรู้สึกที่ตนเองมีต่อผู้อื่นในลักษณะต่างๆ รวมทั้งความรู้สึกที่ตนเองมีต่อสิ่งแวดล้อม
- (3) เป็นเครื่องมือในการปฏิสัมพันธ์ (Interaction function) เพื่อใช้ปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง เช่น พ่อ แม่ หรือบุคคลที่อยู่แวดล้อม
- (4) เป็นเครื่องมือในการสั่งการ (Regulatory function) เพื่อใช้ควบคุมพฤติกรรมตนเองและผู้อื่น
- (5) เป็นเครื่องมือในการสะท้อนจินตนาการ (Imagine function) เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการสร้างสรรค์จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว
- (6) เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ (Heuristic function) เนื่องจากเด็กต้องการสำรวจ และเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวเอง จึงต้องการภาษาเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้

#### 5) แนวความคิดกลุ่ม Social-Interactionist Perspective

แนวคิดในกลุ่มนี้ได้อธิบายถึงพัฒนาการทางภาษาที่ละเอียดขึ้น เพราะเป็นการมองภาษาโดยนำแนวคิดของพฤติกรรมนิยมผสมผสานกับแนวคิดกำเนิดนิยม ซึ่งเชื่อว่าเด็กมีกลไกการเรียนรู้ภาษาในตัวผสมผสานกับการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเป็นผลให้การเรียนรู้ภาษาเกิดขึ้น

Frank Smith (1975 อ้างถึงใน หรรษา นิลวิเชียร, 2535) นักจิตภาษาศาสตร์ (Psycholinguist) ได้ศึกษาบทบาทของภาษาในการช่วยพัฒนาสติปัญญา เขาเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนสร้างโครงสร้างสติปัญญาของตนเองโดยไม่สัมพันธ์กับประสบการณ์ส่วนตัว หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการสร้าง “a theory of the world in the head” คนเราทุกคนมีความพยายามที่จะทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมโดยการเชื่อมประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากับประสบการณ์เดิม ซึ่งภาษาจะถูกนำไปใช้เพื่อช่วยความเข้าใจและการเรียนรู้ดังนี้

### 1) การถามคำถาม

การถามคำถามของเด็ก จะสอดคล้องกับระดับพัฒนาการทางสติปัญญา คำถามที่ดีขึ้นต้นด้วยอะไร จะมาก่อนคำถามที่ขึ้นต้นด้วยทำไม และที่ไหน เด็กจะถามคำถามเพื่อต้องการคำตอบ

### 2) เน้นความตั้งใจ

ภาษาช่วยให้เด็กได้ตระหนักถึงสิ่งที่ตนกำลังกระทำอยู่ เด็กที่กำลังเล่นของเล่นหรือกิจกรรมการเล่นพร้อมกับพูดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนกระทำอยู่ โดยเด็กพูดกับตัวเองหรือพูดกับผู้ที่อยู่ใกล้ๆ เป็นการใช้ภาษาเพื่อประกอบความตั้งใจผู้ใหญ่ที่พูดเพื่อให้เด็กสนใจในสิ่งที่ตนกำลังกระทำอยู่ก็นับเป็นการใช้ภาษาเพื่อจุดประสงค์อย่างเดียวกัน

### 3) ช่วยให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

เราใช้ภาษาเพื่อช่วยเน้นความเข้าใจ ทั้งในลักษณะของภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ครูถามเด็กว่า “สิ่งที่เธอพูดหมายความว่าอย่างไร” “ทำไมเธอถึงรู้ว่ารถคันนี้จะไปตลาด” เป็นต้น คำถามเหล่านี้ไม่ใช่เป็นเพียงการวัดความเข้าใจของเด็กเท่านั้น แต่เป็นการช่วยให้เด็กเข้าใจถูกต้องยิ่งขึ้น

### 4) ช่วยการระลึกได้

บางครั้งเด็กจะประสบความลำบากใจในการแสดงความคิดต่างๆ ออกมาเป็นคำพูด สิ่งที่มีคำเรียกชัดเจนจะช่วยการพูดของเด็กได้มาก ภาษาจึงมีอิทธิพลต่อความง่ายและความยากของการระลึกได้

### 5) ช่วยแปลความประสบการณ์เดิม

เราสามารถใช้อาษาเพื่ออธิบายประสบการณ์ในอดีตอีกครั้งหนึ่ง ภาษาจะมีบทบาทช่วยขยายความเข้าใจ และช่วยขยายโครงสร้างทางสติปัญญา ซึ่งนับเป็นการช่วยการเรียนรู้รู้นั้นเอง

### 6) ใช้ในสิ่งที่นอกเหนือจากเหตุการณ์ปัจจุบัน

เด็กพัฒนาภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือทางสติปัญญา จนสามารถใช้สัญลักษณ์ทางภาษาเพื่อแสดงออก จัดกระทำ และเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ตามปกติให้ห่างออกจากประสบการณ์ตรง เด็กจะสามารถใช้ภาษาในสิ่งที่นอกเหนือจากประสบการณ์ปัจจุบัน นอกเหนือจากประสบการณ์ส่วนตัว และนอกเหนือจากประสบการณ์จริงและเป็นไปได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวคิดในการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์มีอยู่หลายแนวความคิด ผู้วิจัยเห็นว่าในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาภาษาของเด็กนั้นต้องอาศัยแนวคิดทั้ง 4 ด้าน ประกอบกัน เพราะในการเรียนรู้ภาษาของเด็กต้องอาศัยทั้ง การเลียนแบบ วุฒิภาวะทาง



สติปัญญา การเสริมแรง และการมีปฏิสัมพันธ์จากผู้ที่ใกล้ชิด เพื่อที่เด็กสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้จากภาษานั้น มาใช้ในชีวิตประจำวันได้

### การสื่อความหมาย

วรรณิ โสมประยูร (2544) ได้กล่าวถึงการสื่อความหมายเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างความเข้าใจกันระหว่างบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ทำให้ผู้ส่งสารสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ เพื่อชักจูง และแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ความสำคัญของการสื่อความหมายจึงอาจสรุปได้ ดังนี้

- 1) การสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพและถูกต้องเหมาะสม ทำให้การติดต่อการงานต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีตรงตามวัตถุประสงค์
- 2) การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งการสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างภาพพจน์และความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลได้
- 3) การสื่อความหมายทำให้มีการเสนอความรู้ ข้อเท็จจริง ข้อมูล เรื่องราว การเคลื่อนไหว หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคล
- 4) การสื่อความหมายช่วยทำให้บุคคลทราบแนวปฏิบัติที่ถูกต้องตามขั้นตอนในการดำเนินงานต่างๆ และได้แนวทางที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามความมุ่งหมาย
- 5) การสื่อความหมายช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์หรือผลงานใหม่ ที่อาจเป็นประโยชน์แก่บุคคลและวงการทั่วไป
- 6) การสื่อความหมายช่วยสร้างเสริมและปรับปรุงบุคลิกภาพของบุคคล ให้มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการสื่อความหมายด้วยภาษาอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าในการใช้ภาษานั้นควรพยายามทำให้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความหมายของผู้พูดหรือผู้เขียนไปยังผู้ฟังหรือผู้อ่าน ให้เข้าใจตรงกับเจตนาของผู้ส่งสารโดยครบถ้วน

### 3. การระลึกได้และการจับใจความของเด็กอนุบาล

การสื่อความหมายของเด็กอนุบาลนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการพูดสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น หรือการแสดงถึงความต้องการ แต่สำหรับการสื่อความหมายที่แสดงถึงความเข้าใจในเรื่องรวมนั้นสามารถพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายในระดับที่สูงขึ้นจากการเรียนรู้การระลึกได้และจับใจความในประเด็นสำคัญหลังจากการฟังหรือการอ่านเรื่องราว

Strang (1969) ได้กล่าวว่าในการจับใจความจากการฟังเป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องได้ ผู้ที่เข้าใจเนื้อเรื่องสามารถย่อใจความหรือบอกโครงร่างของเรื่องที่ฟังได้ นอกจากนี้ความเข้าใจยังเป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์

ลักษณะต่างๆ เช่น การเปรียบเทียบ การขัดแย้ง การลำดับเหตุการณ์ สามารถสร้างจินตนาการของตนเองว่าอยู่ในเหตุการณ์ของเรื่อง และตัดสินใจได้ว่าถ้าเป็นตัวเองจะทำอย่างไรและเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

Wainwright (1972) ได้แสดงความคิดเห็นว่าผู้ฟังที่มีความเข้าใจในสิ่งที่ฟังจะต้องมีลักษณะดังนี้

- 1) สามารถเก็บใจความสำคัญ
- 2) ตีความหมายใจความและแนวคิดได้
- 3) สรุปเรื่องราวต่างๆ จากเรื่องที่ฟังได้
- 4) เชื่อมโยงความรู้ที่ได้มากับประสบการณ์เดิมได้

ในปัจจุบันการวิจัยมุ่งเน้นการศึกษาในกระบวนการของความเข้าใจและค้นคว้าด้านการสอนเพื่อพิจารณาว่าอะไรมีส่วนช่วยและไม่มีส่วนช่วยพัฒนาความเข้าใจได้จริง ความเชื่อนี้เน้น Schema Theory โดยอธิบายว่า Schema หมายถึงภูมิหลังด้านสารสนเทศหรือความรู้เดิม ทฤษฎีนี้กล่าวว่า การรู้หรือไม่รู้เรื่องราวนั้นมาก่อนการมีอิทธิพลต่อความเข้าใจ เมื่อเด็กฟังถ้อยคำต่างๆ ในเรื่อง เด็กจะคิดและมีปฏิกิริยาโต้ตอบตามความรู้เดิมของเขา เด็กจะคิดถึงความรู้เดิมหลายแง่ซึ่งทำให้สามารถเข้าใจสิ่งที่ฟังได้ ความรู้เดิมอาจเปลี่ยนแปลงหรือขยายออกได้ถ้าได้พบความรู้เรื่องใหม่ ดังนั้น จุดเน้นที่สำคัญก็คือต้องเชื่อมความรู้เดิมให้เข้ากับความรู้ใหม่เพื่อสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง (สุจิตรา ศรีนวล, 2534)

Barrett (ม.ป.ป. อ้างถึงใน Clymer, 1968) ได้กล่าวถึงความเข้าใจไว้ 5 ระดับดังนี้

1) ความเข้าใจตามตัวอักษร (Literal comprehension) มุ่งเน้นความคิดที่ได้จากการฟัง จุดมุ่งหมายในระดับนี้มีลักษณะดังนี้

การรู้จัก (Recognition) ต้องการให้เด็กบอกถึงแนวคิดและรายละเอียดดังนี้

- (1) รู้จักรายละเอียด
- (2) รู้จักใจความสำคัญ
- (3) รู้จักลำดับเหตุการณ์
- (4) รู้จักการเปรียบเทียบ
- (5) รู้จักความสัมพันธ์เชิงเหตุผล
- (6) รู้จักลักษณะนิสัยของตัวละคร

การระลึก (Recall) มุ่งให้หาคำตอบจากแนวความคิดหรือข้อความทุกประการที่เก็บไว้ในความทรงจำ รายละเอียดของประเด็นในการระลึกเหมือนประเด็นในการรู้จัก

2) ความเข้าใจจากการจัดเรียงเรียง (Reorganization) ระดับนี้มุ่งให้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และรวบรวมความคิดที่ปรากฏอย่างชัดเจนในข้อความ สร้างความคิดใหม่ โดยอาจใช้ประโยคของผู้แต่งโดยตรงหรือถอดสารหรือแปลความจากประโยคผู้แต่งโดยใช้ประโยคใหม่แต่ความหมายคงเดิมรายละเอียดมีดังนี้

- (1) การจำแนก
- (2) การสรุปความหรือเขียนโครงร่าง
- (3) การย่อเรื่อง
- (4) การวิเคราะห์

3) ความเข้าใจจากการสรุปอ้างอิงหรือลงความเห็น (Inferential comprehension) ผู้ฟังจะสรุปอ้างอิงความเห็นได้เมื่อใช้ความคิดและข้อความที่ปรากฏในเนื้อความ ใช้สัญชาตญาณและประสบการณ์เป็นพื้นฐานในการนี้กคิดจินตนาการ และตั้งสมมติฐาน มีรายละเอียดดังนี้

- (1) การสรุปอ้างอิงถึงรายละเอียด
- (2) การสรุปอ้างอิงถึงความคิดสำคัญ
- (3) การสรุปอ้างอิงถึงลำดับที่เกิด
- (4) การสรุปอ้างอิงถึงการเปรียบเทียบ
- (5) การสรุปอ้างอิงถึงความสัมพันธ์ของเหตุและผล
- (6) การสรุปอ้างอิงถึงตัวละคร
- (7) การทำนายผลที่ตามมา
- (8) การตีความการใช้ภาษาของผู้แต่ง

4) ความเข้าใจจากการประเมินค่า (Evaluation) ความคิดแบบประเมินค่าอาจทำได้โดยการให้เด็กตัดสินใจในเรื่องต่อไปนี้

- (1) ตัดสินการเป็นความจริงหรือจินตนาการ
- (2) ตัดสินการเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็น
- (3) ตัดสินความพอเพียงและความถูกต้อง
- (4) ตัดสินความเหมาะสม
- (5) ตัดสินคุณค่า ความพึงปรารถนา และสามารถรับได้

5) ความเข้าใจจากความลึกซึ้ง (Appreciation) มีรายละเอียดดังนี้

- (1) การแสดงทางอารมณ์หรือความรู้สึกต่อเนื้อหา
- (2) การชี้บ่งหรือเกิดความรู้สึกร่วมกับตัวละครหรือเหตุการณ์
- (3) การมีปฏิกิริยาต่อการใช้ภาษาของผู้แต่ง

## (4) การจินตนาการ

Dallmann และคณะ (1978) ได้จำแนกระดับความเข้าใจออกเป็น 3 ระดับคือ

1) ความเข้าใจระดับข้อเท็จจริง หมายถึง ความเข้าใจสิ่งที่กล่าวไว้ตรงๆ ทักชะย้อย ได้แก่ การรู้ความหมายของคำ การหาใจความสำคัญ การหารายละเอียด

2) ความเข้าใจระดับตีความ หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่ไม่ได้กล่าวไว้ตรงๆ ในเนื้อเรื่อง แต่จะใช้ความสามารถในการสรุปอ้างอิงและลงความเห็นทักชะย้อย ได้แก่ การย่อความ การเรียบเรียง การได้มาซึ่งข้อสรุป การทำนายผลที่จะเกิดตามมา

3) ความเข้าใจระดับประเมินค่า หมายถึง การประเมินค่าสิ่งที่อ่านหรือฟังโดยมิได้มุ่งจับผิดแต่เป็นการใช้เหตุผลโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนั้นในการตั้งเกณฑ์มาตรฐานเพื่อตัดสิน

Duffy และ Roehler (1993) กล่าวว่าการสอนจับใจความที่มีประสิทธิภาพต้องทำให้เด็ก

1) ตระหนักและรับรู้ความหมายของคำแต่ละคำในข้อความที่ฟังและคำพูดที่ได้กพบได้แต่ไม่รู้จักความหมาย

2) เชื่อมโยงความรู้ใหม่จากเรื่องราวที่ฟังกับความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมแล้วทำความเข้าใจ

3) เรียนรู้กระบวนการใช้เหตุผลมากกว่าเรียนรู้ในการจำเรื่องราว เด็กต้องได้เห็นตัวอย่างการจับใจความจากครูและได้ฝึกการคาดคะเน ตั้งสมมติฐาน รวมถึงตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง

Barton, Sawyer และ Presley (2004 อ้างถึงใน Hancock, 2007) ได้กล่าวถึงหลักการในการสอนความเข้าใจ ดังนี้

1) การแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในโครงสร้างของเนื้อหาและรูปแบบเฉพาะ

1.1 เรื่องราว บทกลอน

1.2 ภาพประกอบ

1.3 การปลุกฝังของผู้เขียน

1.4 รูปแบบการเขียนที่หลากหลายของผู้เขียน

2) ผู้อ่าน หรือผู้ฟัง/การเชื่อมโยงใจความสำคัญ

2.1 เนื้อหาและการเชื่อมโยงใจความสำคัญ (ตัวละคร, โครงเรื่อง)

2.2 เนื้อหาและการเชื่อมโยงของวิถีชีวิต (วิถีชีวิตของเด็กต่อวิถีชีวิตของตัวละคร)

2.3 เนื้อหาและการเชื่อมโยงโลก (โครงเรื่องต่อตำแหน่งและสถานที่)

- 3) การตอบสนองของผู้ฟัง/ผู้อ่าน
  - 3.1 การเข้าร่วมกิจกรรมในการฟังหรือการอ่าน
  - 3.2 การตอบคำถาม
  - 3.3 การสะท้อนถึงการขยายความรู้และการตอบสนองเบื้องต้น
- 4) การสอนความเข้าใจ
  - 4.1 ความตั้งใจของการฟังรายละเอียดของเนื้อหาเป็นฐาน
  - 4.2 การสอนทั้งห้องตามด้วยการทำกิจกรรมกลุ่มเล็ก
  - 4.3 การเลือกแผนเฉพาะสำหรับการสอน
- 5) โครงสร้างของการสนับสนุนความเข้าใจ
  - 5.1 เรื่องราว/นิทาน
  - 5.2 การแสดงถึงเนื้อหา (การบรรยาย การลำดับเหตุการณ์ สาเหตุและผลกระทบ ปัญหาและคำตอบ)
- 6) การเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญาในความรู้ความเข้าใจ
  - 6.1 การเปิดเผยความรู้
  - 6.2 วิธีการปฏิบัติต่อความรู้
  - 6.3 การวางเงื่อนไขความรู้ (การรู้จุดมุ่งหมาย การวางแผนและการใช้งาน)
  - 6.4 การประเมินความยากของเนื้อหา (การตั้งกฎเกณฑ์ การวัดคุณภาพ การประเมินค่า)

นอกจากนี้ Hancock (2007) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงการจับใจความ ดังนี้

- 1) การกระตุ้นความเข้าใจ ประสบการณ์เดิมช่วยในความเข้าใจจากคำถามผู้ฟังว่า เขาจะรู้ อะไรเกี่ยวกับเนื้อหา และภาพประกอบช่วยในการคาดเดาเหตุการณ์
- 2) การวัดคุณภาพของการจับใจความ เมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาให้ใช้วิธีการเล่าเรื่องซ้ำเพื่อ เป็นการแก้ปัญหาในการจับใจความ
- 3) การใช้การเขียน/การวาด ทำให้รู้โครงสร้างของเนื้อหา
- 4) การตอบคำถาม ทำให้รู้ถึงรายละเอียดของเรื่องราว การถามและการตอบช่วยให้ ชัดเจนในเรื่องราวมากขึ้น
- 5) การผลิตคำถาม การถามคำถามเป็นการสร้างความกระตือรือร้นในการจับใจความ และความสามารถในการตอบคำถามจากเพื่อนเป็นการบูรณาการเนื้อหา
- 6) การจำโครงสร้างของเนื้อหา การจำตำแหน่งเป็นการสนับสนุนการจับใจความ การ สอนในเนื้อหาเป็นการปรับปรุงระหว่างการจับใจความและความจำโครงสร้างของเนื้อหา

7) การสรุป ช่วยในการจำแนกหรือสรุปเนื้อหาที่เกิดขึ้นจากการเล่าเรื่อง การเชื่อมต่อกับความคิด และการระลึกในสิ่งที่ฟัง

8) การใช้จินตนาการ จากรูปภาพหรือรูปถ่ายในจิตใจของผู้ฟัง ผู้ฟังจินตนาการตัวละคร สถานที่ และการจดจำสถานการณ์ในระหว่างการฟัง ซึ่งเป็นการกระตุ้นความรู้สึกทั้งหมด (การดม การชิม การสัมผัส การเห็น การได้ยิน) ซึ่งเป็นการสร้างความกระตือรือร้นให้แก่ผู้ฟัง

การสอนจับใจความสำหรับเด็กอนุบาลนั้นจำเป็นต้องใช้นิทาน ทั้งนี้เพราะนิทานมีโครงสร้างลีลาการเขียนและเรื่องราวที่เด็กคุ้นเคย Glazer (1989) ได้กล่าวว่าเด็กได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการฟังนิทานจะมีพัฒนาการด้านการใช้ภาษาและมีความเข้าใจเค้าโครงเรื่องได้ดี

การเล่านิทานหรือเรื่องราวให้เด็กอนุบาลฟังจะช่วยในการพัฒนาภาษาด้านการจับใจความเพราะเด็กจะได้ใช้ความรู้เดิมในการรับรู้ข้อมูลแล้วเรียบเรียงข้อมูลเป็นของตนเอง และสามารถที่จะดึงข้อมูลออกมาพูดหรือเล่าเมื่อเด็กระลึกข้อมูลนั้นได้ Barton (1986) กล่าวถึงการพัฒนาภาษาเด็กว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้และความเข้าใจภาษาของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมที่เด็กสะสม Batron และ Booth (1990) กล่าวว่าไว้ว่าเมื่อเด็กฟังนิทานเด็กจะพัฒนาความรู้เค้าโครงเรื่องซึ่งเป็นหลักสำคัญในการคิดและกระบวนการใช้ภาษา เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียบเรียงเรื่องราว ตัวละคร และบริบทของเรื่องราว ดังที่ McConaughy (1960) กล่าวว่าเด็กวัยอนุบาลมีความพร้อมที่จะระลึกเรื่องราวที่สำคัญซึ่งนำไปสู่การทำ ความเข้าใจ ความหมายจากเรื่องที่ฟังนั้นคือเด็กมีความสามารถในการจับใจความ Schickedanz (1986) กล่าวว่า ความรู้ความเข้าใจเค้าโครงเรื่องช่วยให้เด็กระลึกและจำเหตุการณ์สำคัญๆ ในเรื่อง ช่วยในการแปลความและสร้างเรื่องราวขึ้นใหม่จากเรื่องราวที่ฟัง

นอกจากนี้ Bower (1976) มีความเห็นเพิ่มเติมว่า เด็กที่ฟังนิทานจะใช้ความรู้เดิมทำ ความเข้าใจประสบการณ์ใหม่จากสิ่งที่ฟังและจับประเด็นจากเรื่องที่ฟัง Stein (1979) กล่าวว่าผู้เล่าและผู้ฟังจะใช้ความรู้เดิมในการคาดคะเนเหตุการณ์ในเรื่อง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นฐานความเป็นไปได้ที่กำลังจะเกิดขึ้นในนิทาน กระบวนการเหล่านี้เชื่อว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการระลึกได้และการจับใจความ

#### 4. หลักการสอนภาษาสำหรับเด็กอนุบาล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กล่าวถึงสาระการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กอนุบาล ว่ามีดังนี้

1) การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด เช่น การให้เด็กพูดแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ

- 2) การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง
- 3) การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ หรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เช่น ให้เด็กอธิบายสิ่งต่างๆ ที่ตนสนใจหรือสิ่งที่คิด
- 4) การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน
- 5) การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เช่น การเขียนภาพ การเขียนขีดเขียน การเขียนคล้ายตัวอักษร การเขียนเหมือนสัญลักษณ์ การเขียนชื่อตัวเอง
- 6) การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เช่น การอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน หรือ เรื่องราวที่สนใจ

Hancock (2007) ได้กล่าวถึงหลักการสอนภาษาไว้ดังนี้

- 1) การเรียนรู้ภาษาอย่างบูรณาการโดยการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด
- 2) การจัดเตรียมวรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ภาษา ขณะเดียวกันเด็กจะมีความรู้ที่หลากหลายในด้านภาษา วัฒนธรรม และศักยภาพในการรู้หนังสือ
- 3) การเรียนรู้ภาษาเป็นการพัฒนาและเป็นความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยการแสดงออกของผู้เรียนผ่านรูปแบบการฝึกฝนและการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องในการทำงานร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์ภายใต้กระบวนการของการทำงาน
- 4) เป้าหมายของการเรียนรู้ภาษาคือ จุดมุ่งหมายของการจับใจความ และความเข้าใจในการสื่อความหมายผ่านการรับรู้จากความเข้าใจ และการสื่อความหมายจากความคิด
- 5) ทักษะทางภาษาได้พัฒนาไปสู่วิธีการรู้หนังสืออย่างอิสระ เมื่อปรากฏอยู่ในบทเรียนในแต่ละวันจากการอ่าน การเขียน การฟัง การพูด การมองเห็น และการแสดงความคิดเห็น
- 6) ทิศทางของกระบวนการทางภาษาต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และสะท้อนถึงการเตรียมเอกสารที่แสดงถึงการเติบโตทางภาษา
- 7) การประสานกันระหว่างภาษาและธรรมชาติของการเรียนรู้ โดยเทคโนโลยีสมัยใหม่สนับสนุนการสอน การเรียนรู้ เครื่องมือในการนำเสนอ และการส่งเสริมการสร้างสรรค์ความสามารถในการรู้หนังสือ

Allen และ Piersma (1995) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

- 1) การเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการเรียนแบบองค์รวม การเรียนการสอนเน้นความหมายและกระบวนการสื่อสาร โดยเด็กควรได้รับการฝึกและขยายความรู้ เกี่ยวกับการฟัง พูด อ่าน เขียน ในสถานการณ์ที่เหมาะสม
- 2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็กเป็นผู้สร้างความรู้เกี่ยวกับภาษาและหนังสือด้วยตนเอง ซึ่งเริ่มด้วยการพัฒนาภาษาพูดจากการทดลองในสถานการณ์ต่างๆ กัน และเด็กจะสร้างความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ภาษาในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบตัว

3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เด็กพัฒนาการรู้หนังสือจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์  
 ดังนั้นโรงเรียนจึงควรจัดสถานการณ์ทางสังคมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในบริบทที่เป็นจริง  
 และโดยองค์รวม

4) ความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กแต่ละคน มีภูมิหลัง ความสนใจ และอัตราการ  
 พัฒนาที่ต่างกัน ครูจึงควรตระหนักถึงความแตกต่างของเด็กในการจัดการเรียนการสอน

5) การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ภาษาจะเกิดขึ้น เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์  
 และกิจกรรมที่เป็นจริง เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากกิจกรรมที่ตนมีส่วนร่วม เพราะเด็กจะมองเห็นว่าเป็น  
 สิ่งที่มีประโยชน์ น่าสนใจ และสนุก นอกจากนี้การทำกิจกรรมต่างๆ ยังช่วยให้เด็กได้ใช้  
 ประสบการณ์เดิมมาช่วยในการทำความเข้าใจประสบการณ์ใหม่ด้วย

6) การเรียนรู้อย่างเชื่อมโยง ในการสอนควรมีจุดเน้นที่ชัดเจน เพื่อจะเป็นกรอบช่วยให้  
 เด็กสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดทางภาษากับประสบการณ์ของตนได้

7) การเสริมแรง แรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาเจตคติทางบวกเกี่ยวกับการรู้  
 หนังสือ เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเด็กต้องการที่จะเรียนและคิดว่าตนเองสามารถเรียนได้

Morrow (1981) ได้กล่าวถึงหลักการสอนภาษาไว้ดังนี้

1) หลังจากการเรียนรู้ภาษาเด็กสามารถทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งก่อนเรียนไม่  
 สามารถทำได้

2) ความเข้าใจในการใช้ภาษาในสถานการณ์จริงเป็นสิ่งสำคัญ เด็กต้องมีความ  
 เข้าใจในการใช้ภาษาโดยรวมทั้งหมดไม่ใช่เข้าใจแต่ส่วนที่จะนำมาใช้ในการสื่อสาร

3) กระบวนการสื่อสารสำคัญเท่ากับรูปแบบของภาษา การพัฒนาเด็กให้มี  
 ความสามารถในการสื่อสารจะต้องใช้วิธีที่เลียนแบบกระบวนการสื่อสารให้มากที่สุด

4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ จะต้องให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วม การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของ  
 เด็ก ครูมีหน้าที่ช่วยแนะนำ จัดการวางแผน วางขั้นตอนการนำเสนอบทเรียน การฝึกฝนเพื่อให้  
 เด็กได้สื่อความหมายจริงๆ

5) ความผิดพลาดทางไวยากรณ์ไม่สำคัญเท่ากับการที่เด็กสามารถสื่อสารได้ ครูควรมี  
 ความยืดหยุ่นต่อความผิดพลาดของเด็กในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียน

จากข้างต้นกล่าวโดยสรุปได้ว่า การสอนสำหรับเด็กอนุบาลนั้น ต้องคำนึงถึงผู้เรียนใน  
 ด้านประสบการณ์ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ การเรียนรู้ภาษาจะ  
 เกิดขึ้น เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์และกิจกรรมที่เป็นจริง เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากกิจกรรมที่ตนมีส่วน  
 ร่วม เพราะเด็กจะเห็นสิ่งที่มีประโยชน์ น่าสนใจ เด็กควรได้ฝึกและขยายความรู้เกี่ยวกับการฟัง พูด  
 อ่าน เขียน ในสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม



## การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์

### 1. ความเป็นมาและความหมายของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์

Harkness (1993) กล่าวถึง ความเป็นมาของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์ไว้ว่า

Storyline มาจากคำว่า story และ line ซึ่งหมายถึง เส้นทางของเรื่องหรือแนวของเรื่อง เป็นการดำเนินเรื่องที่เรียงติดต่อกันเป็นลำดับจุดเส้นเชือก การสอนด้วยวิธี Storyline หรืออาจเรียกว่า Storyline Approach หรือ Storyline Method เป็นวิธีการที่ได้รับการคิดค้นและพัฒนาในสกอตแลนด์ โดย Professor Steve Bell และ Sallie Harkness ทั้งสองได้ร่วมกันพัฒนาวิธีสอนนี้กับเพื่อนร่วมงานอีกท่าน คือ Fred Rendell ทั้งสามท่านทำงานที่ Inservice Department ของ Jordanhill College of Education เมืองกลาสโกว์ สกอตแลนด์ การพัฒนาวิธีสอนนี้โดยนักการศึกษาชาวสกอตทำให้ Storyline ได้ชื่อว่าเป็น Scottish Method อีกชื่อหนึ่ง Storyline เป็นวิธีสอนที่นิยมแพร่หลายในหลายประเทศในยุโรปและอเมริกา

กล่าวโดยสรุป การสอนแบบสตอรีไลน์ เป็นวิธีสอนที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในทวีปยุโรป สำหรับประเทศไทยได้รับวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์มาโดยตรงจากผู้ที่เป็นต้นคิดและวิธีนี้นักการศึกษาไทยได้มีการฝึกอบรม ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ได้รับความนิยมสูงเป็นอย่างมาก จึงปรากฏงานวิจัยที่มีอย่างต่อเนื่องกันทุกระดับชั้นการศึกษา กล่าวคือ ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา แต่จากเห็นที่ได้เห็นพบว่า งานวิจัยในระดับชั้นอนุบาลมีน้อยมาก แต่ก็ได้มีการพัฒนาและประยุกต์วิธีการนี้ให้เหมาะสมกับเด็กอนุบาลได้ ซึ่งวิธีนี้สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีทักษะในการคิดการใช้ภาษา ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในสังคมปัจจุบันได้ Letschert (1997) ได้กล่าวว่าวิธีสตอรีไลน์ เป็นการใช้เรื่องราวผนวกเข้ากับเนื้อหาวิชาได้อย่างมีความหมาย สัมพันธ์กับชีวิตจริงซึ่งเรื่องราวเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดมโนทัศน์และทักษะต่างๆ เกิดจินตนาการโดยการเล่าเรื่องอย่างเป็นลำดับขั้นตอนเชื่อมโยงเรื่องสัมพันธ์กัน ประดุจเส้นเชือกตามเรื่องที่กำหนดในบริบทของจุดมุ่งหมายที่กำหนด ให้นักเรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนตามสภาพจริงที่มีการบูรณาการเนื้อหาระหว่างวิชาเพื่อเป้าหมายให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้และสามารถถ่ายโอนความรู้ได้

จากความเป็นมาของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์ ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของวิธีสตอรีไลน์ ดังนี้

Bell (2006) กล่าวว่าวิธีสตอรีไลน์ พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของทฤษฎีที่อธิบายว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ซับซ้อนและมีหลายระดับ การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้จากการชี้นำจากความรู้และ

ประสบการณ์ของผู้อื่น และผู้เรียนนั้นสร้างความหมายหรือความรู้ของตนเอง โดยอาศัยการลงมือกระทำและประสบการณ์ วิธีสตอรีไลน์จะสร้างบริบทสำหรับการเรียนรู้ที่เด็กเข้ามีส่วนร่วมโดยตรงอย่างเต็มที่ โดยจัดงานต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากบริบทที่เด็กเห็นว่าสำคัญและมีความหมายสำหรับพวกเขา วิธีสอนนี้ช่วยให้เด็กมีโอกาสพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและทักษะ โดยใช้บริบทต่างๆ เป็นตัวสนับสนุน

Creswell (2001) ได้กล่าวว่าวิธีสตอรีไลน์ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการบูรณาการหลักสูตรเข้าด้วยกันและฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและทำงานกลุ่มร่วมกัน

ธาริณี วิทยาอนิวรรณ (2544) กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้เรื่องราวที่สร้างขึ้นอย่างมีความหมายในบริบทชีวิตจริง ซึ่งจะมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์โดยใช้คำถามหลักเป็นตัวเชื่อมเรื่องราวทั้งหมดเข้าด้วยกัน และเป็นตัวนำสู่การให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและเชื่อมโยงองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้จากห้องออกไปสู่ชุมชนและชีวิตจริงของผู้เรียน

วลัย พานิช (2545) กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ว่า เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการความรู้และประสบการณ์เข้าด้วยกัน โดยมาจากคำว่า story และ line ซึ่งหมายถึงเส้นทางเดินเรื่อง หรือ แนวทางของเรื่องที่เป็นการดำเนินเรื่องที่เรียงติดต่อกันเป็นลำดับดุจเชือก ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ของการจัดการศึกษา เป็นการบูรณาการทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสตอรีไลน์ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยผู้สอนได้จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านการตั้งคำถามหลัก(key question)

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545) กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ว่า เป็นการสอนที่ใช้กระบวนการผูกเรื่องเป็นฉากๆ หรือเป็นตอนๆ อย่างต่อเนื่องเป็นลำดับเหมือนเดินเรื่อง โดยแต่ละฉากของเรื่องต่อกันด้วยการใช้คำถามที่ครูจัดเตรียมเป็นตัวเชื่อมเรื่องและขยายการเรียนรู้ ในการเรียนเด็กจะพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองจากเรื่องที่จินตนาการตามความเป็นเรื่องตามเรื่องที่ครูกำหนดเป็นลำดับ ความรู้ใหม่ที่เด็กได้เกิดจากการดำเนินเรื่องตามแนวการเดินทางของครูแล้วผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการกระทำจริงของตนเอง

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2546) กล่าวถึงวิธีสตอรีไลน์ว่า เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีการนำเอาสาระการเรียนรู้จากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยง เพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน โดยผูกเรื่องเป็นตอนๆ เรื่องแต่ละตอนจะต่อเนื่องและมีลำดับเหตุการณ์หรือเรียกว่า เส้นทางการเดินทาง และใช้คำถามหลัก เป็นตัวนำไปสู่การให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่าง

หลากหลาย ซึ่งกิจกรรมจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง ได้ลงมือปฏิบัติจริง ตลอดจนสร้างความรู้ด้วยตนเอง

จันทรชดี มาพุทธ (2546) กล่าวถึงวิธีสตอรี่ไลน์ว่า เป็นเส้นทางของเรื่องราว หรือแนวทางของเรื่อง เป็นการดำเนินเรื่องราวที่เรียงติดต่อกันเป็นลำดับ

พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2548) กล่าวถึงวิธีสตอรี่ไลน์ว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเรียงลำดับเหตุการณ์หรือเรียกว่ากำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง และใช้คำถามหลักเป็นตัวนำสู่การ

จากความหมายของวิธีสตอรี่ไลน์จากนักวิชาการที่ให้ไว้ สรุปได้ว่าวิธีสตอรี่ไลน์ เป็นวิธีการสอนที่บูรณาการประสบการณ์ การคิดวิเคราะห์ จินตนาการ การใช้ภาษา ตลอดจนการทำงานกลุ่มร่วมกันของผู้เรียน โดยมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้มีความต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์ หรือเรียกว่าการกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง และใช้คำถามหลักในการดำเนินเรื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลายและสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

## 2. องค์ประกอบสำคัญของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

องค์ประกอบสำคัญของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ มีดังต่อไปนี้

Harkness (1993) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของวิธีสตอรี่ไลน์ ได้แก่

- ฉาก สถานที่ ซึ่งกำหนดช่วงเวลาและสถานที่ ที่แน่นอน
- ผู้คนและ/หรือสัตว์
- วิถีชีวิตที่ต้องการให้ผู้เรียนศึกษา
- ปัญหาในความเป็นจริงที่ต้องการให้ผู้เรียนฝึกแก้ไข

ทั้ง 4 องค์ประกอบสามารถเขียนแผนผังได้ ดังนี้

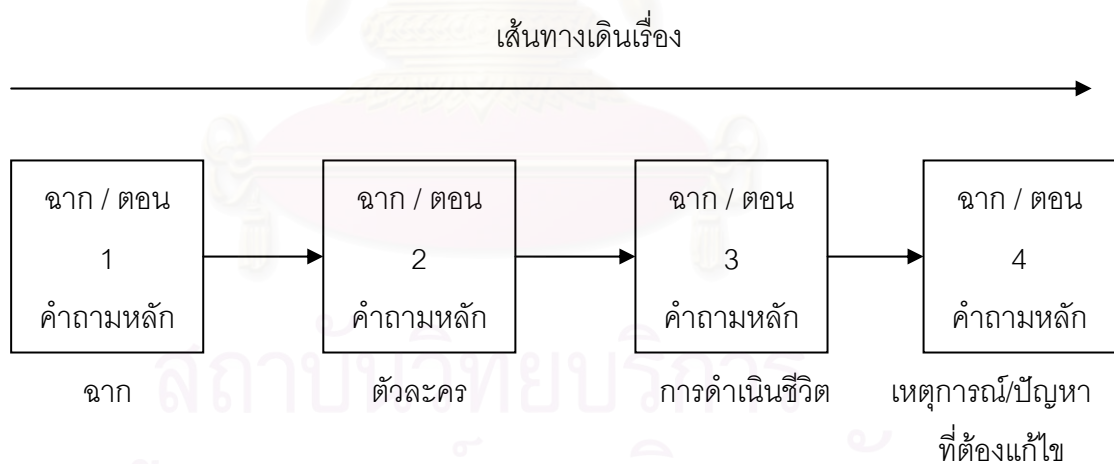
สถาบันวิจัยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

### แผนผังที่แสดงองค์ประกอบสำคัญของ Storyline

1. ฉาก	↓	ที่ไหน
2. ตัวละคร	↓	ใคร
3. การดำเนินชีวิต	↓	ทำอะไร
4. มีเหตุการณ์เกิดขึ้น หรือมีปัญหาควรแก้ไข	↓	เกิดอะไรขึ้น ที่ต้องแก้ไข

ที่มา : พิมพ์พันธ์์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2548)

องค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนจะเชื่อมโยงด้วยการใช้คำถามหลัก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ดังแผนภูมิ



แผนภูมิดัดแปลงมาจากแนวคิดของ Mr.Lan Barr (อ้างถึงใน Harkness, 1993)

จากแผนภูมิ จะเห็นได้ว่า คำถามหลักนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินเรื่อง คำถามหลักควรมีลักษณะ ดังที่ Bell (2006)

- 1) มีลักษณะเปิดกว้างให้มีคำตอบที่หลากหลาย
- 2) กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดสำคัญของหัวข้อ หรือโครงเรื่องนั้นๆ

3) กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดขั้นสูง ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือการคิดแก้ปัญหา นอกจากนี้คำถามหลักยังควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมเพื่อแสวงหาคำตอบนั้นๆ ด้วยตนเอง

4) กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นสนใจที่จะลงมือปฏิบัติ เสาะแสวงหาความรู้ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการกลุ่ม

5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติได้แสดงทักษะหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่เขามีอยู่

วลัย พานิช (2545) กล่าวว่า จากองค์ประกอบสำคัญของสตอรี่ไลน์ ทั้ง 4 คือ มีฉาก มีตัวละคร มีการดำเนินชีวิต และมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น หรือมีปัญหาคำถามที่ต้องแก้ไขอาจจะวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อสร้างสตอรี่ไลน์ได้ง่ายขึ้น ดังนี้

1) ผู้สร้างขึ้นต้นคำถามว่า เกิดเรื่องราวที่ไหน คือ ฉาก เป็นการแนะนำให้ผู้เรียนได้ทราบว่าเขากำลังจะมีประสบการณ์ใหม่ๆ เกิดขึ้น เป็นการเริ่มขึ้นสู่บทเรียนหรือเปิดตัวเรื่องในฉาก จะเป็นการระบุสถานที่ เวลา สิ่งแวดล้อมต่างๆ

2) เมื่อมีฉากแล้วก็ต้องมีคนหรือสัตว์หรือสิ่งใดๆ มาเกี่ยวข้องกับด้วย นั่นคือ คำถามว่า มีใครบ้าง ตัวละครจะทำให้ฉากหรือเหตุการณ์นั้นๆ มีความเป็นจริงขึ้น

3) เมื่อมีตัวละครเกิดขึ้นก็ต้องมีคำถามว่าตัวละครเหล่านั้นทำอะไร คือ การดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องราวของตัวละครว่าได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง

4) เพื่อให้สตอรี่ไลน์มีจุดที่น่าสนใจก็ต้องมีคำถามว่า มีอะไรที่สำคัญเกิดขึ้นกับตัวละครบ้าง คือ การมีเหตุการณ์เกิดขึ้นหรือมีปัญหาคำถามที่ต้องแก้ไข ซึ่งองค์ประกอบนี้เปรียบเสมือนเป็นจุดสรุปของเรื่องราวทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบที่ 1 และ 2 ผู้สร้างอาจสลับขั้นตอนกันก็ได้ เช่น เริ่มจากตัวละครเป็นการเปิดตัวและตามด้วยสถานที่ที่ตัวละครนั้นเกี่ยวข้องกับ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียวาร์ ยินดีสุข (2548) ได้กล่าวถึงลักษณะของวิธีสตอรี่ไลน์ ดังนี้

1) เป็นการสอนอย่างมีบูรณาการ (Instructional integration) คือนำวิชาต่างๆ เข้าสอดแทรกในการสอน โดยผู้สอนกำหนดเรื่อง (Theme) แล้วเลือกเรื่องที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับหัวเรื่องในการประสานสัมพันธ์กับวิชาต่างๆ วิธีสตอรี่ไลน์ จึงเป็นวิธีสอนที่สามารถพัฒนาพหุปัญญา (multiple intelligences) ในด้านภาษา การคิดอย่างมีเหตุผล การเคลื่อนไหวทางกาย ดนตรี ศิลปะ การรู้เรา รู้เขา หรือความมีมนุษยสัมพันธ์ ตลอดจนความสามารถในการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2) เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง (construction the new knowledge) โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระและแสดงถึงกระบวนการได้มาซึ่งความรู้ เป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ เจตคติ และด้านทักษะ

3) เน้นการใช้กิจกรรมเป็นหลัก (Activity-based approach) ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมอย่างมีชีวิตชีวา ได้แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กันเพื่อการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้เรียนได้พบความรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์ อภิปราย เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้จากกิจกรรมไปสู่การนำไปใช้ในชีวิต

4) เป็นการเรียนตามสภาพจริง (Authentic learning) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ตามสภาพจริงกับเรื่องที่เรียน การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะต้องใช้กระบวนการคิดระดับสูง เช่น กระบวนการคิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ คิดสร้างใหม่

จะเห็นได้ว่าลักษณะที่สำคัญของสตอรี่ไลน์เป็นการจัดการเรียนการสอนอย่างบูรณาการ และเป็นการเรียนตามสภาพจริงที่มีการดำเนินเรื่องให้มีความต่อเนื่องกัน โดยมีคำถามหลักเป็นการดำเนินเรื่องให้สอดคล้องกับคำถามหลัก เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติและคิดอย่างอิสระในทุกขั้นตอน ลักษณะที่สำคัญคือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามประสบการณ์ของตน และเป็นประสบการณ์จริงในชีวิตผู้เรียน

Harkness (1993) กล่าวว่า เรื่องราวที่ครูและนักเรียนช่วยผูกขึ้นจะดำเนินตามลักษณะสำคัญต่อไปนี้

1) การดำเนินเรื่องในหน่วยเป็นการดำเนินเรื่องที่สมเหตุสมผล และมีลำดับขั้นตอนเชิงบรรยาย

2) ผู้แต่งเรื่องหรือหน่วยนี้ได้กำหนดชุดคำถามหลักในเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ที่พวกเขาได้ทำ ทุกคนต้องช่วยกันทำให้กระจ่างออกมา

3) คำถามหลักแต่ละข้อจะต้องสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่บรรยายที่เฉพาะนั้นๆ

4) เหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์จะมีศักยภาพที่ไม่มีขีดจำกัดในแง่ของการพัฒนา และการสำรวจค้นคว้าที่อาจเกิดขึ้นได้ การสำรวจค้นคว้าจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสร้างสรรค์และประสบการณ์ส่วนบุคคลของเด็กแต่ละคน ดังนั้นจึงมีระดับสูงสุดที่เด็กแต่ละคนสามารถสำรวจค้นคว้าในเหตุการณ์และคำถามหลักแต่ละข้อได้

5) เด็กแต่ละคนจะบรรลุวัตถุประสงค์ของคำถามแต่ละข้อ ในระดับที่ต่างกันไป และจะกลับไปสู่เรื่องราวเพื่อเรียนรู้จากการสำรวจค้นคว้าคำถามข้อต่อไป

กล่าวโดยสรุป การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์ จะเป็นการผูกเรื่อง (Episode) ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์ โดยมีการตั้งคำถามหลัก (key question) เป็นตัวเชื่อมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติควบคู่กันไป ผู้สอนจำเป็นต้องเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาอันจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

### 3. หลักการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์

Cresswell (2001) ได้กล่าวถึงหลักการของ Storyline Method ดังนี้

- 1) หลักการของเรื่อง (the principal of story) เป็นแนวทางที่สะท้อนชีวิตจริง มีความหมายต่อการเรียนรู้
- 2) หลักการทำนาย (the principal of anticipation) เป็นการวางเงื่อนไขให้เด็กคิดและคาดการณ์ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น
- 3) หลักการผูกเรื่องของครู (the principal of the teacher's rope) เป็นการวางแผนเรื่องราวอย่างต่อเนื่องและมีความยืดหยุ่นตามสภาพการเรียนรู้ของเด็ก
- 4) หลักการความเป็นเจ้าของ (the principal of ownership) เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กคิดค้นกระทำ ค้นหาคำตอบด้วยคำถามที่มีความหมายของครู
- 5) หลักการของบริบท (the principal of context) เป็นการสร้างให้บริบทจริงกับการเรียนรู้เป็นเรื่องเดียวกัน
- 6) การวางโครงสร้างก่อนการดำเนินกิจกรรม (the structure before activity principal) เปิดโอกาสให้เด็กศึกษาค้นคว้าเพื่อวางแผนคิด

Bell (2006) ได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐานที่นำไปสู่การเรียนรู้แบบ Storyline ดังนี้

- 1) เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อสร้างความรู้ ประสบการณ์และทักษะใหม่ของผู้เรียน
- 2) สร้างความตื่นตัวให้กับผู้เรียนตลอดเวลา โดยการใช้วิธีตั้งคำถามของผู้สอน ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
- 3) สร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการสร้างเรื่อง ในเรื่อง สถานการณ์ การดำเนินชีวิตตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น
- 4) เป็นโครงสร้างที่ทุกคนมีโอกาสแสดงความสามารถเท่าเทียมกัน โดยการแสดงความสามารถที่แต่ละคนถนัด
- 5) เชื่อมการฝึกทักษะพื้นฐานเข้ากับการดำรงชีวิตจริง และใช้ได้ดีกับการเรียนรู้ภาษา และสิ่งแวดล้อม

- 6) เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้สิ่งที่กว้างขวางกว่าที่มีไว้ในหลักสูตร
  - 7) ส่งเสริมให้เกิดอารยธรรมขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ครูทำหน้าที่เป็นผู้ประสานการทำงานร่วมกัน
  - 8) ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
  - 9) ช่วยให้ผู้สอนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนรายบุคคล
  - 10) เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมหลายรูปแบบ
  - 11) ก่อให้เกิดการฝึกทักษะปฏิบัติที่ซ้ำๆ กันแต่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
  - 12) เน้นให้เห็นความสำคัญของการกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนารูปแบบความคิดรวบยอดด้วยตนเองก่อน
  - 13) เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ
  - 14) เน้นเรื่องการตั้งคำถามหลักของครูผู้สอน
  - 15) เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้หรือวิธีสอนที่หลากหลาย
- วลัย พานิช (2545) ได้กล่าวถึงหลักการของสตอรีไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการสอนไว้ดังนี้
- 1) เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน
 

สตอรีไลน์ เน้นแนวคิดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ John Dewey ที่ว่าเด็กต้องมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง ในวิธีสตอรีไลน์ ผู้สอนเน้นคุณค่าว่าผู้เรียนทุกคนต่างมีประสบการณ์และทักษะเดิมของตนเองซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความรู้/ประสบการณ์ใหม่ของผู้เรียนและผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาติดตามการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  - 2) เน้นการปฏิบัติและการเสริมแรง
 

สตอรีไลน์ ถือว่าเป็น “Constructivist way of working” นั่นคือผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เน้นเรื่องการตัดสินใจและการแก้ปัญหา สตอรีไลน์ เป็น Active learning ซึ่งจะช่วยพัฒนาการด้านสติปัญญา ทักษะและทัศนคติแก่ผู้เรียน ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนสตอรีไลน์ จะได้ประสบการณ์การทำงาน ซึ่งผู้สอนให้ความสำคัญในการทำงานนั้นและสิ่งนี้จะเป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนได้ทำงานเพื่อให้อารมณ์การเรียนรู้มีคุณค่าและมีความหมาย
  - 3) เน้นการเรียนการสอนที่เป็นบูรณาการ
 

สตอรีไลน์ เป็นวิธีสอนแบบบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรและกระบวนการ โดยสามารถรวมวิชา สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ สิ่งแวดล้อม และภาษา สอนรวมกันได้ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน เพราะในชีวิตประจำวันนั้นคนในสังคมอาจต้องใช้กระบวนการคิดที่หลากหลาย จากหลายเนื้อหาสาระมาช่วยแก้ปัญหาจึงเป็นการฝึกทักษะแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี



## 4) เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพในการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมในสตอรีไลน์นั้นเป็นการบูรณาการจึงมีความหลากหลายรูปแบบที่มีความแตกต่างกันในเรื่องความยากง่าย ผู้เรียนทุกคนจะแสดงความสามารถของตนตามศักยภาพที่มีความแตกต่างกันได้

## 5) เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน

สตอรีไลน์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะทางสังคม โดยร่วมทำกิจกรรมหลายรูปแบบ ลักษณะการเรียนนั้นมีหลายแบบตั้งแต่เรียนคนเดียว เรียนเป็นคู่ เรียนเป็นกลุ่มย่อย หรือร่วมเรียนทั้งชั้นเรียน ทั้งนี้ในชีวิตจริงมีคนหลายคนในสังคมต่างก็ต้องช่วยกันทำงานเพื่อบรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน ดังนั้น สตอรีไลน์ จึงเป็นวิธีการส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์อีกทางหนึ่ง

## 6) เน้นเรื่องการตั้งคำถามของผู้สอน

การตั้งคำถามของผู้สอนจะเป็นหัวใจสำคัญของการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพราะคำถามจะเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมหลากหลายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นตัวเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายในหัวข้อเดียวกัน

การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์มุ่งเน้นให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2548) กล่าวถึงหลักการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ ดังนี้

- 1) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความหมายเพื่อผู้เรียนจะสามารถจำได้ถาวร (Retention) ซึ่งการเรียนแบบนี้ต้องเริ่มต้นด้วยการทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งเป็นขั้นหนึ่งของการเรียนตามแนว Constructivism
- 2) ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม เป็นการพัฒนาทั้งตัวผู้เรียน
- 3) ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามประสบการณ์ชีวิตของตน และเป็นประสบการณ์จริงในชีวิตของผู้เรียน
- 4) ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะต่างๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีกโดยไม่มีภาระเบียดเบียน
- 5) ให้ผู้เรียนได้สร้างจินตนาการตามเรื่องที่กำหนด เป็นการเรียนรู้ด้านธรรมชาติ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง วิถีชีวิต ผสมผสานกันไป อันเป็นสภาพที่แท้จริงของชีวิต
- 6) ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดระดับสูง เช่น คิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่ม คิดสร้างสรรค์ คิดสร้างสิ่งใหม่ คิดวิจักษ์ เป็นต้น

7) ให้ผู้เรียนได้ใช้การทำงานกลุ่มจนเป็นทักษะ โดยอาจเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ 2 คน 4 คน 6 คน รวมทั้งการทำงานในกลุ่มในห้องเรียน ซึ่งขึ้นกับลักษณะของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ทั้งยังเป็นการพัฒนาให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อีกด้วย

8) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวสิ่งที่ใกล้ตัว เช่น เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเรา บ้านของเรา ครอบครัวของเรา ชุมชนของเรา ประเทศของเราและประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปตามระดับสติปัญญาของผู้เรียน

9) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างเป็นสุข สนุกสนาน เห็นคุณค่าของงานที่ทำ และงานที่นำไปเสนอต่อเพื่อน ต่อชุมชน ทำให้เกิดความตระหนักของสตอรี่ไลน์เกี่ยวกับการสอน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าวิธีสตอรี่ไลน์มีแก่นที่สำคัญด้วยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ประสบการณ์ต่างๆ แก่ผู้เรียน ซึ่งได้จากการลงมือทำกิจกรรมจึงทำให้ความรู้หรือข้อมูลต่างๆ ที่ได้มีความหมาย นั่นคือทำให้การศึกษาได้บรรลุจุดประสงค์อีกส่วนหนึ่ง ก็คือผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้

### 5.1 หลักการวางแผนการสร้างสตอรี่ไลน์

Creswell (2001) ได้เสนอหลักการในการวางแผนการสร้างสตอรี่ไลน์ไว้ 6 ประการ สรุปได้ดังนี้

(1) ยึดหลักของการเล่านิทาน/เล่าเรื่อง ดังนั้น สตอรี่ไลน์ จึงควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับคน (human) กิจกรรมหรือประสบการณ์เกี่ยวกับคน เช่น เรื่องเกี่ยวกับสังคม ครอบครัว สิ่งที่ดีหรือสิ่งที่ไม่ดี บทเรียนต่างๆ ที่น่าจดจำ เป็นต้น สตอรี่ไลน์ จะต้องเป็นกระจกสะท้อนชีวิต

(2) ยึดหลักการวางโครงเรื่องให้น่าติดตาม นิทานหรือเรื่องราวที่สนุกและน่าสนใจก็คือ เรื่องที่ผู้ฟังคอยติดตามและคาดคะเนว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นต่อไปในสตอรี่ไลน์ ผู้เรียนต้องสนุกที่จะได้เรียนรู้ตลอดเวลา

(3) ยึดหลักว่าผู้สอนเป็นผู้วางแผนเนื้อหาให้เป็นไปตามหลักสูตร โดยวางกรอบของเส้นทางเดินเรื่อง แต่ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการในรายละเอียดต่างๆ นั่นก็คือผู้เรียนเป็นคนลงมือทำกิจกรรมค้นหาข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง

(4) ยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของเรื่องราวหรือประสบการณ์ต่างๆ ในสตอรี่ไลน์ นั่นก็คือต้องให้ผู้เรียนได้นำความรู้ประสบการณ์เดิมของตนเองมาวิเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อตอบคำถามหลักของผู้สอน โดยต้องสร้างหรือพัฒนารูปแบบแนวคิด (conceptual model) ของตนเองสำหรับประสบการณ์ใหม่ที่ผู้เรียนกำลังเกี่ยวข้องกับสตอรี่ไลน์นั้นๆ

(5) ยึดหลักเกี่ยวกับการดำเนินเรื่องในบริบทตามข้อ 1 การดำเนินเรื่องต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน ผู้เรียนได้ใช้ความคิด/ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมเพิ่มเติมประสบการณ์ใหม่จากการทำกิจกรรมต่างๆ ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

(6) ยึดหลักโครงสร้าง ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมีรูปแบบแนวคิดของตนเอง ให้เขาได้แสวงหาข้อมูล มีการค้นพบ เสนอข้อค้นพบ และพิสูจน์สิ่งที่เขาได้คิดด้วยการเรียนรู้จากกิจกรรม และทักษะหลายๆ อย่าง

## 5.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ศรีนคร วิทยะสิรินันท์ (2541) ได้พัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ดังนี้

(1) ขั้นการสร้างสถานการณ์ คือ ครูกำหนดสถานการณ์ตามหัวข้อ แล้วบรรยายและ/หรือนำให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อสร้างสถานการณ์ให้เกิดความสมจริง

(2) ขั้นการถามคำถาม คือ ครูถามคำถามและกระตุ้นให้เด็กสร้างจินตนาการหรือใช้วิธีการต่างๆ ในการแสวงหาคำตอบ โดยมีระยะของคำถามที่สำคัญ ได้แก่

ระยะที่ 1 เป็นคำถามที่กระตุ้นให้เด็กได้ใช้จินตนาการอย่างอิสระ

ระยะที่ 2 เป็นคำถามที่กระตุ้นให้เด็กใช้ความรู้ของตนเป็นพื้นฐานในการจินตนาการ

ระยะที่ 3 เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้เด็กแสวงหาความรู้ในการตอบคำถามตามจินตนาการ

(3) ขั้นการวางแผนและการปฏิบัติเพื่อตอบคำถาม คือ ครูจัดโอกาสให้เด็กได้วางแผนและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ตามจินตนาการ เพื่อนำไปสู่คำตอบ หรือสิ่งที่เด็กต้องการเรียนรู้

(4) ขั้นการเชื่อมโยงคำตอบไปสู่สถานการณ์ และ/หรือคำถามใหม่ คือ ครูเชื่อมโยง กิจกรรมเข้ากับสถานการณ์ใหม่ และเริ่มคำถามต่อไปเรื่อยๆ ตามสถานการณ์และกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และเด็กจะเริ่มทำกิจกรรมในขั้นที่ 2 และ 3 ในสถานการณ์ใหม่ต่อไป

## 5.3 การวางแผนการสอน

วลัย พานิช (2545) กล่าวว่า การวางแผนการสอนมีขั้นตอนดังนี้

(1) เตรียมหัวข้อเรื่องหรือหัวข้อ (Topic) ที่จะใช้สอน ซึ่งหัวข้อเรื่องหรือหัวข้อนี้อาจเป็นตัวแนวคิดสำคัญ (Concept) ที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หัวข้อนั้นๆ อาจได้มาจากหนังสือเรียนที่ใช้อยู่ การเลือกหัวข้อนั้น มีข้อเสนอนะ คือ

1. ดูว่าสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรหรือไม่

2. ช่วยขยายขอบเขตความรู้ให้ผู้เรียนหรือผู้เรียนมีโอกาสที่จะสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือไม่

3. หัวข้อเรื่องนั้นๆ จะพัฒนาความรู้ ทักษะ ทักษะคิดหรือไม่ เพราะสตอรี่ไลน์เป็นการสอนแบบบูรณาการ

4. หัวข้อนั้นมีโครงสร้างสำคัญที่เป็นทั้ง “surface structure” และ “deep structure” หรือไม่ “surface structure” นั้นเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ ซึ่งผู้เรียนจะได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วน “deep structure” นั้นมีได้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับสาระเนื้อหาจากหัวข้อที่เรียนแต่เป็นกระบวนการที่จะพัฒนาผู้เรียนทั้งสติปัญญาและทักษะ ได้แก่ ทักษะภาษา ทักษะการแสวงหาและประเมินข้อมูล ทักษะการคิด และทักษะสังคม เป็นต้น ดังนั้นผู้สอนต้องคำนึงถึงโครงสร้างทั้ง 2 ส่วนในการหาหัวข้อเพื่อให้สตอรี่ไลน์มีความสมบูรณ์

(2) เตรียมการผูกเรื่องหรือเขียนเส้นทางการดำเนินเรื่อง (Storyline) และแบ่งเขียนเป็นตอน (episode) โดยคำนึงถึง 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญ เรื่องราวในสตอรี่ไลน์ อาจเป็นเรื่องจริงหรือเป็นจินตนาการหรือความฝัน (Imagination / fantasy) หรืออาจรวมทั้งสองอย่างก็ได้ ผู้สอนต้องพัฒนาหัวข้อ และเนื้อเรื่องให้ทั้งสองอย่างไปด้วยกัน จะได้มี Plot เป็นความคิดพื้นฐานว่ามีอะไรบ้าง จะมีเหตุการณ์ใดบ้าง แต่ต้องคำนึงถึง 4 องค์ประกอบเป็นสำคัญด้วย ผู้สอนจะเป็นผู้ทำหน้าที่ผูกเรื่องราวหรือเส้นทางการดำเนินเรื่อง โดยมีผู้เรียนเป็นผู้สร้างรายละเอียดการลงมือทำกิจกรรมต่างๆ

(3) ตั้งคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ (Key question) ซึ่งจะทำหน้าที่เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องในแต่ละตอนและเป็นตัวกระตุ้นหรือเปิดประเด็นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ในตอนต่อไป อาจกล่าวได้ว่าคำถามหลักเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละตอนหรือฉาก หรืออาจเปรียบได้ว่าคำถามหลักเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ในรูปแบบการสอนปกติ

คำถามหลักนี้เป็นส่วนที่สำคัญที่ทำให้ สตอรี่ไลน์ มีจุดเด่นตามที่ Steve Bell ได้กล่าวว่า “The Storyline Method is the presentation of key question” ลักษณะของคำถามหลักควรมีลักษณะดังนี้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2548)

1. กระตุ้นให้เกิดแนวคิดสำคัญของหัวข้อหรือโครงเรื่องนั้นๆ
2. คำตอบของคำถามควรมีความหลากหลาย ผู้เรียนได้ใช้ความคิดวิเคราะห์
3. กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะความคิดหลายอย่าง เช่น การคิดวิเคราะห์ การจินตนาการ การสรุปและการประเมิน
4. กระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบด้วยการสืบค้นหาข้อมูลต่างๆ
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่เขามีอยู่

(4) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามหลัก เป็นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือคิดและลงมือปฏิบัติ รวมทั้งกำหนดสื่อการสอนต่างๆ ด้วย กิจกรรมที่จัดนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่เสริมแรงหรือสร้างแรงจูงใจ (motivation) ให้ผู้มีบทบาท

(active) มากกว่าเป็นรับอย่างเดียว (passive) เช่น ต้องมีการให้แก้ปัญหา ให้สืบค้นหาหลักฐาน ความจริง มีการแสดงความคิดเห็นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริงด้วยตนเอง เป็นต้น

(5) การจัดลักษณะชั้นเรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน อาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น เป็นกลุ่มย่อยขนาดเล็กทั้งชั้นเรียน รายบุคคล หรือเป็นคู่ เป็นต้น การจัดชั้นเรียนคงต้องคำนึงถึงชนิดหรือประเภทของกิจกรรม เวลาในการทำงาน ความสมดุลเรื่องของความรู้ ความสามารถ อาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกลุ่มของตนเองบ้าง แต่อย่างไรก็ตามในสตอรี่ไลน์ จะเน้นเรื่องความร่วมมือกันทำงาน (cooperation) และทำงานร่วมกันเป็นทีม (team work)

(6) การประเมินผลจากคำถามหลักและจากกิจกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสามารถประเมินได้จากการสังเกตพฤติกรรม สตอรี่ไลน์ จะต้องเน้นการประเมินของผู้เรียนและคุณภาพ จึงควรเน้นพฤติกรรม (performance) ในสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง (authentic environment) ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการได้ และสามารถประเมินผลได้ตลอด เพราะการเรียนรู้บางส่วนของผู้เรียนอาจเกิดขึ้นได้โดยผู้สอนเองไม่ได้วางแผนไว้ ดังนั้นผู้สอนต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องการ และกำหนดรูปแบบการประเมินเป็นแนวทาง

(7) กำหนดระยะเวลาการสอน เนื่องจากหลักการสำคัญของสตอรี่ไลน์ เป็นการสอนที่เน้นการบูรณาการ การกำหนดเวลาคงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องการความยืดหยุ่นแล้วแต่หัวข้อเรื่อง

#### 4. รูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

Bell (2002) ได้ออกแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ โดยแบ่งออกเป็น ส่วนประกอบ 6 ส่วน ดังนี้

- 1) เส้นทางการเดินเรื่อง หรือการดำเนินเรื่อง (Storyline Topic) ซึ่งระบุขั้นตอนของสตอรี่ไลน์ และเป็นตัวกำหนดฉาก (Episode)
- 2) คำถามหลัก (Key Question) เป็นคำถามที่ผู้เรียนคิดหาคำตอบ
- 3) กิจกรรม (Activity) เป็นกิจกรรมหลากหลายที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะตอบคำถามหลัก
- 4) ลักษณะการจัดชั้นเรียน (Organization) เป็นการระบุข้อมูลว่าในการจัดกิจกรรมที่กล่าวไว้ในส่วนประกอบที่ 3 นั้นมีการจัดกลุ่มผู้เรียนอย่างไรบ้าง
- 5) สื่อการเรียนการสอน (Materials) เป็นการระบุสื่อที่ผู้สอนจะใช้ช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 6) ผลงานของผู้เรียน (Outcome) เป็นการระบุผลงานหรือผู้เรียนเป็นผลผลิต

Bell (2006) ได้กล่าวถึงลักษณะของวิธีการจัดประสบการณ์แบบสตอรีไลน์ มีลักษณะเด่นในด้านการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

- 1) เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เพราะสตอรีไลน์เน้นแนวคิดของ John Dewey ที่ว่าเด็กต้องมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) เน้นการบูรณาการหลักสูตร องค์ความรู้ ทักษะการเรียน และกระบวนการเรียนรู้ จากหลายสาขาซึ่งบูรณาการนี้มีลักษณะเป็นการบูรณาการในรูปแบบสหวิทยาการ (interdisciplinary) เพราะในชีวิตประจำวันของคนในสังคมนั้นต้องใช้กระบวนการคิดหลากหลาย จากหลายเนื้อหาสาระมาช่วยแก้ปัญหาจึงเป็นการฝึกทักษะแก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี
- 3) เน้นการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงและการเสริมแรง เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสตอรีไลน์เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองในสถานที่ที่จะช่วยพัฒนาสติปัญญา ทักษะและทัศนคติแก่นักเรียน นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสตอรีไลน์นี้จะได้ประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งครูจะให้ความสำคัญในการทำงานนั้นและสิ่งนี้จะเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนได้ทำงานเพื่อได้ทำงานเพื่อให้นักเรียนรู้คุณค่าและมีความหมายต่อนักเรียน
- 4) เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม โดยส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาวุฒิภาวะทางสังคมโดยร่วมทำกิจกรรมหลายรูปแบบ ลักษณะการเรียนนั้นมีตั้งแต่เรียนคนเดียว เรียนเป็นคู่ เรียนเป็นกลุ่มย่อยหรือร่วมเรียนทั้งชั้น จึงถือได้ว่าวิธีสตอรีไลน์เป็นวิธีการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ทางหนึ่ง
- 5) เน้นการพัฒนานักเรียนตามศักยภาพในการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรีไลน์นั้นเป็นการบูรณาการ จึงมีหลากหลายรูปแบบที่มีความแตกต่างกันในเรื่องความยากง่าย นักเรียนทุกคนจะแสดงความสามารถของตนตามศักยภาพที่มีอยู่และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ยากกว่าหรือง่ายกว่าเนื้อหาที่มีในหลักสูตร
- 6) เน้นให้นักเรียนได้ใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ตลอดมุ่งพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการตัดสินใจ และการแก้ปัญหา
- 7) เน้นการตั้งคำถามหลักของครู เพราะการตั้งคำถามหลักเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสตอรีไลน์ และคำถามหลักจะเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการแสวงหาคำตอบจากคำถามหลักที่ครูกำหนดขึ้น และคำถามหลักยังเป็นตัวเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องราวให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายในหัวเรื่องเดียวกัน
- 8) เน้นการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากห้องเรียนสู่ชุมชน และชีวิตจริงของนักเรียนโดยเน้นการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ สนุกสนาน มีชีวิตชีวา มีความสุขและตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้และเชื่อมการฝึกทักษะพื้นฐานเข้ากับการดำรงชีวิตจริง

กล่าวโดยสรุป การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ เป็นการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีการบูรณาการการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ทั้งการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม การใช้จินตนาการ รวมทั้งการได้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง

## 5. บทบาทครูในการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

บทบาทของครู

ครูมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์นั้น พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาร์ ยินดีสุข (2548) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของครูไว้ สรุปได้ดังนี้

1) บทบาทในฐานะการเป็นผู้เตรียม ได้แก่

(1) เตรียมกรอบแนวคิดของเรื่องที่จะสอน โดยเขียนเส้นทางเดินเรื่อง และกำหนดเรื่องเป็นตอน (Episode) จัดเรียงลำดับตอน โดยแต่ละหัวข้อเรื่องในแต่ละตอนได้จากการบูรณาการ

(2) เตรียมคำถามสำคัญหรือคำถามหลักเพื่อใช้กระตุ้นให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ

2) บทบาทในฐานะเป็นผู้อำนวยความสะดวกระหว่างการเรียนการสอน ได้แก่

(1) เป็นผู้นำเสนอ (presenter) เช่น นำเสนอประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน

(2) เป็นผู้สังเกต (observer) สังเกตขณะนักเรียนตอบคำถาม ถามคำถาม ปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมอื่นๆ ของนักเรียน

(3) เป็นผู้ให้การกระตุ้น (motivation) กระตุ้นความสนใจของนักเรียนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง

(4) เป็นผู้ให้การเสริมแรง (reinforcer) เพื่อให้เพิ่มความถี่ของพฤติกรรมการเรียน

(5) เป็นผู้แนะนำ (director)

(6) เป็นผู้จัดบรรยากาศ (atmosphere organizer) ให้บรรยากาศการเรียนการสอนดี ทั้งด้านกายภาพและด้านจิตสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข

(7) เป็นผู้สะท้อนความคิด (reflector) ให้การวิพากษ์วิจารณ์ข้อดี ข้อบกพร่อง เพื่อให้พฤติกรรมคงอยู่ หรือปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมเรียน

(8) เป็นผู้ประเมิน (evaluator) ควรมีการประเมินผลเป็นระยะๆ ประเมินกระบวนการ (process) พฤติกรรมหรือการปฏิบัติระหว่างเรียน (performance) และประเมินผลงาน (product) ซึ่งผลงานอาจเป็นความรู้ใหม่ และ/หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่

- 3) เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการมากกว่าเน้นเนื้อหาสาระ
- 4) เน้นการบูรณาการระหว่างวิชาหรือผสมผสานระหว่างวิชาในหลักสูตร หรือบูรณาการการเรียนการสอนแบบนำวิชาต่างๆ มาสอดแทรก
- 5) เป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้แหล่งหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนซักถาม ปรีक्षाเพื่อค้นคว้าหาความรู้
- 6) ครูเป็นผู้เริ่มประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน และต้องจัดกิจกรรมเพื่อจบลงด้วยความตื่นเต้น ความพอใจทั้งครู ผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่นผู้บริหาร ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เป็นต้น

#### บทบาทของผู้เรียน

- 1) เป็นผู้ศึกษาค้นคว้า ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกเรื่องตามที่ครูกำหนด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้
- 2) ดำเนินการเรียนด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สนุกสนาน ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา และทำทหายอยู่ตลอดเวลา
- 3) มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ และการคิดในทุกสถานการณ์ที่ครูกำหนด ขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติเหมือนสถานการณ์ในชีวิตจริง
- 4) เรียนทั้งในห้องเรียนและในสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาทักษะสังคม
- 5) ตอบคำถามสำคัญ หรือคำถามหลัก (key question) ที่ครูกำหนดจากประสบการณ์ของตนเองหรือประสบการณ์ในชีวิตจริง
- 6) มีความกระฉับกระเฉง ว่องไว ในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น สามารถจำพิจารณาทำตามคำแนะนำของครูได้อย่างดี
- 7) ทำงานด้วยความร่วมมือร่วมใจ อาจจะทำงานเดี่ยว เป็นคู่ เป็นกลุ่ม ได้ด้วยความเต็มใจและด้วยเจตคติที่ดีต่อกัน
- 8) มีความสามารถในการสื่อสาร เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะสังคม รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เพื่อนในกลุ่มอื่นๆ และกับครู
- 9) เป็นผู้มีความสามารถแก้ปัญหา คิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์
- 10) เป็นผู้สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และถ่ายโอนความรู้ได้

โดยสรุป การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์เป็นการสอนที่สร้างการชุกคิด และสร้างความรู้จากการนำประสบการณ์มาต่อเป็นเรื่องราว จุดสำคัญอยู่ที่ครูซึ่งเป็นผู้อำนวยความสะดวกสร้างเรื่อง จากเรื่องที่ครูสร้างแต่ละฉากแต่ละตอนอย่างต่อเนื่อง ถ้าคำถามสำคัญที่ครูใช้เชื้อต่อการคิด และการใช้ประสบการณ์จริง เด็กจะสนุกมาก เกิดการเรียนรู้เป็นนิสัยและสามารถใช้ในในชีวิตจริงได้



## วรรณกรรมสำหรับเด็ก

### 1. ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

วรรณกรรมสำหรับเด็ก หรือหนังสือสำหรับเด็กจัดว่าเป็นวรรณกรรมทั่วไป ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545) กล่าวว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง ทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นวัสดุหรือสื่อต่างๆ ที่เขียนหรือผลิตหรือจัดทำขึ้นมาสำหรับเด็กโดยเฉพาะ ได้แก่ หนังสือเด็กประเภทต่างๆ และสื่อหรือวัสดุที่ไม่ตีพิมพ์

ปราณี เชียงทอง (2525) กล่าวว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นสำหรับให้เด็กอ่านอย่างเหมาะสมกับวัยของเด็ก และเป็นที่น่าสนใจของเด็กวัยต่างๆ ตั้งแต่วัยก่อนเข้าโรงเรียนไปจนถึงวัยรุ่น ซึ่งเด็กสามารถเลือกอ่านได้ตามความสนใจโดยไม่มีการบังคับ

ไพโรธ เลิศวิริยมล (2539) กล่าวว่า เป็นงานเขียนสำหรับเด็ก ได้แก่ บทความ สารคดี นวนิยาย นิทาน เรื่องสั้น บทละคร แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัย และความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ

โดยสรุป วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือหรือสารนิเทศต่างๆ ที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กโดยเฉพาะ ได้แก่ บทความ สารคดี นวนิยาย นิทาน เรื่องสั้น บทละคร เป็นต้น ซึ่งวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้นต้องเหมาะสมกับวัย และความสนใจของเด็ก

### 2. จุดมุ่งหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

รัถพร ชังธาดา (2531) จินตนา ไบการช้อยี (2534) และไพโรธ เลิศวิริยมล (2539) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็กไว้ดังนี้

- 1) เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ผ่อนคลายอารมณ์
- 2) เพื่อให้อ่านหนังสือได้คล่อง แรกขาน พัฒนาทักษะในการอ่าน
- 3) เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้นจากการฟัง
- 4) เพื่อส่งเสริมจินตนาการให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมชาวปัญญา
- 5) เพื่อให้ความรู้ สมองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กให้เข้าใจสิ่งแวดล้อม เข้าใจตัวเองและความรู้อื่นๆ ทำให้เกิดโลกทัศน์อันกว้างไกล
- 6) ปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก
- 7) เพื่อให้เด็กรักการอ่าน
- 8) เพื่อช่วยทดแทนความรู้สึกที่ขาดหายไปของเด็ก
- 9) เพื่อช่วยธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้ระบุ จุดมุ่งหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็กว่าเป็นสิ่งที่จัดทำขึ้นโดยมุ่งหวังให้เด็กอ่านด้วยตนเอง ในขณะที่อ่านเด็กจะได้รับประโยชน์ดังนี้

- 1) เพื่อช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลิน สนองความต้องการของวัยเด็ก
- 2) เพื่อช่วยสร้างความคิดคำนึง และความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
- 3) เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กเจริญงอกงาม เด็กยิ่งอ่านมากยิ่งมีความแตกฉานในด้านภาษา โดยเฉพาะในเรื่องของคำ ประโยค และข้อความเป็นอย่างมาก
- 4) เพื่อช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันน่าพึงปรารถนา
- 5) เพื่อช่วยให้เด็กได้รู้จักการอ่านหนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง และเกิดนิสัยรักการอ่าน รวมทั้งดำรงนิสัยรักการอ่านให้อยู่ตลอดชีวิต ซึ่งอำนวยความสะดวกต่อเด็กมากในแง่ที่รู้จักใช้การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้
- 6) เพื่อช่วยทดแทนความรู้สึกของเด็กที่ขาดหายไป เช่น ขาดความรัก ความห่วงใย มีปมด้อย หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ จะช่วยปลอบประโลมจิตใจของเด็ก
- 7) เพื่อช่วยให้เด็กอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัย เป็นการป้องกันไม่ให้เด็กหันไปอ่าน และสนใจเรื่องของผู้ใหญ่เร็วกว่าวัย อันจะเป็นสิ่งชักนำให้เด็กประพฤติตนในสิ่งที่ไม่สมควร

โดยสรุป จุดมุ่งหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้นอาจมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเภทของวรรณกรรม โดยจุดมุ่งหมายสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้นคือ การเน้นให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ที่เด็กสามารถเรียนรู้และนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

### 3. ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

Ruddle และ Ruddle (1995) ได้แบ่งวรรณกรรมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) บันเทิงคดี เป็นหนังสือที่ให้ความเพลิดเพลิน จรรโลงใจแก่ผู้อ่าน วรรณกรรมประเภทนี้ ได้แก่ เทพปกรณัม เทพนิยาย นิทานพื้นบ้าน นิทานอุทาหรณ์
- 2) สารคดี เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ทางวิชาการ วรรณกรรมประเภทนี้ ได้แก่ ชีวิตประวัติ / อุตสขประวัติ เรื่องวิชาการ
- 3) บทร้อยกรอง เป็นเรื่องที่มีรูปแบบการประพันธ์เป็นบทร้อยกรอง วรรณกรรมประเภทนี้ ได้แก่ คำคล้องจอง คำประพันธ์ เพลง

ไพโรถ เลิศวิริยกุลมล (2539) ได้แบ่งประเภทของวรรณกรรมเด็ก ดังนี้

- 1) แบ่งตามลักษณะการเขียนเป็น 2 ลักษณะ คือ
  - 1.1) วรรณกรรมประเภทร้อยแก้ว
  - 1.2) วรรณกรรมประเภทร้อยกรอง
- 2) แบ่งตามวัยของเด็กเป็น 3 ระดับ คือ
  - 2.1) วรรณกรรมวัยเด็กเล็ก อายุ 3 – 5 ปี
  - 2.2) วรรณกรรมวัยประถมศึกษา อายุ 6 – 11 ปี
  - 2.3) วรรณกรรมวัยรุ่น แบ่งเป็นวัยรุ่นตอนต้น อายุ 12 – 14 ปี และวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 15 – 18 ปี
- 3) แบ่งตามรูปแบบของวรรณกรรมเป็น 7 ประเภท ดังนี้
  - 3.1) หนังสือภาพ
  - 3.2) วรรณกรรมพื้นบ้าน
  - 3.3) นิทานสมัยใหม่
  - 3.4) ร้อยกรอง
  - 3.5) บทกวีร่วมสมัย
  - 3.6) บทกวีอิงประวัติศาสตร์
  - 3.7) ความรู้และประวัติบุคคล
- 4) แบ่งตามหน้าที่ของวรรณกรรมเป็น 9 ประเภท ดังนี้
  - 4.1) สารคดี หรือหนังสือความรู้ทั่วไป
  - 4.2) หนังสือที่ให้ความเพลิดเพลิน
  - 4.3) หนังสือแบบเรียน
  - 4.4) หนังสืออ่านเพิ่มเติมประสบการณ์
  - 4.5) หนังสืออ้างอิงสำหรับเด็ก
  - 4.6) หนังสือแปล
  - 4.7) การ์ตูน
  - 4.8) วารสาร
  - 4.9) หนังสือพิมพ์รายวัน

โดยสรุป ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเขียนรูปแบบของวรรณกรรม เนื้อหา หน้าที่ของวรรณกรรม และวัยของเด็ก เป็นต้น

#### 4. ลักษณะของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ปราณี เชียงทอง (2525) กล่าวถึงลักษณะของวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กว่าควรมีลักษณะดังนี้

1) ตรงกับความสนใจของเด็ก เนื้อเรื่องเหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็กซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ ความชอบ ความต้องการความรักความเอาใจใส่ ความต้องการการยอมรับ ความต้องการอยากเป็นคนเก่งและคนดี เป็นต้น เรื่องที่ตรงกับความสนใจของเด็ก จึงควรมีลักษณะดังนี้

- 1.1) เป็นเรื่องสนุก ให้ความเพลิดเพลิน
- 1.2) ส่งเสริมจินตนาการ
- 1.3) ส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ
- 1.4) สนองอารมณ์ที่ปรารถนา
- 1.5) ส่งเสริมความรู้

2) คำโครงเรื่อง ไม่ซับซ้อน มีแนวของเรื่องเด่นชัด เด็กสามารถเข้าใจได้ง่าย เรื่องกระชับไม่เยิ่นเย้อ ตัวละครอยู่ในวัยใกล้เคียงกับเด็ก เนื้อเรื่องไม่ยาวมากนัก และเป็นเรื่องที่ได้กพบมีประสบการณ์ที่เข้าใจได้

3) สำนวนภาษา เป็นภาษาที่ง่าย ๆ ตรงไปตรงมา เด็กสามารถทำความเข้าใจได้ คำบรรยายมีเท่าที่จำเป็นจริงๆ ส่วนใหญ่เด็กจะพอใจติดตามเรื่องจากภาพประกอบมากกว่าจะอ่านคำบรรยาย

4) ภาพประกอบ นับเป็นหัวใจสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก เด็กชอบความสนุกสนานเพลิดเพลิน ชอบอ่านด้วยภาพมากกว่าตัวหนังสือ ภาพประกอบจึงต้องเป็นภาพที่มีความรู้สึก มีชีวิต มีความเคลื่อนไหว สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและอธิบายเรื่องได้

5) รูปเล่ม มีรูปลักษณะภายนอกเป็นที่น่าจูงใจ ขนาดรูปเล่มกะทัดรัดเหมาะสมมือเด็ก ทนทานต่อการจับต้อง กระดาษมีคุณภาพดี ใช้ตัวหนังสือขนาดใหญ่พอเหมาะกับวัยของเด็ก การพิมพ์ชัดเจน ข้อความในแต่ละบรรทัดไม่ยาวเกินไป การเย็บเล่มต้องแข็งแรงเป็นพิเศษ และควรเป็นปกแข็ง หรือค่อนข้างแข็ง

ไพโรธ เลิศพิริยกุลมล (2539) กล่าวว่า ลักษณะของวรรณกรรมสำหรับเด็กจะต้องเขียนขึ้นให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก ตลอดจนมีคุณค่าสำหรับเด็ก ดังนั้นทั้งแง่ความเหมาะสมของเนื้อหา รูปเล่ม และเทคนิควิธีการ จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบด้าน ซึ่งหลักพิจารณาลักษณะของวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีคุณภาพมี 4 ประการ ดังนี้

1) คุณภาพด้านการพิมพ์ คือ การพิมพ์ตัวอักษร และภาพประกอบชัดเจนสีสด งดงามดึงดูดความสนใจของเด็ก

2) คุณภาพด้านการจัดหน้าและรูปเล่ม คือ การจัดตามหลักจิตวิทยาของเด็ก หน้าปก หนังสือดูโปร่งตา การใช้อักษรมีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก

3) คุณภาพทางศิลปะ คือ การเขียนภาพประกอบอย่างประณีตให้อารมณ์แก่ผู้อ่าน การใช้สีอย่างเหมาะสมสำหรับเด็ก

4) คุณภาพในการเขียนเรื่องหรือผู้เขียน คือ ความสามารถในการเขียนผูกเรื่อง ได้สนุกสนาน ใช้ถ้อยคำสละสลวย เด็กอ่านแล้วเข้าใจ

โดยสรุป ในการพิจารณาลักษณะของวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็ก สามารถพิจารณาได้จากรูปเล่มมีความคงทนและมีขนาดกะทัดรัด เนื้อเรื่องตรงกับความสนใจของเด็ก การใช้ภาษาเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน และมีภาพประกอบสวยงามสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

## 5. องค์ประกอบทางวรรณกรรม

Hillman (1995) ได้แบ่งองค์ประกอบทางวรรณกรรมไว้ดังนี้

1) แก่นเรื่อง เป็นแก่นความคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อแก่ผู้อ่าน บางครั้งเป็นความคิดที่ชัดเจน แต่บางอย่างเป็นแก่นความคิดที่แฝงอยู่ไม่ได้บอกผู้อ่านโดยตรง

2) โครงเรื่อง เป็นเค้าโครงการดำเนินเรื่อง บรรยายเหตุการณ์ในเรื่อง ได้แก่ เรื่องที่มีเหตุการณ์เดียว เรื่องที่มีเหตุการณ์ซ้ำๆ กัน และเรื่องที่โครงเรื่องมีหลายตอนและจบเป็นตอนๆ มีตัวละครชุดเดียวกัน

3) ตัวละคร คือ ผู้ที่ทำให้เรื่องราวดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบอาจเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของตามลักษณะของเรื่องในวรรณกรรมแต่ละเรื่องมักประกอบด้วย ตัวละคร 2 ประเภทคือ ตัวเอกของเรื่อง เป็นตัวหลักในการดำเนินเรื่อง และตัวประกอบ เป็นตัวประกอบที่ช่วยให้เรื่องราวสมบูรณ์ขึ้น

4) ฉาก ประกอบด้วยสถานที่และช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้น บางครั้งระบุไว้ในเรื่อง แต่บางครั้งก็ให้ผู้อ่านสังเกตเอง

5) รูปแบบการนำเสนอเรื่อง เป็นรูปแบบการนำเรื่องราวที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้ประพันธ์แต่ละคน

6) มุมมองของเรื่อง เป็นลักษณะการนำเสนอเรื่องในแง่มุมต่างๆ เช่น ผู้แต่งเล่าเรื่อง ตัวละครเล่าเรื่อง เล่าเรื่องอดีตกาล เป็นต้น

7) รูปเล่ม เป็นลักษณะทางกายภาพของหนังสือ ได้แก่ ปก ภาพประกอบ ขนาดเล่ม เป็นต้น

## 6. คุณค่าของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิราช (2526) กล่าวถึง วรรณกรรมว่ามีคุณค่าสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ การเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก สนองความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็ก สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก และเตรียมความพร้อมในการอ่านของเด็ก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) เสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก วรรณกรรมสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัยได้ดังนี้

1.1) เสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกาย เด็กในวัยนี้มีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสดีขึ้น หนังสือที่ควรเลือกนำมาใช้ประกอบกิจกรรมการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการด้านนี้ของเด็กปฐมวัย เช่น บทกลอนกล่อมเด็ก

1.2) เสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์ เด็กปฐมวัยมักเป็นเด็กเจ้าอารมณ์มีทั้งอารมณ์โกรธ กลัว อิจฉา อยากรู้อยากเห็น สนุกสนานร่าเริง เป็นต้น เด็กแต่ละคนมีอารมณ์ผันแปรแตกต่างกันออกไป หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขความเป็นคนเจ้าอารมณ์ของเด็ก จะช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการด้านอารมณ์ดีขึ้น นอกจากนี้เรื่องที่สนุกสนานขบขันยังช่วยเสริมให้เด็กมีอารมณ์ที่แจ่มใสร่าเริง

1.3) เสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคม เด็กปฐมวัยเริ่มจะมีสังคมกว้างขวางขึ้นเริ่มมีการคบเพื่อนและเล่นกับเพื่อน หนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องของโรงเรียน ครู และเพื่อน รวมทั้งหนังสือที่จะให้ประสบการณ์เกี่ยวกับการให้ การรับ การรอคอย และกฎเกณฑ์ข้อบังคับอย่างง่าย ๆ ของสังคม จะนำเด็กไปสู่การรับผิดชอบ รู้จักหน้าที่ตนเอง และเป็นเด็กดี มีระเบียบวินัยเป็นที่ยอมรับของสังคม

1.4) เสริมสร้างพัฒนาการด้านสติปัญญา อิทธิพลที่สำคัญที่สุดต่อความมั่งคั่งทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ได้แก่ พัฒนาการทางภาษา ซึ่งสังเกตได้จากการพูดและการฟังของเด็ก การส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้อาจทำได้โดยการเล่านิทานให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กได้ฝึกทักษะการฟังและการใช้จินตนาการ และควรเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยกับผู้เล่า หรือให้เด็กได้มีโอกาสเล่าเรื่องที่ได้อ่าน จะช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการทางภาษาและการพูดมากยิ่งขึ้น

2) สนองความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็ก เด็กมีความต้องการที่แคบและเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ใกล้ตัวเด็ก เมื่อเด็กเติบโตขึ้นมีประสบการณ์และการเรียนรู้มากขึ้นความต้องการของเด็กก็ขยายกว้างออกไปสู่สังคมรอบๆ ตัว การเลี้ยงดู สภาพสังคม และสภาพสังคมรอบตัวเด็ก ซึ่งมีผลต่อความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติที่แตกต่างกัน หนังสือเป็นสื่ออันสำคัญที่จะสนองความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็กไว้ 7 ประการ ดังนี้

2.1) เด็กต้องการความมั่นคงปลอดภัย เด็กต้องการความอบอุ่นจากพ่อแม่ ความเอาใจใส่ ความมั่นคงปลอดภัย

2.2) เด็กต้องการความรักและได้รับความรักจากคนอื่น เช่น รักพ่อแม่ รักญาติพี่น้อง และคนรอบข้าง

2.3) เด็กต้องการแสดงความเป็นเจ้าของ เด็กต้องการแสดงความเป็นเจ้าของในพ่อแม่ พี่น้อง เพื่อน สัตว์ และสิ่งของ

2.4) เด็กต้องการความสำเร็จ

2.5) เด็กต้องการความเปลี่ยนแปลง

2.6) เด็กอยากดู อยากรู้ อยากเห็น

2.7) เด็กต้องการความสวยงามและความเป็นระเบียบ

3) สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก ความต้องการตามธรรมชาติของเด็กในเรื่องของความใคร่รู้ คือ ความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องต่างๆ นั้น เป็นความต้องการที่เห็นเด่นชัดที่สุดในเด็กปฐมวัย ซึ่ง Toothaker (1976) ได้สรุปความอยากรู้อยากเห็นของเด็กอายุระหว่าง 4-14 ปี ไว้ 10 ประการ ดังนี้

3.1) ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับตนเอง

3.2) ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัวเด็ก

3.3) ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับผู้คนและสถานที่ต่างๆ

3.4) ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเครื่องจักรและการทำงานของเครื่องจักร

3.5) ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและการพิสูจน์ข้อเท็จจริง

3.6) ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์

3.7) ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสังคมรอบตัวเด็ก

3.8) ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์

3.9) ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับโลกสมมติของเด็ก

3.10) ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับโลกที่เด็กไม่รู้จักรัก

4) เตรียมพร้อมในการอ่านของเด็ก เด็กปฐมวัยซึ่งมีอายุในวัย 3-6 ปี เป็นวัยที่เหมาะสมที่สุดที่จะได้รับการเตรียมความพร้อมในการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน เด็กที่มีโอกาสได้หยิบจับหนังสือหรือเห็นการอ่านหนังสือของผู้ใหญ่ จะมีประสบการณ์ในการอ่าน คือ รู้จักหนังสือและการอ่านก่อนที่สามารอ่านได้เอง การที่เด็กได้ดูได้เห็นหนังสือจะช่วยให้เด็กค่อยๆ เข้าใจในเรื่องของหนังสือและการอ่าน คือ เข้าใจว่าต้องอ่านจากซ้ายไปขวา จากหน้าไปหลังและจากบนลงล่าง นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ของเด็กด้วย ลักษณะรูปเล่มควรแข็งแรงทนทาน มีภาพง่าย ๆ ชัดเจน มีขนาดใหญ่และสีสดใส

รักพร ชังธาดา (2531) ได้รวบรวมทักษะเกี่ยวกับคุณค่าของหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- 1) ช่วยให้เด็กเกิดความพร้อมในการอ่าน
- 2) ช่วยให้เด็กอ่านหนังสือได้คล่องแคล่วแตกฉาน
- 3) ช่วยเสริมทักษะในการอ่านซึ่งเป็นสื่อในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ
- 4) ช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิงเพลิดเพลินใจด้วยการอ่าน
- 5) ช่วยเสริมสร้างบุคลิกลักษณะนิสัย ค่านิยม ทักษะคติ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงามให้กับเด็ก
- 6) ให้ข่าวสารความรู้ ความคิด และคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่ถูกต้อง
- 7) ช่วยลับสมองและส่งเสริมเชาว์ปัญญา
- 8) ช่วยให้เด็กเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจสิ่งแวดล้อมและสิ่งที่ผ่านมาในอดีต
- 9) ช่วยให้เด็กเกิดโลกทัศน์กว้างไกล มีความรอบรู้ทันโลกทันเหตุการณ์
- 10) ช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน อ่านหนังสือเป็น และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่าน
- 11) ช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีความรู้สึกรับผิดชอบในชีวิตร มีความหวังในชีวิตร มองเห็นทางออกของปัญหา
- 12) ช่วยสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก
- 13) ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมและสร้างศรัทธาในเอกลักษณ์ของชาติ
- 14) ช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าของความเป็นชาติ และสถาบันที่สำคัญของชาติ
- 15) ช่วยเสริมสร้างจินตนาการให้กับเด็ก
- 16) เป็นแหล่งบันเทิงใจให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

โดยสรุป วรรณกรรมเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งนอกจากวรรณกรรมจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว วรรณกรรมยังมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก สสนองความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติและสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก นอกจากนี้วรรณกรรมยังมีส่วนสำคัญในการเตรียมความพร้อมในด้านการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กปฐมวัย

สัณหพัฒน์ อรุณธารี (2542) ได้กล่าวถึงความหมายของนิทานไว้ว่า นิทาน คือ เรื่องราวที่เล่าให้เด็กฟัง ซึ่งมีจุดประสงค์ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตลอดจนต้องการสอดแทรกความรู้ แนวคิด คุณธรรมจริยธรรมของผู้เล่าไปสู่ผู้ฟัง ดังนั้น จึงจำเป็นที่ผู้เล่านิทานจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ของลักษณะนิทานที่ดีและการเลือกนิทานให้เหมาะสมกับเด็ก โดยควรมุ่งศึกษาถึงเรื่องวิธีการเลือกนิทานที่ดีให้สอดคล้องกับความสนใจและพัฒนาการตามวัย



ของเด็กเป็นสำคัญ และนอกจากนี้ สัณห์พัฒน์ อรุณธารี ได้กล่าวถึง การเล่านิทานว่าเป็นกิจกรรมสำคัญกิจกรรมหนึ่งของครอบครัวที่นิยมใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และแนวคิดไปสู่เด็ก เพื่อตอบสนองความต้องการภายในจิตใจของเด็ก การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน นอกจากนี้ การเล่านิทานยังเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษาที่ดีให้แก่เด็ก เพราะช่วยให้เด็กมีโอกาสฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในด้านพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม นิทานช่วยให้เด็กได้แสดงออกในการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างเด็กด้วยกัน หรือระหว่างครูกับเด็ก ส่วนในด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาและร่างกายนั้น การเล่านิทานยังช่วยในการฝึกคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ทั้งที่ยังส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และหากว่าเด็กได้มีโอกาสเป็นผู้เล่า ผู้อ่าน หรือผู้แสดงนิทานให้เพื่อนและครูชม การที่เด็กได้แสดงท่าทางเป็นตัวละครในนิทานประกอบการเล่า และแม้แต่การหยิบจับหนังสือหรือพลิกเปิดหน้าหนังสือเพื่ออ่านก็จะเป็นการบริหารกล้ามเนื้อช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงแก่นิ้วมือน้อยๆ ของเด็กได้อีกด้วย

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2552) ได้กล่าวว่าการเล่านิทานให้เด็กฟังเป็นประจำ และบทสนทนากับเด็กๆ ในแต่ละวันจะต่อเนื่องจากนิทานที่ได้เล่าไปนั้นถือว่านิทานเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามไปสู่เด็กๆ

โดยสรุป การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่นอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน สามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และแนวคิดต่างๆ ไปยังเด็กแล้ว นิทานยังมีส่วนในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้แก่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้แก่เด็กอนุบาลทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้เด็กมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน

## 7. การคัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็ก

พรจันทร์ จันทวิมล (2529) เป็นนักแตงนิทานและนักเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัยได้กล่าวถึงการคัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

- 1) เป็นเรื่องง่ายๆ แต่สมบูรณ์ เน้นเหตุการณ์ให้เด็กพอคาดคะเนเรื่องได้บ้าง
- 2) มีการเดินเรื่องได้อย่างรวดเร็ว
- 3) ตัวละครน้อย และมีลักษณะเด่นที่จำได้ง่าย เด็กอาจสมมติตัวแทนได้
- 4) มีบทสนทนาหลายๆ เพราะเด็กไม่สามารถฟังเรื่องที่เป็นความเรียงได้ดี
- 5) ใช้ภาษาง่ายๆ ประโยคสั้นการกล่าวซ้ำหรือคำสัมผัสจะช่วยให้เด็กจดจำได้ง่ายและรวดเร็ว
- 6) สร้างความรู้สึก และความพอใจให้กับผู้ฟัง

- 7) เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เช่น ครอบครัว สัตว์เลี้ยง หรือเรื่องที่เด็กจะจินตนาการได้
- 8) ความยาวไม่เกิน 15 นาที

อารมณ สุวรรณपाल (2532) ได้เสนอหลักการ แนวคิด ในการเลือกวรรณกรรมที่เหมาะสมกับเด็กที่จะต้องพิจารณาสิ่งที่สำคัญหลายประการ คือ

1) เป็นเรื่องง่ายๆ ดำเนินเรื่องดีมีจุดเด่นของเรื่องจุดเดียวเพื่อสะดวกที่จะให้เด็กได้จับประเด็นของเรื่องโดยไม่ยากนัก

2) มีบทสนทนาบ้าง

3) ใช้คำซ้ำๆ คำคล้องจอง และประโยคสั้นๆ ที่เด็กจำได้ง่ายๆ

4) ภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาที่ดึงดูดความสนใจเด็กใช้ภาษาที่ถูกต้อง

5) เหตุการณ์ของเรื่องควรเป็นเหตุการณ์ที่ใกล้ตัวเด็ก และเรื่องที่เกิดขึ้นถึงตาม

จินตนาการ

6) จุดเด่นของเรื่องควรง่ายและเป็นที่น่าสนใจของเด็ก

7) ตัวละครเด่นควรมีเพียงตัวเดียว ถ้ามีตัวละครหลายตัวจะทำให้เด็กงง

8) ถ้ามีเรื่องศาสนา วัฒนธรรม และเชื้อชาติ ควรเป็นเรื่องที่ใช้ภาพพจน์ที่ถูกต้อง

และเหมาะสมกับท้องถิ่น

Machado (1998) ได้กล่าวถึงหลักการในการเลือกหนังสือนิทานสำหรับเด็กไว้ ดังนี้

1) เด็กสามารถฟังหรืออ่านหนังสือได้อย่างสนุกสนาน และมีความกระตือรือร้นในการฟังหรืออ่านนิทาน

2) เด็กสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนให้เข้ากับเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ

3) เด็กสามารถระบุตัวละครในเรื่องได้

4) บทสนทนาในหนังสือนิทานจะต้องอยู่ในเครื่องหมายอัฒประกาศ

5) เด็กได้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์จากนิทาน

6) ผู้แต่งนิทานต้องเขียนนิทานที่เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ซึ่งสำหรับเด็กอนุบาลหนังสือนิทานจะต้องมีตัวหนังสือที่ไม่มากเกินไป ประโยคไม่ยาวเกินไป เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมกับนิทาน เนื้อเรื่องนิทานไม่ซับซ้อน มีความชัดเจน คำศัพท์ที่ไม่ควรยากเกินไป ภาพประกอบนิทานมีสีสันที่สดใสและสามารถอธิบายเรื่องราวของนิทานได้ดีเหมือนกับคำบรรยาย และหนังสือต้องมีขนาดที่จับถือได้ง่ายและมองเห็นได้อย่างชัดเจน

7) มีการใช้คำซ้ำๆ การกระทำซ้ำๆ และมีบทกลอน ซึ่งทำให้เด็กได้รับความสนุกสนาน

- 8) มีการเริ่มต้นเรื่องและจบเรื่องอย่างน่าพอใจ
- 9) มีคุณค่าต่อการศึกษา

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2545) ได้กล่าวถึงหลักในการคัดเลือกวรรณกรรมให้แก่เด็กไว้ว่า

- 1) เป็นเรื่องง่าย แต่มีความสมบูรณ์ในตัว เน้นเหตุการณ์อย่างเดียวให้เด็กพอคาดคะเนได้บ้าง อาจสอดแทรกที่ชวนให้เด็กสงสัย ว่าอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป เพื่อให้เรื่องมีรสชาติตื่นเต้น
- 2) เป็นเรื่องที่เด็กมีความสนใจอาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กๆ และสัตว์ต่างๆ ก็ได้
- 3) ควรมีบทสนทนาหลายๆ เพราะเด็กส่วนมากไม่สามารถฟังเรื่องเป็นความเรียงได้ดี และภาษาที่ใช้ต้องสละสลวยเหมาะสมกับวัยเด็ก
- 4) มีการกล่าวซ้ำคำหรือประโยค วลี เพื่อเด็กจะจำได้ง่ายและรวดเร็ว
- 5) ควรเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก
- 6) เนื้อเรื่องมีจุดสุดยอดง่ายและน่าพึงพอใจเมื่อเล่าจบเด็กมีความสุข มีคติสอนใจด้วย
- 7) ในเนื้อเรื่องควรมีตัวละครที่เด็กสามารถสมมติเป็นตัวเองได้ และชื่อของตัวละครควรเป็นภาษาไทยเป็นชื่อง่ายๆ ที่เด็กเข้าใจความหมายได้
- 8) เนื้อเรื่องควรสอดแทรกคติธรรมสอนตัวละครให้มีมารยาทให้เป็นเด็กดี อบรมเด็กให้รู้ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

จากหลักการในการคัดเลือกวรรณกรรมดังกล่าว การคัดเลือกวรรณกรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ควรมุ่งเน้นไปที่เนื้อหาของนิทานจะต้องเรื่องง่ายๆ แต่มีความสมบูรณ์ เป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ตัวละครมีไม่มากนักแต่มีลักษณะเด่นที่เด็กเห็นและจดจำได้ง่าย

นอกจากหลักการในการคัดเลือกวรรณกรรมให้กับเด็กปฐมวัยจะต้องคำนึงถึงเรื่องวัยของเด็ก วิไล เวียงวิระ (2525) ได้กล่าวถึงระดับอายุและเรื่องที่เด็กสนใจในแต่ละวัยไว้ดังนี้

- 2 ขวบ ชอบเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเองเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวเด็กเองเกี่ยวกับชีวิตประจำวันสั้นๆ ง่ายๆ เช่น เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว พ่อแม่ พี่ น้อง สัตว์เลี้ยงในบ้าน
- 3 - 4 ขวบ ยังชอบฟังเรื่องที่ใกล้ตัว หรือเรื่องในชีวิตจริง นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กๆ นี้ควรจะต้องอิงความจริงอยู่บ้าง
- 4 - 5 ขวบ วัยนี้เป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น ต้องการที่จะรู้ว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้มาจากไหนทำไมจึงเป็นเช่นนั้น จึงไม่เป็นอย่างนั้นอย่างนั้น สิ่งนี้มีความเป็นมาอย่างไร เด็กวัยนี้เริ่มจะเข้าใจ ข้อแตกต่างระหว่างความจริงและเรื่องสมมติ นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้ ควรจะเป็นเรื่องสั้น

เข้าใจง่าย มีตัวละครตัวเอกตัวเดียว และตัวละครร่วมอีก 2 – 3 ตัวเป็นเรื่องที่ส่งเสริมจินตนาการ และอิงความจริง

5 – 6 ขวบ วัยนี้เด็กเริ่มสนใจโลกความเป็นจริง แยกอดีตปัจจุบันได้รู้จัก สิ่งแวดล้อมที่ห่างตัวมากขึ้น เริ่มเข้าใจตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่เป็นศูนย์กลางของ ทุกสิ่งทุกอย่างเช่นแต่ก่อน เนื้อหาของเรื่องที่เล่าควรเป็นสิ่งส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาด้วย จะเป็นเรื่องจริงในปัจจุบันหรือเป็นเรื่องประเภทวีรบุรุษทั้งหลายก็ได้

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539) กล่าวถึงวรรณกรรมที่เด็กสนใจสามารถแบ่งได้ตามความต้องการและตามพัฒนาการของเด็กวัยต่างๆ ไว้ดังนี้

วัยแรกเกิดถึง 2 ขวบ เด็กวัยนี้สนใจนิทานที่มีเรื่องสั้นๆ หรือนิทานที่กล่าวถึง ถ้อยคำเป็นคำๆ พร้อมภาพประกอบที่มีสีสัน เด็กวัยนี้มีพัฒนาการสามารถใช้มือคว้าจับสิ่งของ ได้เป็นเบื้องต้น ดังนั้นเริ่มแรกจึงควรมีของเล่นที่ทำจากผ้า หรือพลาสติกที่ปราศจากสารพิษให้เขา จับเล่นนอกจากนิทานที่มีคำพูดเป็นคำๆ แล้ว เด็กในวัยนี้เพลงกล่อมเด็กถือว่ามีสำคัญต่อ เขามาก และภาพที่มีสีสัน สดใส ควรนำมาให้เด็กได้ดูเป็นครั้งคราว

วัยระหว่าง 2 ถึง 4 ขวบ เด็กวัยนี้จะสนใจคำพูดที่มีถ้อยคำคล้องจองชอบซักถาม เพราะความใคร่รู้ใคร่เห็นและชอบให้พี่เลี้ยงหรือพ่อแม่ร้องเพลงหรือท่องคำคล้องจองให้เขาฟังหรือ ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงกล่อมเด็กและตัวของเขาก็จะนั่งฟังจนมันใจ และในที่สุดเขาจะร้องตามหรือ เล่นกับตุ๊กตาของเขา เด็กจะจำคำลงท้ายของแต่ละประโยคของคำคล้องจองโดยออกเสียงตาม หรือเปล่งเสียงร้องตามด้วยเป็นคำๆ นิทานสำหรับเด็กวัยนี้ก่อนนอนก็มีความสำคัญมาก นิทานที่ใช้เล่าจะเป็นเรื่องเดิมซ้ำแล้วซ้ำอีกของทุกๆ คืน และคืนหลายๆ ครั้งในเรื่องเดียวกัน โดยเนื้อหา จะต้องคงเดิมเพียงแต่เพิ่มรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ให้เรื่องสนุกตามสถานการณ์แต่ละวันเท่านั้น

วัยระหว่าง 4 ถึง 6 ขวบ เด็กวัยนี้จะให้ความสนใจเกี่ยวกับตัวเองน้อยลง และหันมาสนใจสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวของเขามากขึ้น แต่ความสนใจของเด็กวัยนี้ยังเป็นระยะสั้นๆ เท่านั้น คำคล้องจองที่มีคำคล้องจอง เช่น เพลงกล่อมเด็ก เด็กยังชื่นชอบอยู่ คำทายที่ประลองปัญญา เด็กจะชอบมาก และนิทานที่เป็นคำประพันธ์สัมผัสคล้องจองเด็กๆ จะชอบมากด้วย นอกจากนี้เด็กวัยนี้ยังจะชอบนิทานที่มีตัวเดินเรื่องหรือตัวเอกของเรื่องเป็นสัตว์พูดได้

โดยสรุป การคัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็กควรคำนึงถึงระดับอายุของเด็ก ภาษาที่ใช้ ต้องสละสลวยถูกต้อง โครงเรื่องไม่สลับซับซ้อน มีแก่นที่เข้าใจง่าย เนื้อเรื่องใกล้เคียงตัวเด็กและ เกี่ยวพันกับชีวิตประจำวันของเด็ก มีตัวละครอยู่ในวัยใกล้เคียงกับเด็ก มีภาพประกอบสวยงาม รูปเล่มคงทนแข็งแรง

## เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์สำหรับเด็กอนุบาลนั้นยังมีไม่มากนัก เพราะส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

### 1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

Butzow (1991) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์และวิธีการเรียนการสอนแบบปกติที่มีต่อแนวความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนเกรด 3 ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มที่ด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์และวิธีการสอนแบบปกติ ซึ่งผู้วิจัยกล่าวว่า วิธีการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้เหมือนวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ

Said และ Shiu (ม.ป.ป) ได้ศึกษาความพึงพอใจงานประพันธ์โดยใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเขียนงานประพันธ์และรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้น

สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมีพฤติกรรมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นมาก

ณพัชกรชญาธิ์ สุวรรณเนตร (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์เพื่อความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการพัฒนาความสามารถในการพูดโดยใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์ มีความสามารถในการพูดแสดงความต้องการ พูดตั้งคำถาม พูดเล่าเรื่องราว และพูดแสดงความคิดเห็นสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เสาวณีย์ ชุ่มประเสริฐสุข (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสอนแบบเดินเรื่อง ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง มีความคิดเชิงเหตุผลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในภาพรวมและจำแนกตามแบบการคิด คือ การคิดเชิงเหตุผลแบบนิรนัยและการคิดเชิงเหตุผลแบบอุปนัย

อุฬาริกา กัณห์หา (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พูดสองภาษาด้วยการสอนวิธีสตอรีไลน์กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนวิธีสตอรีไลน์สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยด้วยการสอนวิธีสตอรีไลน์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

จากงานวิจัยข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์เป็นวิธีการสอนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กอนุบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

## 2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมายของเด็ก

อรุณี เหลืองหิรัญ (2533) ได้ศึกษาความพร้อมทางภาษาและการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างเป็นลักษณะของเนื้อหา ซึ่งระบุใจความสำคัญที่เป็นเค้าโครงของเรื่องราวที่สัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นเรื่อง ซึ่งผู้เล่าหรือผู้เขียนเรียงเรียงขึ้นมีอยู่ 4 ลักษณะ ได้แก่ การบอกรายละเอียดของเรื่องราว การเปรียบเทียบ การเป็นเหตุเป็นผล ปัญหาและข้อแก้ไข แต่โครงสร้างที่นำมาใช้จัดประสบการณ์ทางภาษานี้จะเน้นลักษณะการจับใจความสำคัญของเรื่องราวของเด็กอายุ 5 – 6 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอดมีความพร้อมทางภาษาและความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

Garner (2004) ได้ศึกษาการเชื่อมโยงวิธีการฟังจับใจความต่อการอ่านอิสระในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้โครงสร้างของเนื้อหาในการฟังและการอ่านจับใจความของเด็ก ซึ่งสอนตามเอกสารและเชื่อมโยงการเรียนรู้จากการอ่านเบื้องต้น โดยสอนการฟังจากเนื้อหาในหนังสือ การได้รับการจับใจความและการเชื่อมโยงความรู้นี้ได้สนับสนุนการอ่านจับใจความ และได้มีการเปรียบเทียบกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมเป็นฐาน ประกอบด้วย การฟังและการอ่านสรุปได้ว่า การสอนโดยใช้โครงสร้างของเนื้อหาสนับสนุนความคิดรวบยอดเบื้องต้นของผู้อ่าน หลังการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีทักษะทางการฟังจับใจความ แต่ไม่มีการระลึกอิสระสูงกว่ากลุ่มควบคุม และกลุ่มควบคุมจะมีความแตกต่างในการอ่านจับใจความ ส่วนนักเรียนที่ได้รับการทดลองในการจับใจความโดยการบรรยายเนื้อหาทั้งหมด ได้แสดงความถี่การเปลี่ยนแปลงทางภาษาในโครงสร้างของเนื้อหา

Paguette (2007) ได้ศึกษาวิธีการพูดผ่านการวาดภาพโดยการอธิบายเรื่องราวจากภาพประกอบและภาษาพูดในการส่งเสริมการจับใจความของเด็กประถม การฟังและการอ่านจับใจความสามารถประเมินโดยการวิเคราะห์จากความเข้าใจของการมอง การพูด และการเขียนของ

เด็ก “การพูดผ่านการวาดภาพ” เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถในการนำความรู้เดิมกับข้อมูลใหม่มารวมกันโดยการบรรยายเรื่องราวและแปลความ ซึ่งได้มาของความเข้าใจใหม่ๆ ต่อระบบสัญลักษณ์ ประกอบด้วย การพูดอภิปรายกับคู่สนทนา การวาดรายละเอียดของภาพ และการเขียนสัญลักษณ์สำหรับการวาดภาพ วิธีการพูดผ่านการวาดภาพเริ่มโดยการเชื้อเชิญให้นักเรียนวาดภาพก่อนการเรียนรู้ การวาดภาพเป็นแนวทางสำหรับการเข้าใจเนื้อหาเฉพาะ ก่อนการเรียนรู้ การวาดภาพมาจากการแลกเปลี่ยนการฟังหรือการอ่านเนื้อหา คู่สนทนาของเด็กอภิปรายเนื้อหาในการดัดแปลงการวาดภาพก่อนการเรียนรู้ซึ่งเป็นรายละเอียดหรือการสร้างคุณสมบัติในการวาดภาพใหม่ ซึ่งสะท้อนของการได้มาของเนื้อหา เด็กถูกกระตุ้นจากสัญลักษณ์และคำศัพท์ในแผนภาพหรือตาราง ในการประเมินผลก่อนและหลังของงานศิลปะสามารถแยกแยะความก้าวหน้าในการอ่านและการฟังจับใจความของเด็กจากคำศัพท์เฉพาะและหัวข้อเฉพาะ

จากเอกสารและงานวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กนั้นมีวิธีการและกระบวนการสอนจากการฟังเรื่องราวและสื่อสารออกมาในรูปแบบของการพูด ซึ่งเป็นการพัฒนาไปสู่ความสามารถในการระลึกได้และการจับใจความของเด็กในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างแผนการจัดประสบการณ์
4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

#### 1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

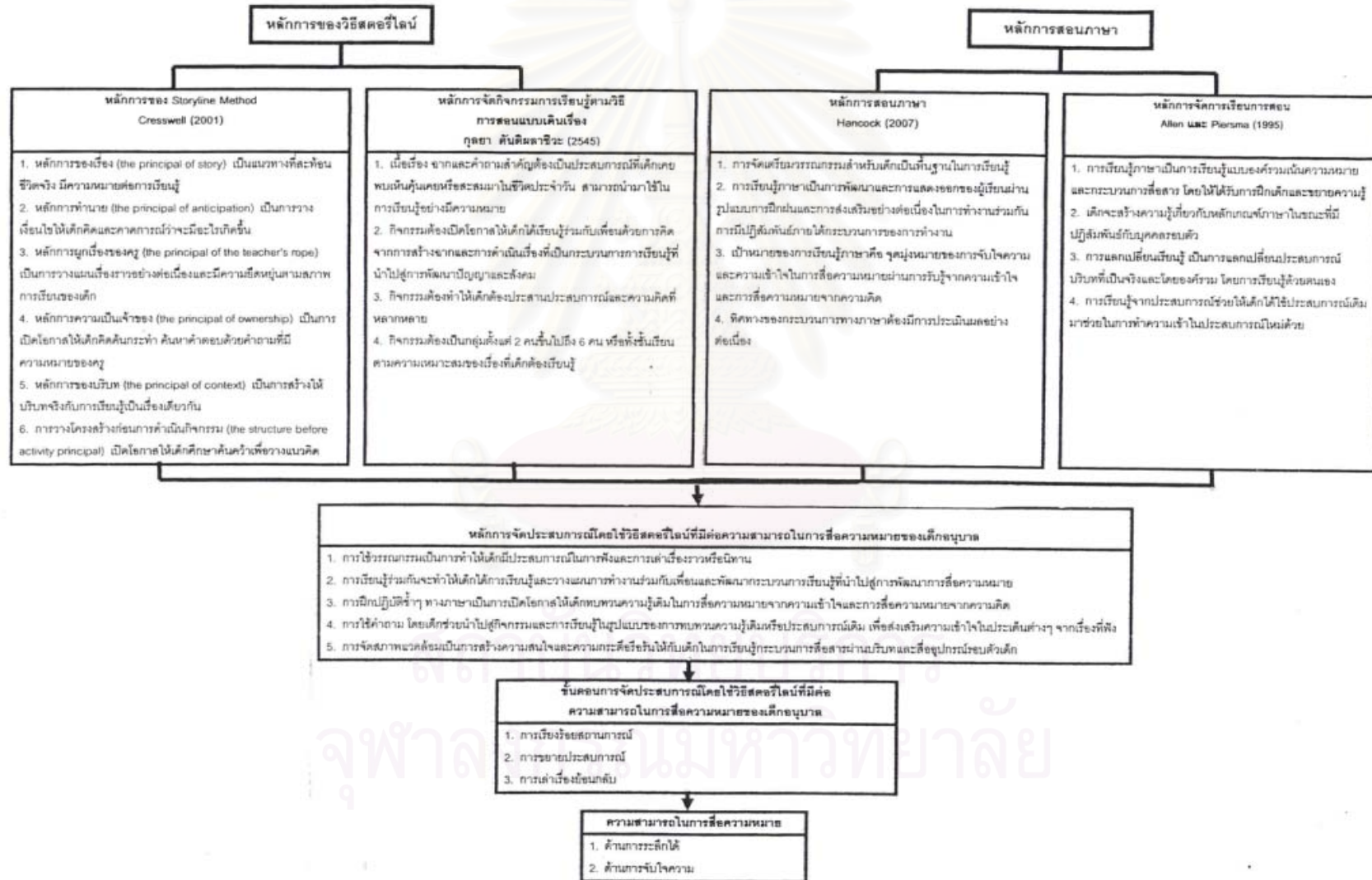
1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ได้แก่ ทักษะทางภาษาของเด็กอนุบาล หลักการพัฒนาการทางภาษาของเด็กอนุบาล ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาสำหรับเด็กอนุบาล หลักการและแนวคิดในการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

1.2 ศึกษาแนวการจัดประสบการณ์ทางภาษาระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล การวัดและการประเมินผลทางภาษา

1.3 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าวมาศึกษา สร้างความเข้าใจในแนวคิด และหลักการที่เกี่ยวข้องวิจัยเรื่อง ผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 2



แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวคิดในการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์



## 2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กอายุ 5 – 6 ปี ของโรงเรียนบ้านคลองหหวะ (ทวิรัตน์ราษฎร์บำรุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2 มีลักษณะดังนี้

- 1) โรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
- 2) มีการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาลแบบเตรียมความพร้อมไม่เร่งเรียนเขียนอ่าน
- 3) โรงเรียนที่แต่ละห้องเรียนมีการจัดการเรียนการสอนแบบคละความสามารถ
- 4) มีจำนวนนักเรียนในห้องไม่เกิน 30 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอายุ 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านคลองหหวะ (ทวิรัตน์ราษฎร์บำรุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 3 ห้องเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับฉลากห้องเรียน 2 ห้องเรียน เพื่อกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยได้เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 จำนวน 24 คน เป็นกลุ่มทดลอง และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 จำนวน 24 คน เป็นกลุ่มควบคุม

## 3. การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

### 3.1 แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์สำหรับเด็กอนุบาล

3.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดประสบการณ์ ซึ่งแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ของกลุ่มทดลอง ตั้งอยู่บนหลักการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์หลักการดังกล่าวมาจาก หลักการสอนภาษาของนักการศึกษา และหลักการและองค์ประกอบสำคัญของวิธีสตอรี่ไลน์ ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ

- 1) การใช้วรรณกรรมทำให้เด็กมีประสบการณ์ในการฟังและการเล่าเรื่องราวหรือนิทาน
- 2) การเรียนรู้ร่วมกันจะทำให้เด็กได้การเรียนรู้และวางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อนและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาการสื่อความหมาย
- 3) การฝึกปฏิบัติซ้ำๆ ทางภาษาเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กทบทวนความรู้เดิมในการสื่อความหมายจากความเข้าใจและการสื่อความหมายจากความคิด
- 4) การใช้คำถามโดยเด็กช่วยนำไปสู่กิจกรรมและการเรียนรู้ในรูปแบบของการทบทวนความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจในประเด็นต่างๆ จากเรื่องที่ฟัง

5) การจัดสภาพแวดล้อมช่วยสร้างความสนใจและความกระตือรือร้นให้กับเด็กในการเรียนรู้กระบวนการสื่อสารผ่านบริบทและสื่ออุปกรณ์รอบตัวเด็ก

3.1.2 คัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็กตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาประกอบ เพื่อนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์และการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ จำนวน 8 เล่ม ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

- (1) เป็นวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลทางด้านวรรณกรรมจากสำนักงานพัฒนาหนังสือแห่งชาติ มูลนิธิเด็ก และรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด
- (2) เป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี
- (3) เป็นวรรณกรรมที่ใช้ภาษาร้อยแก้วและมีการซ้ำคำ
- (4) เป็นวรรณกรรมที่มีภาพประกอบที่บรรยายเรื่องราวสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องในวรรณกรรม โดยมีจำนวนตั้งแต่ 10 – 15 ฉาก
- (5) เป็นวรรณกรรมที่มีองค์ประกอบทางวรรณกรรมที่ไม่ซับซ้อน

**ตารางที่ 2** วรรณกรรมที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

วรรณกรรมที่คัดเลือก	รางวัลทางด้านวรรณกรรม	ประเภทบันเทิงคดี	การใช้ภาษาร้อยแก้ว	องค์ประกอบทางวรรณกรรมตัวละคร แก่นเรื่อง โครงเรื่อง
1. ปลาสายรุ้ง	✓	✓	✓	✓
2. ความลับในกระสอบ	✓	✓	✓	✓
3. โอมเพี้ยง	✓	✓	✓	✓
4. แมวซึ่กั้วกับแม่มดตัวเล็ก	✓	✓	✓	✓
5. หนูนิดไม่อยากกินผัก	✓	✓	✓	✓
6. พระจันทร์อ้อยไหม	✓	✓	✓	✓
7. อนุบาลข้างเบิ้ม	✓	✓	✓	✓
8. การเดินทางของลูกยาง	✓	✓	✓	✓

3.1.3 สร้างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์สำหรับเด็กอนุบาล จำนวน 40 แผน ซึ่งแต่ละแผนประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นการเรียงร้อยสถานการณ์ เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กพูดประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับนิทาน โดยผ่านการสร้างสถานการณ์จำลอง การทอ่งคำคล้องจอง บทกลอน ปริศนาคำทาย และการเล่นเกมต่างๆ

2) ขั้นขยายประสบการณ์ เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์/ปัญหาที่เกิดขึ้นในนิทาน พร้อมทั้งสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลาย ในลักษณะการปั้น การวาด การพิมพ์ภาพ การพับ การประดิษฐ์ ที่มี การเชื่อมโยงการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กกับนิทานที่ได้ฟัง โดยผ่านสื่อ อุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ ได้แก่ เศษวัสดุธรรมชาติ เศษวัสดุเหลือใช้ พร้อมทั้งบรรยายรายละเอียดของกิจกรรม เป็นกลุ่มย่อย และรายบุคคล

3) ขั้นการเล่าเรื่องย้อนกลับ เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กเล่าหรือทบทวนเรื่องราวจากนิทานเรื่องเดิม ผ่านผลงานที่ประดิษฐ์ขึ้น

3.1.4 นำแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ที่สร้างขึ้น 40 แผน เสนอ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา กิจกรรม และความเหมาะสมของระยะเวลาในการทำกิจกรรม จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดประสบการณ์และนำไปทดลองใช้ (try out) จำนวน 5 แผน กับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้านกำแพงเพชรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อดูความเหมาะสมในด้านระยะเวลา ความยากง่ายของกิจกรรมและอุปกรณ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งเพื่อนำไปใช้จริง

### 3.2 แผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติของกลุ่มควบคุม

3.2.1 ศึกษาแนวการจัดประสบการณ์ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 และใช้แผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

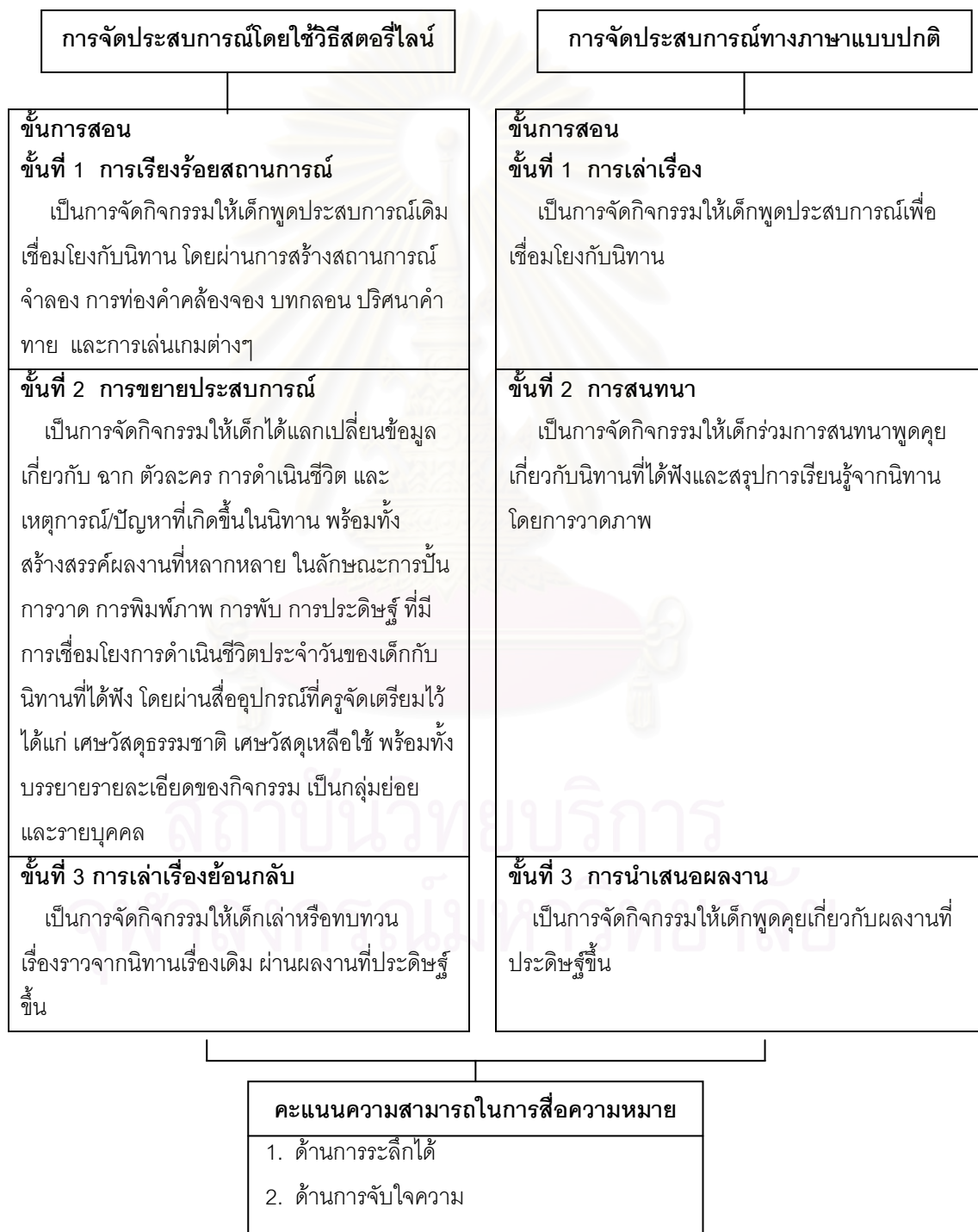
1) ขั้นการเล่าเรื่อง เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กพูดประสบการณ์เพื่อเชื่อมโยงกับนิทาน

2) ขั้นการสนทนา เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กร่วมการสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับนิทานที่ได้ฟังและสรุปการเรียนรู้จากนิทานโดยการวาดภาพ

3) ขั้นการนำเสนอผลงาน เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กพูดคุยเกี่ยวกับผลงานที่ประดิษฐ์ขึ้น

การเปรียบเทียบวิธีการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ และการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ ดังแผนภูมิที่ 3

**แผนภูมิที่ 3** การเปรียบเทียบขั้นตอนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ และการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ



สรุปการเปรียบเทียบการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์ และการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์และการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ

รายการ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
แผนการสอนที่ใช้	แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์	แผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ
ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	วันละ 30 นาทีตั้งแต่เวลา 9.00 – 9.30 น.	
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. การเรียงร้อยสถานการณ์</li> <li>2. การขยายประสบการณ์</li> <li>3. การเล่าเรื่องย้อนกลับ</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. การเล่าเรื่อง</li> <li>2. การสนทนา</li> <li>3. การนำเสนอผลงาน</li> </ol>
วรรณกรรมที่ใช้ในการสอน	นิทานที่ใช้จำนวน 8 เล่ม ดังนี้	
	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ปลาสายรุ้ง</li> <li>2. ความลับในกระสอบ</li> <li>3. พระจันทร์อ้อยไหม</li> <li>4. โอมเพียง</li> <li>5. อนุบาลช้างเบ็ม</li> <li>6. หนูนิดไม่อยากกินผัก</li> <li>7. การเดินทางของลูกยาง</li> <li>8. แมวซึกลัวกับแม่เม็ดตัวเล็ก</li> </ol>	
ลักษณะของครู	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย</li> <li>2. มีความสนใจในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร ความหมายของเด็กอนุบาล</li> <li>3. กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย</li> <li>2. มีความสนใจในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร ความหมายของเด็กอนุบาล</li> <li>3. มีประสบการณ์ในการสอนในระดับอนุบาลเป็นเวลา 10 ปี ได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานและสถาบันต่างๆ เกี่ยวกับเด็กอนุบาล</li> </ol>

#### 4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย คือ แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กกอนุบาล มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษาของมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อความหมายของเด็ก แล้วนำข้อมูลที่ศึกษามาสร้างกรอบแนวคิดความสามารถในการสื่อความหมาย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการระลึกได้ และการจับใจความ ดังตารางที่ 5

**ตารางที่ 4** กรอบแนวคิดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กกอนุบาล

ความสามารถในการสื่อความหมาย	คำจำกัดความ	ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำถาม
1. การระลึกได้	ความสามารถในการพูด ทบทวนตามลำดับ เหตุการณ์ในนิทานหรือเรื่องราวรวมทั้งมีรายละเอียดของคำศัพท์ต่างๆ มากขึ้น	1. สามารถบอก หรือ บรรยายรายละเอียดของ ภาพได้ 2. สามารถเรียงลำดับ เหตุการณ์ในนิทานหรือ เรื่องราวได้ 3. สามารถบอกหรือ บรรยายเหตุการณ์ใน นิทานหรือเรื่องราวได้	1. เด็กบอกรายละเอียด ในนิทานหรือเรื่องราวนี้ว่ามีอะไรบ้าง 2. เด็กเรียงลำดับ เหตุการณ์ในนิทานหรือ เรื่องราว 3. เด็กๆ บอกเหตุการณ์ จากภาพในนิทานได้ว่า เป็นเหตุการณ์อะไร
2. การจับใจความ	ความสามารถในการพูด สรุปประเด็นความรู้ หรือ สถานการณ์ที่สำคัญใน นิทาน หรือเรื่องราวด้วย ตนเอง	1. สามารถบอกได้ว่า (ตัวละคร) ใคร ทำอะไร ที่ ไหน อย่างไร 2. สามารถคาดคะเน ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวละครหรือเหตุการณ์ 3. สามารถบอก เหตุการณ์สำคัญหรือแก่น ของเรื่องได้	1. เหตุการณ์...เกิดขึ้นที่ ไหน/เมื่อไร 2. หลังจากที่ (ตัวละคร) พบเหตุการณ์สำคัญ ต่อไป (ตัวละคร) พบ เหตุการณ์อะไรบ้าง 3. ทำไม (ตัวละคร) ทำ อย่างนั้นในเหตุการณ์ 4. เรื่องนี้เกี่ยวกับอะไร

#### 4.2 ออกแบบและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล (สำหรับครู) และแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ซึ่งมีลักษณะดังนี้

4.2.1 คำชี้แจงการใช้แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล (สำหรับครู) มีลักษณะเป็นการอธิบายและการแนะนำวิธีการใช้แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลก่อนการทดลองและหลังทดลอง

4.2.2 แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล จำนวน 2 ชุด มีลักษณะเป็นแบบวัดคู่ขนาน ที่มีโครงสร้างและคำถามเหมือนกัน แยกเป็น ชุดที่ 1 แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลก่อนการทดลอง ใช้วรรณกรรมเรื่อง “มดน้อยจอมขยัน” และชุดที่ 2 แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลหลังการทดลอง ใช้วรรณกรรมเรื่อง “ราชสีห์กับหนู”

แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการระลึกได้ และการจับใจความ แต่ละชุดมีทั้งหมด 12 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบข้อละ 1 นาที รวม 12 นาที และใช้เวลาในการเล่านิทาน 10 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 22 นาที ในการสอบกำหนดให้เด็กทำการสอบครั้งละ 1 คน การสอบกระทำโดยการถามคำถามตามขั้นตอนที่ระบุในแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล และมีสื่อประกอบ ได้แก่ หนังสือนิทาน และบัตรภาพ การให้คะแนนแบ่งตามระดับการตอบคำถามเป็น 3 ระดับ คือ มีคะแนน 2 1 และ 0

4.3 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.3.1 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมในด้านทางภาษา ความตรงเชิงเนื้อหา ความครอบคลุม และความเหมาะสมตลอดจนให้คำแนะนำแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ดังนี้

- 1) ใช้คำให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องในนิทาน
- 2) ปรับภาพเนื้อเรื่องในนิทานให้มีความชัดเจนมากขึ้น

4.3.2 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้านกำแพงเพชร จำนวน 39 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นวิเคราะห์คุณภาพพบว่า แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายยังไม่



สามารถจำแนกเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ในข้อที่ 5 และ 6

4.3.3 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ได้ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 และนำกลับมาวิเคราะห์หาค่าระดับความยาก (level of difficulty) และค่าอำนาจจำแนก (discrimination power) โดยกำหนดเกณฑ์ในระดับความยากที่ 0.20 – 0.80 กำหนดเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกที่ 0.20 ขึ้นไป ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ชุดที่ 1 โดยใช้วรรณกรรมเรื่อง “มदनน้อยจอมขยัน” มีระดับความยากอยู่ระหว่าง 0.52 – 0.78 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21 – 0.61

4.3.4 แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ชุดที่ 2 โดยใช้วรรณกรรมเรื่อง “ราชสีห์กับหนู” มีระดับความยากอยู่ระหว่าง 0.52 – 0.78 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.61 จากนั้นหาค่าความเที่ยง (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient alpha) ของ Cronbach พบว่า แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ชุดที่ 1 โดยใช้วรรณกรรมเรื่อง “มदनน้อยจอมขยัน” มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.86 และแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ชุดที่ 2 โดยใช้วรรณกรรมเรื่อง “ราชสีห์กับหนู” มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.87 ซึ่งถือว่าแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลทั้ง 2 ชุด เป็นแบบวัดคู่ขนานและมีค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์สูง

**ตารางที่ 5** การวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ชุดที่ 1 วรรณกรรมเรื่อง “มदनน้อยจอมขยัน” และชุดที่ 2 วรรณกรรมเรื่อง “ราชสีห์กับหนู”

คุณภาพของแบบวัดความสามารถ	ค่าที่กำหนด	คะแนนแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมาย		เกณฑ์การประเมิน	
		ค่าที่วัดได้		ไม่	
		ชุดที่ 1 วรรณกรรมเรื่อง “มदनน้อยจอมขยัน”	ชุดที่ 2 วรรณกรรมเรื่อง “ราชสีห์กับหนู”	ผ่าน	ผ่าน
ระดับความยาก	0.20 – 0.80	0.52 – 0.78	0.52 – 0.78	✓	
ค่าอำนาจจำแนก	0.20 ขึ้นไป	0.21 – 0.61	0.25 – 0.61	✓	
ค่าความเที่ยง		0.86	0.87	✓	

## 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ก่อนการทดลอง (pre-test) ไปใช้กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นระยะ 1 สัปดาห์

5.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยกลุ่มทดลองใช้แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ ซึ่งมีผู้วิจัยเป็นผู้สอน ส่วนกลุ่มควบคุมใช้แผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ ซึ่งมีครูประจำชั้นเป็นผู้สอน ทั้งสองกลุ่มใช้เวลาในการดำเนินการทดลองทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที ตั้งแต่เวลา 9.00 – 9.30 น.

5.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังการทดลอง (post - test) โดยนำแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลไปใช้กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

## 6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มาวิเคราะห์ทางสถิติดังนี้

6.1 ประเมินความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล โดยใช้เกณฑ์ 2 1 และ 0 ในการให้คะแนนกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยเพื่อแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

### ตารางที่ 6 ช่วงคะแนนเฉลี่ยเพื่อแปลความหมายของข้อมูล

ช่วงคะแนน	ระดับคะแนน	ความหมาย	ระดับพฤติกรรม
0.00 – 3.49	0	ไม่แสดงพฤติกรรมการสื่อความหมาย หรือแสดงพฤติกรรมการสื่อความหมายน้อย	ระดับ 0 ไม่แสดงพฤติกรรม การสื่อความหมาย
3.50 – 8.49	1	แสดงพฤติกรรมการสื่อความหมายปานกลาง	ระดับ 1 แสดงพฤติกรรม การสื่อความหมายโดยได้รับคำชี้แนะจากครู
8.50 – 12.00	2	แสดงพฤติกรรมการสื่อความหมายมาก	ระดับ 2 แสดงพฤติกรรม การสื่อความหมายด้วยตนเอง

6.2 นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล มาหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6.3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยทดสอบค่าที (t – test ) ที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ .01

6.4 นำเสนอข้อมูลโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในรูปแบบตารางประกอบความเรียง



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่องผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล โดยเปรียบเทียบผลของคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	คะแนนวิกฤต

ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายซึ่งประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ การระลึกได้ และการจับใจความ ของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ แสดงรายละเอียดในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง นำเสนอในตารางที่ 7
2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง นำเสนอในตารางที่ 8

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

ความสามารถ ในการสื่อความหมาย	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการระลึกได้	6.38	1.95	5.71	1.57	1.30
ด้านการจับใจความ	5.67	2.01	5.25	2.44	0.65

$p < .01$

จากการตารางที่ 7 พบว่า ก่อนการทดลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายด้านการระลึกได้ และการจับใจความของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

ความสามารถ ในการสื่อความหมาย	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการระลึกได้	9.46	2.83	7.63	2.20	2.50*
ด้านการจับใจความ	8.25	2.29	5.54	1.98	4.40*

\* $p < .01$  ( $t_{46} = 5.036$ )

จากการตารางที่ 8 พบว่า หลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายด้านการระลึกได้ และการจับใจความของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการใช้วิธีสตอรี่ไลน์มีความสามารถในการสื่อความหมายสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ

การวิเคราะห์ผลการทดลองการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก โดยใช้ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมทั้งหมด 8 เรื่อง ในระยะเวลาการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายพฤติกรรมในการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก ดังนี้

## 1. บทบาทครูที่ช่วยในการพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล

การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ครูมีบทบาทสำคัญในการช่วยแนะนำ จัดวางแผน วางขั้นตอนการนำเสนอ บทเรียน และการฝึกฝนให้เด็กมีทักษะในการสื่อความหมาย จากประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมของผู้วิจัยพบว่า ในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมบทบาทครูนั้นแตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้ (1) ขั้นการเรียงร้อยสถานการณ์ ครูมีบทบาทในการถามคำถามเพื่อให้เด็กพูด ประสบการณ์เดิมเพื่อเชื่อมโยงกับนิทาน วิธีที่ผู้วิจัยคอยกระตุ้นเด็กให้เกิดความสนใจคือการสร้างสถานการณ์จำลองการท่องคำคล้องจอง บทกลอน ปริศนาคำทาย และการเล่นเกมต่างๆ จากนั้นผู้วิจัยจะสร้างความตื่นเต้นและเร้าใจก่อนการเล่านิทาน โดยผู้วิจัยนำผ้าปิดหนังสือนิทานไว้ ซึ่งเป็นวิธีการที่ได้ผลดีเพราะเมื่อเด็กเห็นผู้วิจัยหยิบหนังสือนิทานที่ปิดด้วยผ้าไว้เด็กในชั้นมักจะถามว่า “คุณครู ในผ้าเป็นหนังสือนิทานใช่ไหมครับ (คะ) และวันนี้คุณครูจะเล่านิทานเรื่องอะไรครับ (คะ)” เป็นต้น และช่วยให้เด็กตั้งใจที่จะฟังนิทานที่ครูนำมาเล่า (2) ขั้นขยายประสบการณ์ บทบาทครูจะเปลี่ยนจากผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล และเชื่อมโยงการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กกับนิทานที่ได้ฟัง โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติผ่านสื่ออุปกรณ์ที่ครูเตรียมไว้ และ (3) ขั้นการเล่าเรื่องย้อนกลับ เป็นขั้นที่ครูลดบทบาทเป็นผู้สังเกต และประเมินว่าสิ่งที่เด็กได้ทำกิจกรรมไปแล้วนั้นเด็กเข้าใจหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าบทบาทครูในการจัดวางแผนการทำกิจกรรมที่ดีทำให้เด็กสามารถพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายได้ในด้านการระลึกได้ และการจับใจความได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างที่จะนำเสนอต่อไปนี้

**ขั้นที่ 1 การเรียงร้อยสถานการณ์** ครูนำนิทานเรื่อง “ความลับในกระสอบ” ใส่ในกล่อง จากนั้นครูให้เด็กเล่นเกม “อะไรอยู่ อยู่ในกล่อง” โดยให้เด็กคนแรกออกมาดูนิทานพร้อมทั้งจำรายละเอียดต่างๆ ของหน้าปกนิทานและไปบอกเพื่อนต่อๆ กันไป จนถึงคนสุดท้ายออกมาบอกรายละเอียดของหน้าปกนิทานที่ได้ฟังจากเพื่อน ครูนำหนังสือนิทานออกมาและให้เด็กๆ บอกรายละเอียดภาพในหน้าปกของหนังสือนิทาน และให้เด็กๆ คาดเดานิทานเรื่องนี้น่าจะมีเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร จากนั้นครูเล่านิทานเรื่อง “ความลับในกระสอบ” ให้เด็กๆ ฟัง

**ขั้นที่ 2 การขยายประสบการณ์** ครูถามคำถามและพูดคุยเกี่ยวกับตัวละครในนิทาน “ความลับในกระสอบ” เช่น “ตัวละครในนิทานเรื่อง ความลับในกระสอบมีชื่อว่าอะไร” จากนั้นครูให้เด็กพิมพ์ภาพตัวละครที่เด็กๆ ชอบ

**ขั้นที่ 3 การเล่าเรื่องย้อนกลับ** ครูให้เด็กแต่ละคนนำเสนอผลงาน โดยการเล่าเรื่องจากภาพพิมพ์ให้สอดคล้องกับเรื่องราวในนิทาน

จากตัวอย่างที่นำเสนอข้างต้น กล่าวได้ว่าบทบาทของครูช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กโดยการสื่อความหมายในด้านการระลึกได้และการจับใจความตามวัตถุประสงค์ที่ครูได้วางแผนขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการถามคำถามและการตอบคำถามของเด็กที่แสดงถึงความสนใจและความเข้าใจในเรื่องราวในนิทานที่ได้ฟัง ตัวอย่างเช่น หลังจากเสร็จจลินจากกิจกรรม น้องชบาเดินมาพูดคุยผู้วิจัยว่า “คุณครูคะ พรงี้คุณครูเอาหนังสือนิทานความลับในกระสอบในเล้าอีกนะคะ หนูอยากฟังอีก” และเมื่อผู้วิจัยถามน้องชบาว่า “ทำไมหนูอยากฟังนิทานเรื่องนี้อีกคะ” น้องชบาตอบว่า “เพราะว่าหนูชอบตอนที่หนีบ๊อกกับหนีบ๊อกช่วยกันดึงมันเทศคะและมันก็อันใหญ่มากเลยนะคะคุณครู” เป็นต้น ดังนั้นการสร้างคำถามจึงเป็นสิ่งสำคัญที่กระตุ้นให้เด็กตอบคำถามเพื่อแสดงความสามารถในการสื่อความหมายด้านการระลึกได้และการจับใจความได้

## 2. การใช้คำถามที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล

การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คำถามเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมที่หลากหลายและเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องในนิทาน โดยการถามคำถามเป็นการถามคำถามเพื่อให้เด็กเปิดประเด็นในการสร้างตัวละคร ฉาก และเรื่องราวต่างๆ ในนิทานเพื่อให้เด็กสามารถระลึกได้และจับใจความเรื่องราวในนิทาน พร้อมทั้งคิดสะท้อนถึงเรื่องราวที่ได้ฟัง ซึ่งคำถามจะถูกกำหนดจากเนื้อเรื่องในนิทาน ตัวอย่างเช่น การถามคำถามจากนิทานเรื่อง “ปลาสายรุ้ง” คำถามที่ใช้คือ “ปลาสายรุ้งของเด็กๆ มีลักษณะอย่างไร” โดยเด็กๆ ร่วมกันบอกรายละเอียดของปลาสายรุ้งจากภาพในนิทาน จากนั้นน้องเคนยกมือขึ้นเพื่อบอกรายละเอียดของปลาสายรุ้ง “คุณครูครับน้องเคนเห็นปลาสายรุ้งมีเกล็ดสีๆ เยอะแยะเลยครับ” น้องฟ้า “คุณครูขา ปลาสายรุ้งตัวเล็กกว่าปลาหมึกอีกนะคะ แต่ก็สวยดี” จากการถามคำถามผู้วิจัยได้ถามคำถามเพื่อให้เด็กพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายด้านการระลึกได้ และการจับใจความตามองค์ประกอบสำคัญของวิธีสตอรี่ไลน์ดังนี้

1) ฉาก ผู้วิจัยถามคำถามเพื่อให้เด็กตอบคำถามเกี่ยวกับฉากในนิทานที่ได้ฟัง ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยถามคำถามเกี่ยวกับฉากในนิทานเรื่อง “ความลับในกระสอบ” ว่า “ฉากในนิทานเรื่อง ความลับในกระสอบเป็นฉากที่เกิดขึ้นจากที่ไหน” จากนั้นเด็กๆ จะช่วยกันตอบว่า “ฉากที่เกิดขึ้นในป่าครับ (คะ)” จากนั้นเด็กสร้างฉากขึ้นเองตามคำตอบ หรือตามจินตนาการของตนเอง โดยเด็กได้คิดและวางแผนร่วมกันภายในกลุ่มและนำประสบการณ์ที่เคยพบมาเป็นพื้นฐานเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน เด็กจะมีอิสระในการคิดและลงมือปฏิบัติซึ่งไม่มีข้อจำกัดหรือรูปแบบที่กำหนดตายตัว ในการสร้างฉากโดยการนำวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ผู้วิจัยจัดเตรียมเพื่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดเป็นรูปร่างขึ้นมานั้น ต้องมีการวางแผนหรือจัดรูปแบบของแต่ละฉากให้เหมาะสมตามสภาพจริง ซึ่งเด็กต้องมีการเชื่อมโยงจากความเป็นจริงและจากนิทานมาใช้ในการสร้าง

ฉาก เช่น การสร้างฉากป่า สังเกตเห็นว่าเด็กสร้างป่าที่มีต้นไม้ แม่น้ำ และสัตว์ต่างๆ ที่จัดอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม จากกิจกรรมนี้ผู้วิจัยสังเกตว่า เด็กๆ แต่ละกลุ่มสร้างฉากที่มีความสอดคล้องกับเรื่องราวในนิทาน ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าน้องบอยกำลังนำกิ่งไม้มาวางขนานกัน จากนั้นผู้วิจัยถามน้องบอยว่า “น้องบอยนำกิ่งไม้มาทำอะไรคะ” น้องบอยตอบว่า “ผมกำลังทำทางเดินให้หมีปักครับ” ผู้วิจัยได้ถามต่อว่า “ทำไมน้องบอยต้องทำทางเดินให้หมีปักด้วยครับ” น้องบอยตอบว่า “ถ้าไม่ทำทางเดินให้หมีปัก หมีปักอาจจะเดินหลงทางได้ แล้วก็ไปไม่ถึงบ้านของหมีปัก” เป็นต้น

2) ตัวละคร ผู้วิจัยถามคำถามเพื่อให้เด็กตอบคำถามเกี่ยวกับตัวละครในนิทานที่ได้ฟัง ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยถามคำถามเกี่ยวกับตัวละครในนิทานเรื่อง “ความลับในกระสอบ” ว่า “ตัวละครใดคือตัวละครหลักในนิทานเรื่องนี้” น้องนัสยกมือตอบว่า “หมีปักครับ” จากนั้นผู้วิจัยให้เด็กเลือกที่จะประดิษฐ์ตัวละครหลักคือ หมีปัก หรือ ตัวละครรองคือ หมีปัก จากนั้นเด็กๆ ประดิษฐ์ตัวละครขึ้นโดยการพิมพ์ภาพ ซึ่งตัวละครที่เด็กประดิษฐ์ขึ้นมาจะต้องสอดคล้องกับฉากที่สร้างขึ้นด้วย

3) การดำเนินชีวิต ผู้วิจัยถามคำถามเด็กเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของตัวละครในนิทาน ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยให้เด็กสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของตัวละคร จากนั้นผู้วิจัยถามเด็กว่า “จากเรื่องราวในนิทานเรื่อง ความลับในกระสอบ เด็กๆ คิดว่า หมีปักน่าจะมีอาชีพอะไร” น้องตี ยกมือขึ้นแล้วตอบว่า “คุณครูครับผมว่าหมีปักมีอาชีพทำสวนครับ” ผู้วิจัยถามต่อว่า “ทำไมน้องตีถึงคิดว่าหมีปักมีอาชีพทำสวนคะ” น้องตีและเพื่อนๆ ร่วมกันตอบว่า “เพราะว่าหมีปักปลูกหัวมัน (มันเทศ) ในกระสอบครับ (คะ)” จากนั้นผู้วิจัยให้เด็กวาดภาพเกี่ยวกับอาชีพทำสวนที่มีมันเทศเป็นส่วนประกอบในเรื่องราว

4) เหตุการณ์/ปัญหาที่ต้องแก้ไข ผู้วิจัยถามคำถามเด็กเกี่ยวกับเหตุการณ์/ปัญหา เพื่อให้เด็กได้คิดวิเคราะห์และคาดเดาสถานการณ์ ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยถามคำถามเด็กว่า “สมมติว่าเด็กๆ เป็นหมีปักแต่เด็กๆ ไม่มีมันเทศไปฝากหมีปัก เด็กๆ คิดว่าเด็กๆ จะนำอะไรไปฝากหมีปัก” จากคำถามนี้เด็กๆ แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป จากนั้นผู้วิจัยถามเด็กๆ ต่อว่า “เด็กๆ คิดว่าหมีปักจะมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้ของฝากจากหมีปัก” จากสถานการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นมา นี้ เด็กต้องมีแนวทางของการแก้ปัญหาและคาดเดาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งคำถามเป็นจุดประเด็นให้เด็กได้คิดและหาข้อสรุป

3. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล

การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์เป็นวิธีการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันโดยในการจัดประสบการณ์เด็กจะทำกิจกรรมในหลายรูปแบบ ทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย และการร่วมกัน



ทั้งชั้นเรียน กิจกรรมที่เด็กทำรายบุคคล เช่น การสร้างตัวละคร โดยการปั้นตัวละครที่สอดคล้องกับนิทานที่ได้ฟัง แต่ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมของตนเองก็ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนในการใช้อุปกรณ์ร่วมกัน นอกจากนี้เด็กได้ใช้ภาษาในการสื่อสารและพูดคุยเกี่ยวกับตัวละครที่ได้ประดิษฐ์ขึ้นมา กิจกรรมกลุ่มย่อย เช่น การที่เด็กแบ่งกลุ่มสร้างฉากร่วมกันเป็นการกำหนดและวางแผนร่วมกันในการสร้างผลงานจากการประดิษฐ์ฉากที่เกี่ยวข้องกับตัวละครในนิทานที่ฟังภายในกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มใหญ่หรือร่วมกันทั้งชั้นเรียน เช่น การสนทนาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน การนำเสนอผลงานให้เพื่อนและครูฟัง เป็นต้น การที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มพร้อมทั้งมีการพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นของเรื่องที่ได้จากการฟังนิทาน ซึ่งเป็นการทบทวนความรู้เดิมของเด็ก

ดังนั้นการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจากการเรียนรู้ร่วมกัน จะทำให้เด็กได้พัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายได้ทั้งในด้านการระลึกได้และการจับใจความ

4. ลักษณะของกิจกรรมส่งผลต่อความสามารถในการสื่อความหมายด้านการระลึกได้และการจับใจความ

1) การเล่านิทานเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยในการพัฒนาความสามารถในการระลึกได้และการจับใจความของเด็ก เพราะนิทานมีองค์ประกอบและโครงสร้างหลักของเนื้อหา โดยมีแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร และเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจให้เด็กเป็นอย่างมาก ตัวอย่างกิจกรรมการเล่านิทาน เรื่อง “แมวขี้กัวกับแม่มดตัวเล็ก” เรื่องราวในนิทานจะเป็นการสอนเรื่องขนาดของสิ่งของ เมื่อถึงเหตุการณ์ที่แมวดองหาซื้อสิ่งของตามที่แม่มดต้องการเด็กๆ จะช่วยกันบอกสีและขนาดของสิ่งของด้วยความสนใจ น้องบอย “ซันน้ำสีน้ำเงินเล็กที่สุดครับครู” น้องเต๋ยรีบยกมือพร้อมตอบว่า “ใช่ๆ แต่ดูนั่นสีซันน้ำสีแดงใหญ่ที่สุดเลย” เด็กๆ จะสนุกสนานกับการมีส่วนร่วมในนิทานมาก แต่ในความสนใจของเด็กนี้เป็นการช่วยให้เด็กบอกรายละเอียดของนิทานและลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ได้

2) วิดีโอสตรีไลน์เป็นวิธีการสอนที่เน้นการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยได้วางแผนกิจกรรมที่让孩子ได้ลงมือปฏิบัติโดยการสร้างสรรค์งานศิลปะ เช่น การปั้น การวาด การพิมพ์ภาพ การพับ การประดิษฐ์ หลังจากฟังนิทานเพื่อเป็นกระตุ้นให้เด็กพัฒนาความสามารถด้านการระลึกได้และการจับใจความจากเรื่องราวในนิทานที่เด็กได้ฟัง ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเป็นการทบทวนเรื่องราวและประเด็นสำคัญในนิทาน ผู้วิจัยสังเกตว่าการสร้างสรรค์งานศิลปะเป็นกิจกรรมที่ได้ผลดีมากในการพัฒนาความสามารถด้านการระลึกได้และจับใจความของเด็ก ตัวอย่างเช่นกิจกรรมวาดภาพในวันที่ 4 สัปดาห์ที่ 6 หลังจากการฟังนิทานเรื่อง “พระจันทร์อ้อยไหม” ครูให้เด็กจับคู่เพื่อนเพื่อร่วมกันวาดภาพเหตุการณ์ในนิทานที่เด็กสามารถระลึกได้

การร่วมมือกันในการวาดภาพเหตุการณ์ในนิทานเรื่อง “ความลับในกระสอบ”



ผลงานจากการวาดภาพเหตุการณ์ในนิทานเรื่อง “ความลับในกระสอบ”



จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าระหว่างการทำกิจกรรมวาดภาพเหตุการณ์ในนิทานเรื่อง “ความลับในกระสอบ” เด็กๆ แต่ละคู่ช่วยกันระลึกละเอียดและพูดคุยเกี่ยวกับรายละเอียดของเหตุการณ์ในนิทาน ก่อนการลงมือวาดภาพ ในขณะที่เด็กช่วยกันวาดภาพระบายสีอยู่นั้น เด็กๆ จะวางแผนการทำงานโดยการแบ่งหน้าการวาดภาพและระบายสี หลังจากทำกิจกรรมนี้เด็กสามารถจับใจความและเรียงร้อยภาษาพร้อมทั้งถ่ายทอดออกมาจากการเล่าเรื่อง

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมาย ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ 1) การระลึกได้ 2) การจับใจความ จากการศึกษาดังกล่าวและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์มีความสามารถในการสื่อความหมายสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ

ประชากร คือ เด็กอนุบาลอายุ 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองหระ (ทวีรัตน์ราษฎร์บำรุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2 ปีการศึกษา 2551 กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2/2 และเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2/1 โดยมีเด็กอนุบาลห้องเรียนละ 24 คน รวมทั้งสิ้น 48 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมาย จำนวน 2 ชุด ซึ่งเป็นแบบวัดคู่ขนาน คือ แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลก่อนการทดลอง ใช้วรรณกรรมเรื่อง “มดน้อยจอมขยัน” และแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลหลังการทดลอง ใช้วรรณกรรมเรื่อง “ราชสีห์กับหนู”

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้เวลาทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลก่อนการทดลอง (pre-test) ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล โดยใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ จากนั้นดำเนินการทดลอง โดยกลุ่มทดลองใช้แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ของเด็กอนุบาล ซึ่งมีผู้วิจัยเป็นผู้สอน ส่วนกลุ่มควบคุมใช้แผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สอน ระยะเวลาในการดำเนินการทดลองทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที ตั้งแต่เวลา 9.00 – 9.30 น. จากนั้นผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลหลังการทดลอง (post-test) ไปใช้กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นรายบุคคล โดยใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการสื่อความหมาย ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการสอบค่าที (t-test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ .01 แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

## สรุปผลการวิจัย

ผลการทดลองพบว่า หลังการทดลองค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายด้านการระลึกได้ และการจับใจความของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์มีความสามารถในการสื่อความหมายสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ

## อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ มีคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายด้านการระลึกได้ และการจับใจความสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่เป็นผลจากการจัดกิจกรรม ซึ่งสามารถอธิบายในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การใช้คำถามเป็นการช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล การจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คำถามเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมที่หลากหลายและเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องในนิทานดังที่ Bell (2006) ได้กล่าวว่า “The Storyline Method is the presentation of key question” โดยการถามคำถามเป็นการถามคำถามเพื่อให้เด็กเปิดประเด็นในการสร้างตัวละคร ฉาก และเรื่องราวต่างๆ ในนิทานเพื่อให้เด็กสามารถระลึกได้ และจับใจความเรื่องราวในนิทาน พร้อมทั้งคิดสะท้อนถึงเรื่องราวที่ได้ฟัง ซึ่งคำถามจะถูกกำหนดจากเนื้อเรื่องในนิทาน โดยคำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามปลายเปิด (open question) ดังที่ Frank Smith (1975 อ้างถึงใน หรรษา นิลวิเชียร, 2535) ได้กล่าวว่า คำถามที่ดีต้องขึ้นต้นด้วยอะไร จะมาก่อนคำถามที่ขึ้นต้นด้วยทำไม และที่ไหน และการถามคำถามจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กระลึก และจับใจความจากเนื้อเรื่องในนิทานได้ สอดคล้องกับ Browne (2007) ได้ว่าการถามคำถามมีความสำคัญในการแสดงความคิดเห็นและการพัฒนาความเข้าใจในเรื่องที่ฟังหรืออ่าน ซึ่งสอดคล้องกับ Kelly (1990 อ้างถึงใน Hancock, 2007) ที่ว่าการถามคำถามปลายเปิดเป็นการกระตุ้นความจำของเด็กจากการฟังนิทาน แสดงว่าการใช้คำถามเป็นการกระตุ้นความจำโดยการระลึกได้ และสามารถจับใจความได้จากความเข้าใจเรื่องราวในนิทาน

การถามคำถามที่เชื่อมโยงกับองค์ประกอบของวิธีสตอรี่ไลน์เป็นการถามคำถามเพื่อต้องการคำตอบจากเรื่องราวในนิทานและนำไปสู่การทำกิจกรรมของเด็กดังที่ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2548) ได้กล่าวว่า จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามหลัก เป็นการ

พัฒนาการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือคิดและลงมือปฏิบัติ พร้อมทั้งมีการแสดงความคิดเห็นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริงด้วยตนเอง

2. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล การจัดประสบการณ์โดยใช้วัสดุสื่อเป็นวิธีการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้วิจัยพบว่า การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการร่วมมือกันทำงานเด็กได้ใช้ภาษาในการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งการพูดคุยทบทวนเรื่องที่ได้ฟัง ดังที่ Bell (2006) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มโดยส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาวุฒิภาวะทางสังคมโดยร่วมทำกิจกรรมหลายรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ Morrow (1997) อ้างถึงใน Hancock, (2007) ได้กล่าวว่า The social collaborative perspective เป็นการแสดงถึงการเรียนรู้ภาษาของเด็กเป็นการเรียนรู้ภาษาจากเพื่อนโดยการพูด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การมีส่วนร่วม และการทำผลงานร่วมกัน จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget ที่ว่าภาษาเป็นกุญแจที่จะนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) เนื่องจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เป็นสิ่งสำคัญในการติดต่อสื่อสารกันด้วยภาษา ทำให้เด็กได้เรียนรู้และเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดกับผู้อื่น ทั้ง Piaget และนักวิจัยมีความเห็นว่าการมีปฏิสัมพันธ์ทางภาษา (language interaction) จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาสติปัญญาพัฒนาระดับการรู้การเข้าใจได้เร็วขึ้น พัฒนาการคิดของเด็กให้มีเหตุผลยิ่งขึ้น ดังนั้น การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจากการเรียนรู้ร่วมกัน จะทำให้เด็กได้พัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายได้อีกด้วย

3. กิจกรรมการเล่นนิทานเป็นกิจกรรมหนึ่งซึ่งช่วยในการพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็ก เพราะนิทานมีองค์ประกอบและโครงสร้างหลักของเนื้อหา ดังที่ Hillman (1995) ได้แบ่งองค์ประกอบหลักของนิทานคือ (1) แก่นเรื่อง เป็นความคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อแก่ผู้อ่าน (2) โครงเรื่อง เป็นเค้าโครงการดำเนินเรื่อง บรรยายเหตุการณ์ในเรื่อง (3) ตัวละคร เป็นผู้ที่ทำให้เรื่องราวดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบ (4) ฉาก ประกอบด้วยสถานที่และช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น จากองค์ประกอบและโครงสร้างหลักของนิทานทำให้ผู้วิจัยพบว่า นิทานเป็นสื่อที่สำคัญในการพัฒนาทางภาษาของเด็ก เพราะนิทานมีโครงสร้างของเนื้อหาที่สามารถทำให้เด็กเข้าใจเรื่องราวของนิทานตามลำดับเหตุการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี เหลืองศิริ (2533) พบว่า การใช้โครงสร้างเป็นลักษณะของเนื้อหาสามารถระบุใจความสำคัญที่เป็นเค้าโครงของเรื่องราวที่สัมพันธ์ต่อเนื่อง และได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Garner (2004) พบว่า การสอนตามโครงสร้างเนื้อหาในนิทานสามารถสนับสนุนการฟังจับใจความของเด็กได้ และ Hayes และ Kelly (1985) อ้างถึงใน Garner, (2004) พบว่า ร้อยละ 80 ในการระลึกได้ของเด็ก 5 ขวบ สามารถสะท้อนเรื่องราวได้อย่างชัดเจนหลังจากได้ฟังนิทาน

ดังนั้นการเล่นนิทานจึงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทางภาษา โดยการเล่านิทานให้เด็กฟังเป็นการฝึกทักษะการฟังและการใช้จินตนาการ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยกับผู้เล่าหรือให้เด็กได้มีโอกาสเล่าเรื่องที่ได้ฟัง จะช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการทางภาษาและการพูดมากยิ่งขึ้นดังที่ สัตถ์พัฒน์ อรุณธำรี (2542) ได้กล่าวว่า การเล่านิทานว่าเป็นกิจกรรมสำคัญกิจกรรมหนึ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะคติ และแนวคิดไปสู่เด็กเพื่อตอบสนองความต้องการภายในจิตใจของเด็ก การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน นอกจากนี้ การเล่านิทานยังเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษาที่ดีให้แก่เด็ก เพราะช่วยให้เด็กมีโอกาสฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การเล่านิทานยังช่วยในการฝึกคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ทั้งที่ยังส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และหากว่าเด็กได้มีโอกาสเป็นผู้เล่า ผู้อ่าน หรือผู้แสดงนิทานให้เพื่อนและครูชม

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยพบว่า นิทานเป็นสื่อที่สำคัญและสร้างความสนใจให้แก่เด็ก เพราะนิทานมีโครงสร้างเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กพร้อมทั้งสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก ดังที่ อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2552) กล่าวว่านิทานเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดสิ่งที่ดั่งงามไปสู่เด็กๆ และพัฒนาไปพร้อมกับการเรียนรู้ทางภาษา

4. กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองทั้งการประดิษฐ์ การวาดภาพ การปั้น การพับกระดาษ และการพิมพ์ภาพ ในแต่ละกิจกรรมเป็นช่วยให้เด็กพูดทบทวนเรื่องราวในนิทานจากผลงานที่ประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งผู้วิจัยพบว่าการทำกิจกรรมสร้างสรรค์หลังจากการฟังนิทานและการตอบคำถามเป็นกิจกรรมที่ช่วยในการสร้างความเข้าใจให้แก่เด็กเกี่ยวกับเรื่องราวประเด็นสำคัญต่างๆ ในนิทานได้เป็นอย่างดี ซึ่งกิจกรรมลักษณะนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Paguette (2007) พบว่างานศิลปะ (artwork) สามารถใช้ในการประเมินความสามารถในการจับใจความได้ ซึ่งเด็กจะสร้างวิสัยทัศน์ในการนำเสนอจากสิ่งที่พวกเขาคิดหรือรู้เกี่ยวกับหัวข้อหรือแนวคิด หลังจากที่ได้ฟังครูแลกเปลี่ยนข้อมูล

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยพบว่าการพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กนั้นต้องมีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ โดยนำประเด็นสำคัญในนิทานประดิษฐ์ออกมาเป็นผลงานและถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกจากการพูดด้วยตัวของเด็กเอง

#### **ข้อสังเกตจากการวิจัย**

1. หลักการสำคัญที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาลด้านการระลึกได้ และการจับใจความ คือ การถามคำถามเป็นการช่วยให้เด็กได้ทบทวนเรื่องราวในนิทานได้เป็นอย่างดี เป็นการย้ำคิดย้ำทำให้แก่เด็ก แต่ในการถามคำถามเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

นั้นต้องสมมติตัวเด็กให้เป็นตัวละครในนิทาน นอกจากเด็กจะจำเรื่องราวในนิทานได้แล้วนั้น เด็กยังสนุกสนานกับการสมมติตัวเองในเรื่องอีกด้วย

2. การสอนภาษาเพื่อให้เด็กสื่อความหมายด้านการระลึกได้ และการจับใจความนั้น จะต้องให้เด็กได้ฝึกทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อเตรียมพร้อมให้กับเด็กในการเข้าสู่ระดับชั้นประถมศึกษา จะเห็นได้จากการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ไม่ได้สอนเฉพาะการฟังครูเล่านิทานและการพูดโดยให้เด็กเล่าเรื่อง ในการจัดประสบการณ์ได้สอดแทรกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของเด็ก ซึ่งในแต่ละกิจกรรมครูจะมีการร่วมทำงานกลุ่มที่หลากหลาย เป็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสื่อสารกันในกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการวางแผนการทำงาน หรือการแสดงความคิดเห็นต่างๆ จะเห็นได้จากการที่เด็กสื่อสารกันในกลุ่มและร่วมกันวางแผนงาน โดยเด็กได้พูดคุยเกี่ยวกับการประดิษฐ์ผลงานในนิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง ว่า “ใครจะทำท้องทะเล” น้องเคนก็บอกว่า “เราเอง” แล้วเด็กๆ ก็ร่วมกันตกลงกันในกลุ่มว่าใครจะทำอะไรในงานประดิษฐ์ชิ้นนี้ เด็กนอกจากจะพูดคุยสื่อสารและร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มแล้วในการพูดคุยของนั้นก็เป็บทบวนเรื่องราวในนิทานที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการสื่อความด้านการระลึกได้และการจับใจความของเด็ก

3. ในการนำวรรณกรรมมาใช้กับเด็กจะเห็นได้ว่าเด็กมีความสนใจในวรรณกรรมที่ผู้วิจัยได้นำมาเล่าให้แก่เด็กๆ ตัวอย่างเช่น ในช่วงเช้าก่อนทำกิจกรรมผู้วิจัยได้ถือผ้าที่ห่อหนังสือนิทานไว้ น้องทรายวิ่งมาทักทายผู้วิจัยแล้วถามว่า “ครูขา วันนี้ครูเอานิทานเรื่องอะไรมาคะ หรือว่าเป็นนิทานเรื่อง อนุบาลช้างเบ็้มคะ หนูมากลยคะครู” และในกรณีของน้องนุ๊ก เมื่อพบกับผู้วิจัยน้องนุ๊กได้พูดว่า “ครูผมอยากให้ครูสอนทีนี้เลย ผมอยากฟังนิทานและทำกิจกรรมใหม่ๆ กับครู” จะเห็นได้ว่า วรรณกรรมเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ของเด็กและยังเป็นสื่อที่ช่วยในการกระตุ้นในการเรียนรู้ของเด็กได้อีกทางหนึ่งด้วย

### ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1. ควรเพิ่มช่วงระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น เพราะช่วยให้เด็กได้มีเวลาในการทำกิจกรรมและพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กได้มาก
2. ควรเพิ่มจำนวนวรรณกรรมที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ เพราะเป็นการให้เด็กได้เรียนรู้และมีความเข้าใจในการประเด็นต่างๆ ในนิทานที่หลากหลาย
3. ในการทำกิจกรรมควรมีการสอดแทรกวิถีชีวิต การดำรงชีวิตของเด็กในชุมชนเพราะเป็นการนำทรัพยากร หรือสิ่งที่มีอยู่รอบเด็กมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

### ข้อเสนอแนะในการวิจัยระดับต่อไป

ควรมีการนำการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ไปปรับใช้กับเด็กอนุบาล  
ทุกระดับชั้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่เด็กให้มีความต่อเนื่องที่จะ  
นำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายระดับที่สูงต่อไป



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



## รายการอ้างอิง

### ภาษาไทย

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545. การสอนแบบเดินเรื่องระดับอนุบาล. **วารสารการศึกษาปฐมวัย 6** (มกราคม): 40-41.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545. **รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: เอติสัน เพรสโปรดักส์.
- เกริก ยุ้นพันธ์. 2539. **การเล่นิทาน**. กรุงเทพมหานคร: สุวีทาสาสน์.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. **คู่มือหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- จันทร์ชลี มาพุทธ. 2546. การเรียนรู้แบบบูรณาการด้วย Storyline Approach. **ศึกษาศาสตร์ 14** (มีนาคม): 1-8.
- จินตนา ไบการช้อย. 2534. **การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: สุวีทาสาสน์.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2545. พิมพ์ครั้งที่ 2. **วรรณกรรมสำหรับเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: ไสภณการพิมพ์.
- ทิสนา เขมมณี และคณะ. 2536. **หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตาม วิถีชีวิตไทย**. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ธรรมบวร. 2544. การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิชรา เรื่องดารกานนท์. 2547. **พัฒนาการและเชาว์ปัญญาของเด็กไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บุษบง ตันติวงศ์. 2536. **นวัตกรรมการสอนภาษากับธรรมชาติในการอ่านเขียนของเด็กปฐมวัย**. มิติใหม่การสอนระดับปฐมวัยเอกสารประกอบการสัมมนาเนื่องในโอกาสครบรอบ 100 ปี การฝึกหัดครูไทย คล้ายวันสถาปนาวิทยาลัยครูจันทระเกษม(ครบรอบ 53 ปี) และครบรอบ 1 ปีโรงเรียนสาธิตอนุบาลจันทระเกษม คณะวิชาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทระเกษม 2535: 42-51.
- บันลือ พุกชะวัน. 2534. ประสบการณ์ทางภาษาของเด็กก่อนวัยเรียน. **ประชาศึกษา 5** (กุมภาพันธ์): 10.
- ประมวล ดิคนินสัน. 2536. **เมื่อลูกรักได้ดี**. กรุงเทพมหานคร: พับลิคิชั่นเนส.

- ปราณี เขียงทอง. 2525. **วรรณกรรมสำหรับเด็ก**. ชลบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา  
บางแสน.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2540. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พรจันทร์ จันทิมล. 2529. **กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. 2548. **Storyline Approach: หน่วยการเรียนรู้ การ  
เรียนการสอนแบบบูรณาการเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพมหานคร:  
ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรธ เลิศพิริยะกมล. 2539. **วรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏชลบุรี.  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2526. **เอกสารการสอนชุดวรรณคดีและลีลาคดีระดับ  
ปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-7**. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายการพิมพ์มหาวิทยาลัย  
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไยธิน ศันสนยุท และคณะ. 2533. **จิตวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา  
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัถพร ชังธาดา. 2531. **หนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการ สำนักวิทยบริการ  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ลักษณะ สตะเวทิน. 2536. **การพูด**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ. 2547. **พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย**. กรุงเทพมหานคร:  
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. 2548. **มาตรฐานการศึกษาของชาติ**.  
กรุงเทพมหานคร: สหાયบลิ็อกและการพิมพ์.
- วรรณิ โสมประยูร. 2544. **การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร:  
ไทยวัฒนาพานิช.
- วลัย พานิช. 2545. การสอนด้วยวิธี Storyline. ใน อรรถพร อนันตวรสกุล(บรรณาธิการ),  
**การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธี Storyline**. หน้า 21-23. กรุงเทพมหานคร:  
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ เหมชะญาติ, “สมอง: มิติการเรียนรู้ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย,” **เอกสารประกอบการ  
ประชุมวิชาการ “ปลูกสมอง: Brain-Based Learning (BBL)” สู่ห้องเรียนปฐมวัย**  
เสนอที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 16-18 ตุลาคม 2549.
- วิณี ชิดเชิดวงศ์. 2537. **การศึกษาเด็ก**. ภาควิชาหลักสูตรการสอนคณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

- ศรียา-ประภัสสร นิยมธรรม. 2541. **พัฒนาการทางภาษา**. กรุงเทพมหานคร:  
บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- สมพร จารุณี. 2548. พระราชดำริด้านกระบวนการเรียนรู้และโครงการตามพระราชดำริ.  
**สารภาษาไทย 4** (เมษายน-มิถุนายน): 35.
- สัณห์พัฒน์ อรุณธารี. 2542. **นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์  
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาดา ศรีทิพยวรรณ และคณะ. 2549. **เลี้ยงลูกอย่างไรให้เก่ง ดี มีสุข**. กรุงเทพมหานคร:  
ธนาเพรส.
- สุดาเรศ แจ่มเดชศักดิ์. 2543. **การพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัย  
อนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.  
ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2546. พิมพ์ครั้งที่ 4. **19 วิธีการจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนา  
ความรู้และทักษะ**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- เสาวณีย์ ชุ่มประเสริฐสุข. 2546. **การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม  
การสอนแบบเดินเรื่อง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย  
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- หรรษา นิลวิเชียร. 2535. **ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร:  
สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสโตร.
- อรุณี เหลืองหิรัญ. 2533. **การศึกษาความพร้อมทางภาษาและการคิดแก้ปัญหาของ  
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้โครงสร้างระดับยอด**.  
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อลิสสา เพ็ชรรัตน์. 2539. **การพัฒนาความสามารถในการจับใจความของเด็กวัยอนุบาลโดย  
ใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชา  
ประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. 2552. **รวมนิทานคัดสรร ด้วยรักบันดาล นิทานสีขาว**.  
กรุงเทพมหานคร: ปรีชาธร อินเทอร์เน็ต.
- อุฬาริกา กัณฑ์หา. 2546. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของ  
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พูดสองภาษาด้วยการสอนวิธีสตอรี่ไลน์กับการ  
สอนตามคู่มือครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาการพัฒนาศึกษาหลักสูตรและ  
การเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

## ภาษาอังกฤษ

- Allen, D., and Pierson, M. 1995. **Developing thematic units: Process and product**. New York: Delmar.
- Barton, B. 1986. **Tell me another**. Ontario: Pembroke.
- Bell, S. 2002. Using storyline for environmental studies. **Chulalongkorn Educational Review** 8 (January): 64-81.
- Bell, S., and Harkness, S. 2006. **Storyline – Promoting Language Across the Curriculum**. England: UKLA (United Kingdom Literacy Association).
- Bower, G. 1976. Experiments on story understanding and recall. **The Quarterly Journal of Experimental Psychology** 28.
- Brewer, J. A. 2004. 5<sup>th</sup> ed. **Introduction to early childhood education: preschool through primary grades**. Boston: Pearson education.
- Browne, A. 2007. **Teaching and learning communication, language and literacy**. London: Paul Chapman.
- Butzow, C. M. 1991. A comparison of a storyline-based method of instruction and a text book method of instruction on the acquisition of science concept in the elementary school[online]. Available from: <http://proxy.car.chula.ac.th/cgi-proxy/redirect.cgi?>[2007, March 30]
- Christie, J. F. 1997. **Teaching language and literacy: preschool through the elementary grades**. New York: Addison Wesley Longman.
- Cleave, J. B. 1997. A storyline-based approach to developing management role-playing simulations[online]. Available from: <http://proxy.car.chula.ac.th/cgi-proxy/redirect.cgi?>[2007, March 30]
- Clymer, T. 1968. What is reading?: Some current concept. **Innovation and change in reading instruction**. Chicago: The university of Chicago press.
- Cresswell, J. 2001. It's the Principle of the Thing[Online]. Available from: <http://www.storyline.org/history6.html>[2007, March 30]
- Dallmann, M., and others. 1978. 5<sup>th</sup> ed. **The teacher of reading**. New York: Holt.
- Dodge, D. T., and Bickart, T. S. 1998. **Preschool for Parent**. U.S.A: Source books.

- Duffy, G., and Roehler, L. 1993. 3<sup>rd</sup> ed. Helping students use comprehension strategies: process goals. **Improving Classroom Reading Instruction**. New York: Mc Grew-Hall.
- Garner, J. K., and Bochna, C. R. 2004. Transfer of a listening comprehension strategy to independent reading in first-grade students. **Early Childhood Education Journal** 32: 69-74.
- Glazer, S. 1989. Oral language and literacy development. In S. Strickland and L. M. Morrow (eds.), **Emerging Literacy: Young children learn to read and write**, pp. 16-26. New York: DE International Reading Association.
- Hancock, M. R. 2007. **Language arts: extending possibilities**. New Jersey: Pearson Education.
- Harkness, S. 1993. How the Storyline Method came be[online]. Available from: [http://www.storyline.org/history/principle\\_of\\_the\\_thing.html](http://www.storyline.org/history/principle_of_the_thing.html)[2007, March 30]
- Hillman, J. 1995. **Learning of three R's**. New York: Education.
- Hudson, J., and Nelson, K. 1983. Effect of script structure on children's story recall. **Developmental Psychology** 19: 625-635.
- Jalongo, M. R. 1993. **Early Childhood Language Arts (Preschool)**. New York: Harper and Row.
- Letschert, J. 1997. Adaptive Education and The Storyline Approach[online]. Available from: <http://www.storyline.org/history/index.html>[2007, March 30]
- Machdo, J. M. 1998. 6<sup>th</sup> ed. **Early childhood experiences in language arts emerging literacy**. USA: Delmar.
- Miller, H. 1977. 2<sup>nd</sup> ed. **The first elementary reading today**. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Mistry, J.J., and Lange, G.W. 1985. Children's organization and recall of information in scripted narratives. **Child Development** 56: 953-961.
- Morrow, K. 1981. Principles of communicative methodology. In K. Jonhson and K. Morrow (eds.), **Communication in the Classroom**, pp. 59 – 66. Brunt Mill: Longman House.

- Paguette, K. R., Fello, S. E., and Jalongo, M. R. 2007. The talking drawings strategy: Using primary children's illustrations and oral language to improve comprehension of expository text. *Early Childhood Education Journal* 35: 65-73.
- Riley, J. 2006. *Language and literacy 3 – 7: creative approaches to teaching*. London: Sage.
- Ruddle, R. B., and Ruddle, M. R. 1995. *Teaching children to read and write: Becoming an influential teacher*. Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Said, S., and Shiu, Y. n.d. Enhancing Composition using Storyline Method[online]. Available from: [http://www.iproed.com/AR/02\\_Pri\\_Eng/02\\_01.doc](http://www.iproed.com/AR/02_Pri_Eng/02_01.doc)[2007, March 30]
- Santrock, J. W. 2004. 10<sup>th</sup> ed. *Child development*. Boston: McGraw-Hill.
- Schickedanz, J. 1986. *More than the ABCs: The Early Stage of Reading and Writing*. Washington DC: National Association for the Education of Young Children.
- Stein, N. 1979. How children understand stories: A developmental analysis. In L.G.(ed.), *Current Topics in Early Children Education*. New Jersey: Abley.
- Strang, R. 1969. 2<sup>nd</sup> ed. *Diagnostic teaching of reading*. New York: Mc Graw-Hill.
- Wainwright, R. 1972. *Rapid reading made simple*. Great Britain: W.H. Allen.

## บรรณานุกรม

### ภาษาไทย

- กาญจนา ปราบพาล. 2532. **การทดสอบภาษาและการประเมินผลสำหรับครูสอนภาษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กำชัย ทองหล่อ. 2550. **หลักภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ถวัลย์ มาศจรัส และวรรณภา มังปู้แวน. 2547. **นวัตกรรมการศึกษา ชุด แผนการจัดกิจกรรมการใช้หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย(อนุบาล).** กรุงเทพมหานคร: ธารอักษร.
- ทิตนา เขมมณี. 2545. **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทิยา น้อยจันทร์. 2549. **พิมพ์ครั้งที่ 2. การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย.** นครปฐม: สำนักพิมพ์นิตินัย.
- นิตยา บุญปู. 2546. **ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีการสืบค้นที่มีต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาล.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ธรรมบวร. 2545. **การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์. 2539. **การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. 2544. **การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน.** กรุงเทพมหานคร: เดอะ มาสเตอร์กรุ๊ป แมนเนจเม้นท์.
- มหกรรมรักการอ่าน 2551 **รักการอ่าน รักเรียนรู้ตลอดชีวิต. หนังสือดีสำหรับเด็ก[ออนไลน์].** แหล่งที่มา: <http://www.moe.go.th/webpr/read/news/m090151/books.html> [2551 สิงหาคม 26]
- มณีภรณ์ ฉัตรอุทัย. 2546. **พิมพ์ครั้งที่ 2. หนังสือชุด กิจกรรมวันสนุก: ตอน สนุกกับธรรมชาติ ผักแปลงกาย.** กรุงเทพมหานคร: แพลน พรินท์ติ้ง.
- มณีภรณ์ ฉัตรอุทัย. 2546. **พิมพ์ครั้งที่ 2. หนังสือชุด กิจกรรมวันสนุก: ตอน สนุกกับธรรมชาติ ต้นไม้ธรรมชาติ.** กรุงเทพมหานคร: แพลน พรินท์ติ้ง.
- มณีภรณ์ ฉัตรอุทัย. 2546. **พิมพ์ครั้งที่ 2. หนังสือชุด กิจกรรมวันสนุก: ตอน สนุกกับธรรมชาติ ผลไม้แปลงร่าง.** กรุงเทพมหานคร: แพลน พรินท์ติ้ง.

- วิสรวล อร่ามเจริญ. 2542. 500 **หนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชน โครงการคัดสรรหนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชน: สมาพันธ์องค์กรเพื่อพัฒนาหนังสือและการอ่าน.** กรุงเทพมหานคร: แพลน พรินท์ติ้ง.
- วรวรรณ เหมชะญาติ. ม.ป.ป. **เอกสารประกอบการสอน 2703637 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล.** ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2548. **ภาษาและความคิด เราคิดด้วยภาษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนัดดา ด่านศิริวิโรจน์. 2547. **ผลของการสอนนิพจน์วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อความสามารถในการคิดของเด็กวัยอนุบาล.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัทรา คงเรือง. 2539. **ผลการใช้กิจกรรมการอ่าน ตามแนวการสอนภาษาธรรมชาติที่มีต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือของเด็กวัยอนุบาล.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2545. **การวัดและประเมินเด็กแนวใหม่: เด็กปฐมวัย.** กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- หรรษา นิลวิเชียร. 2535. **ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อรรถัย มูลคำ และคณะ. 2542. **CHILD CENTRED: STORYLINE METHOD: การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พรินท์.
- อรรถัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ. 2544. **CHILD CENTRED: STORYLINE METHOD: การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เล่ม 2.** กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.



## ภาษาอังกฤษ

Gestwicki, C. 1995. *Developmentally Appropriate Praticce*. U.S.A: Delmar.

Panich, W. 2002. Storyline Topics in Environmental Education: A Case of Thailand.  
*Chulalongkorn Educational Review* 8: 82-87.

Roskos, K. A., Christie, J. F., and Richgels, D.J. *The Essentials of Early Literacy Instruction*[Online]. Available from: <http://www.journal.naeyc.org/btj/200303/Essentials.pdf>[2006, October 19]



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## ภาคผนวก ก

## รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ดร.อรรถัย มูลคำ	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ	อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี และหัวหน้าโครงการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียน สาคิตพิบูลบำเพ็ญ
อาจารย์สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก ข

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## ภาคผนวก ข

## สถิติที่ใช้ในการวิจัย

## 1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

1.1) การคำนวณค่าระดับความยาก (Level of difficulty) โดยใช้สูตร

$$P = \frac{R_u + R_L}{X_{max}(N_u + N_L)}$$

เมื่อ	$P$	=	ค่าระดับความยาก
	$R_u$	=	ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มสูง
	$R_L$	=	ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
	$N_u$	=	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
	$N_L$	=	จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
	$X_{max}$	=	คะแนนเต็มของข้อสอบข้อนั้น

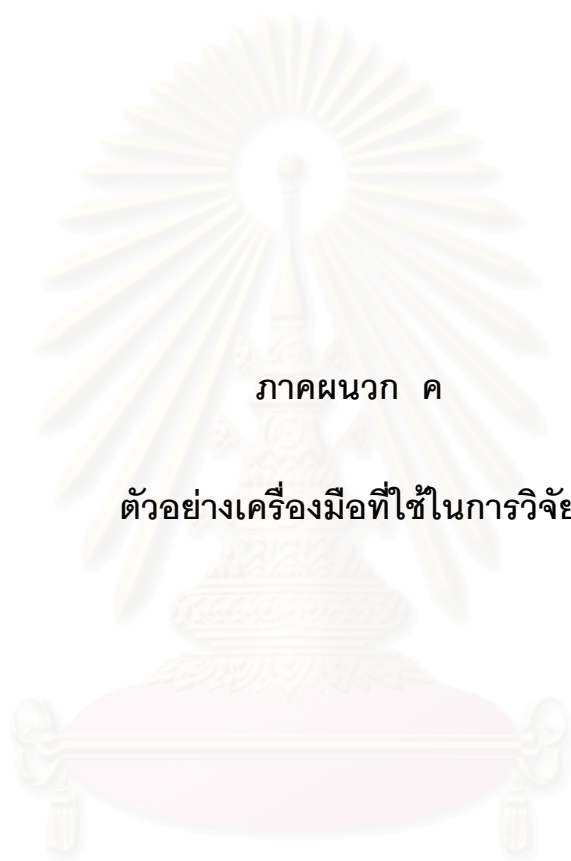
(ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2547)

1.2) การคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (Power of discrimination) โดยใช้สูตร

$$D = \frac{R_u - R_L}{(X_{max})N_u}$$

เมื่อ	$D$	=	ค่าอำนาจจำแนก
	$R_u$	=	ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มสูง
	$R_L$	=	ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
	$N_u$	=	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
	$X_{max}$	=	คะแนนเต็มของข้อสอบข้อนั้น

(ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2547)



ภาคผนวก ค

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**คำชี้แจง**  
**แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล(สำหรับครู)**

คำชี้แจง

แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายด้านการระลึกได้ และการจับใจความของเด็กอนุบาล มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด 2 ตอน ที่ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 การระลึกได้	ข้อ 1 – 6	รวมทั้งสิ้น 6 ข้อ
ตอนที่ 2 การจับใจความ	ข้อ 7 – 12	รวมทั้งสิ้น 6 ข้อ

แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายนี้มีทั้งหมด 12 ข้อ คะแนนเต็ม 24 คะแนน ใช้เวลาในการทดสอบข้อละ 1 นาที รวม 12 นาที และใช้เวลาในการเล่นิทาน 10 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 22 นาที

วิธีการดำเนินการทดสอบ

1. ครูนำเด็กครั้งละ 1 คน ไปยังห้องทำการสอบ
2. ครูดำเนินการสอบโดยปฏิบัติตามรายละเอียดในช่องพฤติกรรมครูที่ละข้อ พร้อมทั้งบันทึกการพูดของเด็กลงในเครื่องบันทึกเสียง จดบันทึกการพูดของเด็กลงในแบบบันทึก และบันทึกคะแนนลงในแบบบันทึกตามเกณฑ์การให้คะแนน
3. ครูนำเด็กกลับสู่ชั้นเรียน และนำเด็กคนต่อไปมาทำการสอบ

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



**แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล(สำหรับครู)**

ตอนที่ 1 : การระลึกได้

ข้อ	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมของครู	สื่อ-อุปกรณ์	เกณฑ์การให้คะแนน		
				2	1	0
1	<b>การระลึกได้</b> - สามารถบอก หรือ บรรยายรายละเอียดของภาพได้	ครูให้เด็กดูภาพ “จิ้งหรีดกำลังร้องเพลง” ภายในเวลา 2 นาที แล้วปิดภาพลง ครูถามเด็กว่า “ในภาพที่เด็กๆ เห็นมีอะไรบ้าง” ให้เด็กบอกรายละเอียดของภาพให้มากที่สุด	- รูปภาพ “จิ้งหรีดกำลังร้องเพลง” ขนาด 18×18 ซม. 	เด็กบอกรายละเอียดของภาพได้ถูกต้อง 4 - 5 อย่าง ภายในเวลา 1 นาที	เด็กบอกรายละเอียดของภาพได้ถูกต้อง 2 - 3 อย่าง ภายในเวลา 1.30 นาที	เด็กบอกรายละเอียดของภาพได้ถูกต้องเพียง 1 อย่าง หรือไม่บอก โดยใช้เวลามากกว่า 1.30 นาที
2	<b>การระลึกได้</b> - สามารถบอก หรือ บรรยายรายละเอียดของภาพได้	ครูให้เด็กดูภาพ “มดกำลังขนอาหาร” ภายในเวลา 2 นาที แล้วปิดภาพลง ครูถามเด็กว่า “ในภาพที่เด็กๆ เห็นมีอะไรบ้าง” ให้เด็กบอกรายละเอียดของภาพให้มากที่สุด	- รูปภาพ “มดกำลังขนอาหาร” ขนาด 18×18 ซม. 	เด็กบอกรายละเอียดของภาพได้ถูกต้อง 4 - 5 อย่าง ภายในเวลา 1 นาที	เด็กบอกรายละเอียดของภาพได้ถูกต้อง 2 - 3 อย่าง ภายในเวลา 1.30 นาที	เด็กบอกรายละเอียดของภาพได้ถูกต้องเพียง 1 อย่าง หรือไม่บอก โดยใช้เวลามากกว่า 1.30 นาที

ข้อ	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมของครู	สื่อ-อุปกรณ์	เกณฑ์การให้คะแนน		
				2	1	0
3	<b>การระลึกได้</b> - สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ในนิทานหรือเรื่องราวได้	ครูเล่านิทานเรื่อง “มदन้อยจอมขยัน” ให้เด็กฟัง หลังจากนั้นครูให้เด็กเรียงลำดับภาพตามเหตุการณ์ในนิทาน	- นิทานเรื่อง “มदन้อยจอมขยัน” <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p style="text-align: center;">นิทานเรื่อง มदन้อยจอมขยัน</p> <p>จังหวัดเจ้าสำราญตัวหนึ่ง นิสัยเกียจคร้าน ชอบความสะดวกสบาย ตลอดช่วงฤดูร้อนที่สัตว์อื่นๆพากันหาอาหารไปเก็บสะสมไว้ในรัง มันมัดแต่ร้องทำเพลงสนุกสนานไปวันๆ ครึ่งถึงฤดูหนาวหิมะตกหนัก จังหวัดไม่สามารถหาอาหารกินได้อออยู่หลายวัน</p> <p>จนในที่สุดต้องชมขามาเคาะประตูรั้วของมดที่เคยรู้จัก “ได้โปรดเปิดเพื่อน ขออาหารให้ฉันประทังชีวิตสักหน่อย เมื่อพ้นฤดูหนาวฉันแสนทาวุ่นแล้ว ฉันสัญญาว่าจะทามาใช้คืนให้เป็นเท่าตัว” จังหวัดพยายามวิงวอน</p> <p>“ฮ่าว... ก็เมื่อตอนฤดูร้อนที่ใครๆ เขากันทำมาหากินตัวเป็นเกลียว เจ้ามัวทำอะไรอยู่” มดย้อนถาม “ฉันไม่ได้อยู่เปล่าๆ หรอกนะ แต่ได้ร้องรำทำเพลงตลอดเวลาเมื่อตอนที่เธอ และเพื่อนๆ รับประทานอาหารผ่านมาก็ได้ยินมิใช่หรือ”</p> <p>“ได้ยินสิ.. ในเมื่อเจ้ามัวแต่ร้องเพลงตลอดฤดูร้อนเมื่อถึงฤดูหนาวก็จงเดินรำให้สนุกเถิด” กล่าวจบมดก็ปิดประตูทันที</p> </div>	เด็กเรียงลำดับภาพเหตุการณ์ได้ถูกต้อง 5 ลำดับ ภายในเวลา 1 นาที	เด็กเรียงลำดับภาพเหตุการณ์ได้ถูกต้อง 3 - 4 ลำดับ ภายในเวลา 1.30 นาที	เด็กเรียงลำดับภาพเหตุการณ์ได้ถูกต้องน้อยกว่า 3 ลำดับ หรือไม่ปฏิบัติ โดยใช้เวลามากกว่า 1.30 นาที

ข้อ	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมของครู	สื่อ-อุปกรณ์	เกณฑ์การให้คะแนน		
				2	1	0
			<p>- แผ่นภาพเหตุการณ์ในนิทาน 5 เหตุการณ์ ได้แก่</p> <p>1)  2) </p> <p>3)  4) </p> <p>5) </p>			

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อ	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมของครู	สื่อ-อุปกรณ์	เกณฑ์การให้คะแนน		
				2	1	0
4	<b>การระลึกได้</b> - สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ในนิทานหรือเรื่องราวได้	ครูวางภาพเหตุการณ์ในนิทานลำดับที่ 3 จากนั้นให้เด็กเรียงลำดับภาพตามเหตุการณ์ในนิทานที่เกิดขึ้น	- นิทานเรื่อง “มดน้อยจอมขยัน” - แผ่นภาพเหตุการณ์ในนิทาน 1)  2)  3)  4)  5)  6) 	เด็กเรียงลำดับภาพเหตุการณ์ได้ถูกต้อง 5 ลำดับ ภายในเวลา 1 นาที	เด็กเรียงลำดับภาพเหตุการณ์ได้ถูกต้อง 3 - 4 ลำดับ ภายในเวลา 1.30 นาที	เด็กเรียงลำดับภาพเหตุการณ์ได้ถูกต้องน้อยกว่า 3 ลำดับ หรือไม่ปฏิบัติ โดยใช้เวลามากกว่า 1.30 นาที

ข้อ	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมของครู	สื่อ-อุปกรณ์	เกณฑ์การให้คะแนน		
				2	1	0
5	<b>การระลึกได้</b> - สามารถบอก บรรยายเหตุการณ์ หรือ สถานการณ์ในนิทาน หรือเรื่องราวได้	ครูให้เด็กดูภาพเหตุการณ์ในนิทานเรื่อง “มดน้อยจอมขยัน” แล้วถามเด็กว่า “ภาพนี้เป็นภาพเหตุการณ์อะไร”	- นิทานเรื่อง “มดน้อยจอม ขยัน” - แผ่นภาพเหตุการณ์ในนิทาน 	เด็กบรรยายภาพ เหตุการณ์ได้ถูกต้อง ด้วยตนเอง ภายในเวลา 1 นาที	เด็กบรรยายภาพ เหตุการณ์ได้ถูกต้อง โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ ภายในเวลา 1.30 นาที	เด็กบรรยายภาพ เหตุการณ์ผิด หรือไม่ บรรยาย แม้มีครูเป็นผู้ ชี้แนะ โดยใช้เวลา มากกว่า 1.30 นาที
6	<b>การระลึกได้</b> - สามารถบอก บรรยายเหตุการณ์ หรือ สถานการณ์ในนิทาน หรือเรื่องราวได้	ครูให้เด็กดูภาพเหตุการณ์ในนิทานเรื่อง “มดน้อยจอมขยัน” แล้วถามเด็กว่า “ภาพนี้เป็นภาพเหตุการณ์อะไร”	- นิทานเรื่อง “มดน้อยจอม ขยัน” - แผ่นภาพเหตุการณ์ในนิทาน 	เด็กบรรยายภาพ เหตุการณ์ได้ถูกต้อง ด้วยตนเอง ภายในเวลา 1 นาที	เด็กบรรยายภาพ เหตุการณ์ได้ถูกต้อง โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ ภายในเวลา 1.30 นาที	เด็กบรรยายภาพ เหตุการณ์ผิด หรือไม่ บรรยาย แม้มีครูเป็นผู้ ชี้แนะ โดยใช้เวลา มากกว่า 1.30 นาที

สถาบันวิทยบริการ  
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 : การจับใจความ

ข้อ	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมของครู	สื่อ-อุปกรณ์	เกณฑ์การให้คะแนน		
				2	1	0
7	<b>การจับใจความ</b> - สามารถบอกได้ว่า (ตัวละคร) ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร	ครูถามเด็กว่า “ใครคือตัวละครหลักในนิทานเรื่อง “มดน้อยจอมขยัน” และ(ตัวละคร)ได้ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร”	- นิทานเรื่อง “มดน้อยจอมขยัน” - แผ่นภาพเหตุการณ์ในนิทาน	เด็กตอบได้ถูกต้อง ด้วยตนเอง ภายในเวลา 1 นาที	เด็กตอบได้ถูกต้อง แต่ตอบผิด 1 ประเด็น โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ ภายในเวลา 1.30 นาที	เด็กตอบผิด 2 ประเด็นขึ้นไป หรือไม่ตอบ แม้มีครูเป็นผู้ชี้แนะ โดยใช้เวลามากกว่า 1.30 นาที
8	<b>การจับใจความ</b> - สามารถบอกได้ว่า (ตัวละคร) ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร	ครูให้เด็กเลือกภาพฉากในนิทานเรื่อง “มดน้อยจอมขยัน” และถามเด็กว่า “ฉากในภาพนี้อยู่ที่ไหน มีอะไรบ้าง และใครได้ทำอะไรในฉากนี้”	1)  2)  3)  4)  5)  6) 	เด็กตอบได้ถูกต้อง ด้วยตนเอง ภายในเวลา 1 นาที	เด็กตอบได้ถูกต้อง แต่ตอบผิด 1 ประเด็น โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ ภายในเวลา 1.30 นาที	เด็กตอบผิด 2 ประเด็นขึ้นไป หรือไม่ตอบ แม้มีครูเป็นผู้ชี้แนะ โดยใช้เวลามากกว่า 1.30 นาที

ข้อ	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมของครู	สื่อ-อุปกรณ์	เกณฑ์การให้คะแนน		
				2	1	0
9	<b>การจับใจความ</b> - สามารถคาดคะเน ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวละครกับเหตุการณ์	ครูสมมติเหตุการณ์ขึ้นว่า “เด็กๆ คิดว่า ถ้ามดเปลี่ยนใจแบ่งอาหารให้จิ้งหรีด จิ้งหรีดจะมีความรู้สึกอย่างไร แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างมดกับจิ้งหรีดเป็น จะอย่างไร”	- นิทานเรื่อง “มดน้อยจอม ขยัน”	เด็กคาดคะเนได้ 2 เหตุการณ์ ด้วยตนเอง ภายในเวลา 1 นาที	เด็กคาดคะเนได้ 2 เหตุการณ์ โดยมีครูเป็น ผู้ชี้แนะ ภายในเวลา 1.30 นาที	เด็กไม่ตอบ แม้มีครูเป็น ผู้ชี้แนะ โดยใช้เวลา มากกว่า 1.30 นาที
10	<b>การจับใจความ</b> - สามารถคาดคะเน ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวละครกับเหตุการณ์	ครูสมมติเหตุการณ์ขึ้นว่า “เด็กๆ คิดว่า ถ้าจิ้งหรีดไม่เจอมด จิ้งหรีดจะขออาหาร จากใคร และเพราะเหตุใดจิ้งหรีดจึงขอ อาหารจาก...(ชื่อตัวละคร) ”		เด็กคาดคะเนได้ 2 เหตุการณ์ ด้วยตนเอง ภายในเวลา 1 นาที	เด็กคาดคะเนได้ 2 เหตุการณ์ โดยมีครูเป็น ผู้ชี้แนะ ภายในเวลา 1.30 นาที	เด็กไม่ตอบ แม้มีครูเป็น ผู้ชี้แนะ โดยใช้เวลา มากกว่า 1.30 นาที
11	<b>การจับใจความ</b> - สามารถบอกแก่น ของเรื่องได้	ครูถามเด็กว่า “นิทานเรื่องนี้เกี่ยวกับ อะไร”		เด็กตอบได้ถูกต้อง ด้วย ตนเอง ภายในเวลา 1 นาที	เด็กตอบได้ถูกต้อง โดย มีครูเป็นผู้ชี้แนะ ภายใน เวลา 1.30 นาที	เด็กตอบผิด หรือไม่ตอบ แม้มีครูเป็นผู้ชี้แนะ โดย ใช้เวลามากกว่า 1.30 นาที

ข้อ	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมของครู	สื่อ-อุปกรณ์	เกณฑ์การให้คะแนน		
				2	1	0
12	<b>การจับใจความ</b> - สามารถบอกแก่น ของเรื่องได้	ครูถามเด็กว่า “จากนิทานที่เด็กเคยฟัง มี นิทานเรื่องใดที่มีแก่นของเรื่องเดียวกับ นิทานเรื่อง มदन้อยจอมขยัน”	1) นิทานเรื่อง “แมวซีกัลกับ แม่มดตัวเล็ก” 2) นิทานเรื่อง “อนุบาลข้าง เบิ้ม” 3) นิทานเรื่อง “หนูนิดไม่ยอม กินผัก” 4) นิทานเรื่อง “โอม...เพียง” 5) นิทานเรื่อง “ความลับใน กระสอบ” 6) นิทานเรื่อง “ปลาสายรุ้ง” 7) นิทานเรื่อง “พระจันทร์ อร้อยไหม” 8) นิทานเรื่อง “การเดินทาง ของลูกยาง”	เด็กตอบได้ถูกต้อง ด้วย ตนเอง ภายในเวลา 1 นาที	เด็กตอบได้ถูกต้อง โดย มีครูเป็นผู้ชี้แนะ ภายใน เวลา 1.30 นาที	เด็กตอบผิด หรือไม่ตอบ แม้มีครูเป็นผู้ชี้แนะ โดย ใช้เวลามากกว่า 1.30 นาที




## แบบบันทึกคะแนนความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กกอนุบาล

 กลุ่มทดลอง

 กลุ่มควบคุม

ชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....ปี

คำสั่ง จงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ 

การวัดผล : ก่อนการทดลอง					การวัดผล : หลังการทดลอง				
วันที่.....เดือน.....ปี.....					วันที่.....เดือน.....ปี.....				
ข้อ	คะแนนที่ได้			หมายเหตุ	ข้อ	คะแนนที่ได้			หมายเหตุ
	2	1	0			2	1	0	
1					1				
2					2				
3					3				
4					4				
5					5				
6					6				
7					7				
8					8				
9					9				
10					10				
11					11				
12					12				

รวม.....คะแนน

รวม.....คะแนน

 หมายถึง ด้านการระลึกได้

 หมายถึง ด้านการจับใจความ



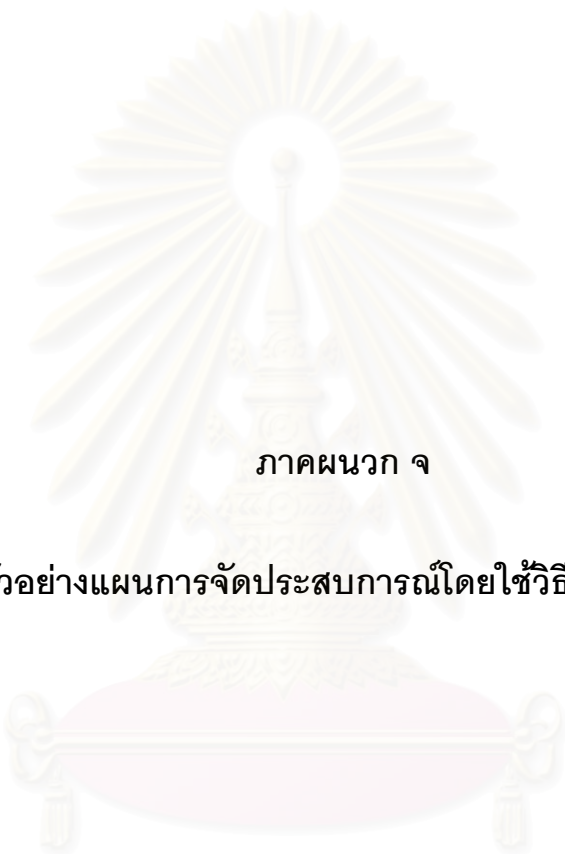
ภาคผนวก ง

ค่าระดับความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความสามารถ  
ในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล ชุดที่ 1 วรรณกรรมเรื่อง  
“มदन้อยจอมขยัน” และชุดที่ 2 วรรณกรรมเรื่อง “ราชสีห์กับหนู”

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ค่าระดับความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความสามารถ  
ในการสื่อความหมายของเด็กออทิสติก ชุดที่ 1 วรรณกรรมเรื่อง “มดน้อยจอมขยัน”  
และชุดที่ 2 วรรณกรรมเรื่อง “ราชสีห์กับหนู”

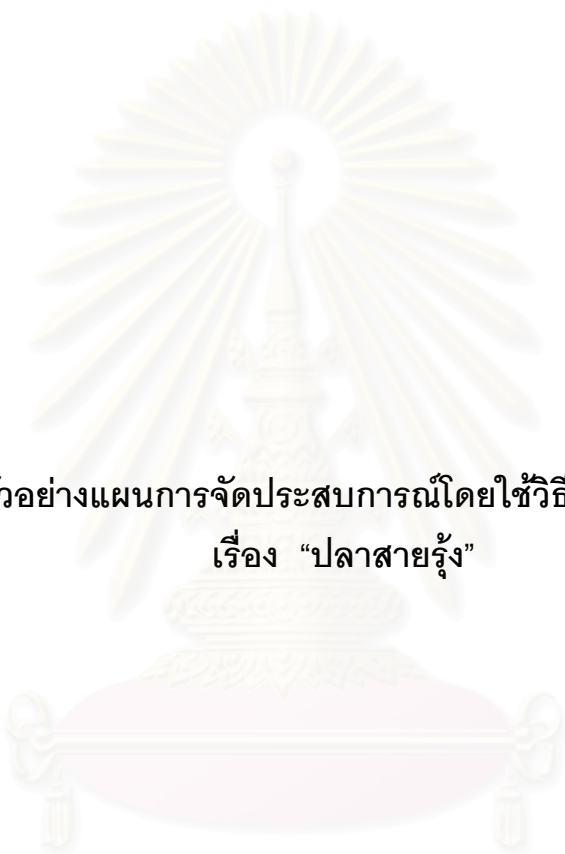
ข้อ	แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมาย ชุดที่ 1 วรรณกรรมเรื่อง “มดน้อยจอมขยัน”		แบบวัดความสามารถในการสื่อความหมาย ชุดที่ 2 วรรณกรรมเรื่อง “ราชสีห์กับหนู”	
	ระดับความยาก (P)	ค่าอำนาจจำแนก (D)	ระดับความยาก (P)	ค่าอำนาจจำแนก (D)
1	0.72	0.21	0.62	0.25
2	0.72	0.21	0.78	0.32
3	0.78	0.32	0.62	0.25
4	0.62	0.25	0.62	0.25
5	0.72	0.21	0.60	0.36
6	0.62	0.25	0.68	0.57
7	0.68	0.29	0.52	0.57
8	0.60	0.36	0.54	0.61
9	0.62	0.25	0.62	0.25
10	0.68	0.57	0.68	0.29
11	0.52	0.57	0.62	0.25
12	0.54	0.61	0.60	0.36



ภาคผนวก จ

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย




ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์  
เรื่อง “ปลาสร้อย”

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

สัปดาห์ที่ 1 นิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง

วันจันทร์ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วัตถุประสงค์			เส้นทาง เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	การจัดชั้น เรียน	สื่ออุปกรณ์	ผลงาน
ความสามารถใน การสื่อความหมาย	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรม						
การระลึกได้	- สามารถบอก หรือบรรยาย รายละเอียดของ ภาพได้	- เด็กดูภาพ และบอก รายละเอียดของ ภาพในนิทาน	ตอนที่ 1 ฉาก	1. เด็กๆ ดูภาพแล้ว บอกคร่าวๆ ในภาพนั้น มีอะไรบ้าง	<b>ขั้นที่ 1 การเรียงร้อยสถานการณ์</b> 1. ครูนำปริศนาคำทาย อะไรเอ่ย “ฉันไม่มีมือไว้ถือสิ่ง ใด อยู่ในน้ำใส ว่ายไปว่ายมา” (เฉลย...ปลา) ให้เด็กทาย จากนั้นครูให้เด็กดูภาพในนิทานเรื่อง “ปลาสายรุ้ง” ภายใน 2 นาที เพื่อให้เด็กบอกรายละเอียดของภาพที่ได้เห็นและ สนทนาพูดคุยเกี่ยวกับปลาหรือสัตว์น้ำที่เด็กรู้จัก เพื่อ เชื่อมโยงกับนิทานเรื่อง “ปลาสายรุ้ง” 2. ครูแนะนำและเล่านิทานเรื่อง “ปลาสายรุ้ง” ให้เด็กฟัง ในขณะที่เล่าครูใช้ท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง	กลุ่มใหญ่	- หนังสือ นิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง 	
การจับใจความ	- สามารถบอก ได้ว่า (ตัวละคร)	- เด็กสามารถ บอกได้ว่านิทาน		2. นิทานเรื่อง ปลา สายรุ้ง มีเรื่องราว เกิดขึ้นที่ไหน	<b>ขั้นที่ 2 การขยายประสบการณ์</b> 3. ครูและเด็กผลัดกันถามคำถามเกี่ยวกับฉากในนิทานที่ได้ ฟัง และเล่าประสบการณ์ที่เกี่ยวกับทะเล จากนั้นเลือก	กลุ่มใหญ่		

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

สัปดาห์ที่ 1 นิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง

วันจันทร์ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วัตถุประสงค์			เส้นทาง เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	การจัดชั้น เรียน	สื่ออุปกรณ์	ผลงาน
ความสามารถใน การสื่อความหมาย	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรม						
การระลึกได้	ใคร ทำอะไร ที่ ไหน อย่างไร  - สามารถบอก บรรยาย เหตุการณ์ หรือ สถานการณ์ใน นิทาน หรือ เรื่องราวได้	เรื่อง “ปลา สายรุ้ง” เกิดขึ้น ที่ไหน  - เด็กสามารถ บอกได้ว่า เหตุการณ์ใน นิทานเป็น เหตุการณ์อะไร	3. เด็กๆเคยเห็น ทะเลไหมและทะเลที่ เด็กๆเห็นมีลักษณะ อย่างไร 4. ได้ท้องทะเลใน จินตนาการของเด็กๆ เป็นอย่างไร 5. เด็กๆคิดว่า ปลาหมึกยักษ์อยู่ใน เหตุการณ์อะไรใน นิทาน	ประเด็นสำคัญจากคำถามเพื่อนำเสนอเป็นงานประดิษฐ์ <u>ฉากใต้ทะเล</u> 4. ครูแบ่งเด็กเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน โดยให้เด็กแต่ละ กลุ่มร่วมกันประดิษฐ์ฉากใต้ทะเลที่เด็กจินตนาการขึ้น 5. ครูแนะนำการใช้อุปกรณ์และการประดิษฐ์ฉากใต้ท้อง ทะเลของเด็ก  <b>ขั้นที่ 3 การเล่าเรื่องย้อนกลับ</b> 6. หลังจากการฟังและทำกิจกรรมเกี่ยวกับนิทาน <u>เด็กพูดคุย</u> <u>และอธิบายถึงรายละเอียดของผลงาน</u> ที่สอดคล้องกับเนื้อ <u>เรื่อง หรือสถานการณ์ในนิทาน</u> โดยการนำฉากใต้ทะเลมา ประกอบการเล่าเรื่องราวในนิทานเรื่อง “ปลาสายรุ้ง”	กลุ่มย่อย           กลุ่มย่อย	- กล้อง กระดาษ  - เศษผ้า/เศษ วัสดุ  - กาว  - กรรไกร	ฉากใต้ ทะเล	

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วีดิทัศน์

สัปดาห์ที่ 1 นิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง

วันอังคาร ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วัตถุประสงค์			เส้นทาง เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	การจัดชั้น เรียน	สื่ออุปกรณ์	ผลงาน
ความสามารถใน การสื่อความหมาย	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรม						
การระลึกได้	- สามารถบอก หรือบรรยาย รายละเอียดของ ภาพได้	- เด็กดูภาพ และบอก รายละเอียดของ ภาพในนิทาน	ตอนที่ 2  <b>ตัวละคร</b>	1. เด็กๆ ไปทะเล เคยเจออะไรบ้าง	<b>ขั้นที่ 1 การเรียงร้อยสถานการณ์</b> 1. เด็กและครูร่วมกันพูดคุยเกี่ยวกับผลงานจากใต้ทะเลที่ได้ ประดิษฐ์ขึ้น และให้ตัวแทนออกมาเปิดหน้าในหนังสือนิทาน เพื่อให้เด็กคนอื่นๆดูภาพภายในเวลา 2 นาที จากนั้นให้เด็ก ร่วมกันบอกรายละเอียดของภาพทีละคน 2. ครูสร้างสถานการณ์จำลอง โดยสมมติว่าเด็กกำลังจะไป ทัศนศึกษาที่ทะเล	กลุ่มใหญ่		
การจับใจความ	- สามารถบอก ได้ว่า (ตัวละคร) ใคร ทำอะไร ที่ ไหน อย่างไร	- เด็กบอก เกี่ยวกับตัว ละครหลักใน นิทานที่ได้ฟังว่า ทำอะไร ที่ไหน และเกิดอะไรขึ้น		2. จากนิทานเรื่อง “ปลาสายรุ้ง” มีสัตว์ อะไรบ้าง 3. จากผลงานใต้ ทะเลเด็กๆ ต้องการ ให้มีสัตว์อะไรบ้าง	<b>ขั้นที่ 2 การขยายประสบการณ์</b> 2. ครูและเด็กแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการผลัดกันถาม คำถามเกี่ยวกับตัวละครในนิทาน และพูดคุยเกี่ยวกับสัตว์น้ำ ในทะเลจากประสบการณ์ของเด็ก จากนั้นร่วมกันเลือก ประเด็นสำคัญจากคำถามเพื่อนำเสนอเป็นงานปั้นที่เกี่ยวกับ ตัวละคร	กลุ่มใหญ่		



ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วีดิทัศน์

สัปดาห์ที่ 1 นิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง

วันอังคาร ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วัตถุประสงค์			เส้นทาง เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	การจัดชั้น เรียน	สื่ออุปกรณ์	ผลงาน
ความสามารถใน การสื่อความหมาย	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรม						
			4. ตัวละครตัวใดใน นิทานเรื่อง“ปลา สายรุ้ง” ที่เด็กๆ ชอบ 5. เด็กจะทำอย่างไร ให้เพื่อนๆ รู้จักสัตว์ ต่างๆ ที่ปั้นขึ้น	3. ครูให้เด็กแต่ละคนในแต่ละกลุ่มปั้นสัตว์น้ำตาม จินตนาการที่เด็กชื่นชอบ โดยครูแนะนำอุปกรณ์และสาธิต วิธีการผสมแป้งมหัศจรรย์สำหรับการปั้น (ภาคผนวก ข) <b>ขั้นที่ 3 การเล่าเรื่องย้อนกลับ</b> 4. เด็กแต่ละคนนำเสนอผลงานที่ปั้นขึ้น โดยพูดทีละคนว่ามี ชื่ออะไร และนำผลงานที่ปั้นมาประกอบการเล่าเรื่องราวใน นิทาน	รายบุคคล  /กลุ่มย่อย     รายบุคคล	- แบ่งฟู่ - แบ่งขนมปัง - กาว- สี ผสมอาหาร - น้ำมันพืช	ปลา และ สัตว์น้ำ จากแป้ง ขนมปัง	

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

สัปดาห์ที่ 1 นิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง

วันพุธ ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วัตถุประสงค์			เส้นทาง เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	การจัดชั้น เรียน	สื่ออุปกรณ์	ผลงาน
ความสามารถใน การสื่อความหมาย	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรม						
การระลึกได้	- สามารถ เรียงลำดับ เหตุการณ์ใน นิทานหรือ เรื่องราวได้	- เด็ก เรียงลำดับภาพ ตามเหตุการณ์ ในนิทาน	ตอนที่ 3  การดำเนิน ชีวิต	1. นอกจากปลาแล้ว ยังมีสัตว์อะไรบ้างที่ อาศัยอยู่ในน้ำ 2. ยกตัวอย่างสัตว์ที่ เด็กรู้จัก ว่ามี ลักษณะอย่างไรและ อาศัยอยู่ที่ไหน	<b>ขั้นที่ 1 การเรียงร้อยสถานการณ์</b>  1. ครูให้เด็กร่วมกันเล่นเกมเรียงลำดับภาพในนิทานพร้อม ทั้งเล่าเรื่องราวในนิทาน 2. ครูและเด็กร่วมกันพูดคุยเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของสัตว์ <u>ในทะเล</u>	กลุ่มใหญ่	ภาพประกอบ นิทานเรื่อง “ปลาสายรุ้ง”	
การระลึกได้	- สามารถบอก บรรยาย เหตุการณ์ หรือ สถานการณ์ใน นิทานและบอก	- เด็กบอกการ ดำเนินชีวิตของ ตัวละครใน นิทานและบอก		3. ลักษณะ ครอบครัวของเด็กๆ เป็นอย่างไร ใครมี หน้าที่อะไรบ้าง	<b>ขั้นที่ 2 การขยายประสบการณ์</b>  3. ครูและเด็กผลัดกันถามคำถามและพูดคุยเกี่ยวกับการ ดำเนินชีวิตของตัวละครในนิทาน และแลกเปลี่ยนความรู้โดย การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวของเด็ก	รายบุคคล		

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

สัปดาห์ที่ 1 นิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง

วันพุธ ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วัตถุประสงค์			เส้นทาง เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	การจัดชั้น เรียน	สื่ออุปกรณ์	ผลงาน
ความสามารถใน การสื่อความหมาย	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรม						
การจับใจความ	นิทาน หรือ เรื่องราวได้  - สามารถบอก ได้ว่า (ตัวละคร) ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร	การดำเนินชีวิต เกี่ยวกับ ครอบครัวของเด็ก  - เด็กบอก เกี่ยวกับตัว ละครหลักใน นิทานที่ได้ฟังว่า ทำอะไร ที่ไหน และเกิดอะไรขึ้น	4. เด็กๆ เล่าเรื่องราว ครอบครัวของหนูให้ เพื่อนๆ ฟัง	จากนั้นร่วมกันเลือกประเด็นสำคัญจากคำถามเพื่อนำเสนอ เป็นการวาดภาพเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในครอบครัวของเด็ก  4. เด็กแต่ละคนวาดภาพวิถีชีวิตในครอบครัวของตนเอง <b>ขั้นที่ 3 การเล่าเรื่องย้อนกลับ</b> 5. เด็กแต่ละคนนำเสนอผลงานที่วาดขึ้น โดยการบรรยาย เรื่องราวในภาพ พร้อมทั้งพูดเปรียบเทียบกับเรื่องราวใน นิทาน	รายบุคคล	- กระดาษ A4  - ดินสอสี  - กระดาษลัง  - กาว	ภาพวาด	

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

สัปดาห์ที่ 1 นิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง

วันพฤหัสบดี ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วัตถุประสงค์			เส้นทาง เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	การจัดชั้น เรียน	สื่ออุปกรณ์	ผลงาน
ความสามารถใน การสื่อความหมาย	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรม						
การระลึกได้	- สามารถ คาดคะเน ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวละคร หรือเหตุการณ์	- เด็กบอก เหตุการณ์ที่ได้ คาดคะเนขึ้น	ตอนที่ 4  <b>เหตุการณ์/ ปัญหาที่ เกิดขึ้น</b>	1. ถ้าเด็กๆ เป็นปลา สายรุ้งเด็กๆ จะทำ อย่างไร ถ้าเพื่อนๆ มาขอเกล็ดเงิน และ ถ้าเพื่อนของหนู ไม่มี ดินสอหนูจะทำ อย่างไร  2. จากนิทานเรื่อง “ปลาสายรุ้ง” เกิด อะไรขึ้นเมื่อปลา สายรุ้งไม่ให้เกล็ดเงิน แก่ปลาน้อยสีฟ้า	<b>ขั้นที่ 1 การเรียงร้อยสถานการณ์</b>  1. ครูสร้างสถานการณ์จำลอง โดยสมมติให้เด็กๆ เป็นปลา สายรุ้ง  <b>ขั้นที่ 2 การขยายประสบการณ์</b>  2. ครูและเด็กผลัดกันถามคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ เกิดขึ้นในนิทาน และพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกี่ยวกับการรู้จักการแบ่งปันในเรื่องต่างๆ ของเด็ก จากนั้น ร่วมกันเลือกประเด็นสำคัญจากคำถามเพื่อนำเสนอเป็นการ ปักแผ่นเฟรม	กลุ่มใหญ่          กลุ่มใหญ่		

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วีดิทัศน์

สัปดาห์ที่ 1 นิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง

วันพฤหัสบดี ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วัตถุประสงค์			เส้นทาง เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	การจัดชั้น เรียน	สื่ออุปกรณ์	ผลงาน
ความสามารถใน การสื่อความหมาย	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรม						
การจับใจความ	- สามารถบอก แก่นของเรื่องได้	- เด็กบอกแก่น ของเรื่องได้ว่า เป็นเรื่องราว เกี่ยวกับอะไร		3. หลังจากที่ปลา สายรุ้งไม่ให้เกิดเงิน แก่ปลาน้อยสีฟ้า ปลาน้อยทำอะไร 4. เด็กๆ คิดว่านิทาน เรื่องนี้สอนว่าอย่างไร	3. ครูแนะนำอุปกรณ์และสาธิตวิธีการปักแผ่นเฟรม  <b>ขั้นที่ 3 การเล่าเรื่องย้อนกลับ</b> 4. ให้เด็กร่วมกันเป็นวงกลมและร่วมกันทบทวนนิทานเรื่อง“ปลา สายรุ้ง” เมื่อดึงฉากที่ปลาสายรุ้งให้เกิดเงินแก่ปลาน้อย ครู ให้เด็กๆ แลกเปลี่ยนผลงานกับเพื่อนๆ	รายบุคคล  รายบุคคล	- แผ่นเฟรม - ไหมพรม - เข็ม	เกิดเงิน แสนสวย

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์

สัปดาห์ที่ 1 นิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง

วันศุกร์ ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วัตถุประสงค์			เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	การจัดชั้นเรียน	สื่ออุปกรณ์	ผลงาน
ความสามารถในการสื่อความหมาย	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรม						
การจับใจความ	- สามารถบอกได้ว่า (ตัวละคร) ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร	- เด็กสามารถบอกได้ว่ามีตัวละครอะไรบ้างในนิทาน		1. เด็กๆ ช่วยครูตามหาปลาสายรุ้งและเพื่อนๆ ลีว่าอยู่ที่ไหนบ้าง	<b>ขั้นที่ 1 การเรียงร้อยสถานการณ์</b> 1. ครูและเด็กร่วมกันสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับนิทานเรื่อง“ปลาสายรุ้ง” โดยครูให้เด็กเล่นเกม“ปลาสายรุ้งอยู่ไหน” ซึ่งครูนำปลาสายรุ้งและตัวละครอื่นๆ ติดไว้บริเวณต่างๆ ภายในห้องเรียนและให้เด็กๆ ช่วยกันหา	กลุ่มใหญ่	- ภาพตัวละครในนิทานเรื่อง“ปลาสายรุ้ง”	
การระลึกได้	- สามารถบอกบรรยายเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในนิทาน หรือเรื่องราวได้		2. เด็กๆ บอกครูสิว่า นอกจากทะเลในเรื่อง“ปลาสายรุ้ง” แล้วเด็กๆ รู้จักทะเลที่ไหนบ้าง	2. เด็กๆ บอกครูสิว่า นอกจากทะเลในเรื่อง“ปลาสายรุ้ง” แล้วเด็กๆ รู้จักทะเลที่ไหนบ้าง	<b>ขั้นที่ 2 การขยายประสบการณ์</b> 3. ครูและเด็กร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับทะเลที่เด็กๆ รู้จัก จากนั้นร่วมกันเลือกประเด็นสำคัญจากคำถามเพื่อนำเสนอเป็นการประดิษฐ์ต่อเติมทะเลสาบสงขลาที่ครูจำลองขึ้น	กลุ่มใหญ่	- เศษวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้แห้ง กิ่งไม้ เมล็ดพืช	
			3. ทะเลสาบสงขลาที่เด็กๆ รู้จักเป็นอย่างไร	3. ทะเลสาบสงขลาที่เด็กๆ รู้จักเป็นอย่างไร	4. ครูแบ่งเด็กเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน โดยให้เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดว่า จะประดิษฐ์อะไรเพื่อมาต่อเติมในทะเลสาบสงขลาจำลอง	กลุ่มย่อย	ต้นหญ้า - กาว - กรรไกร	

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วีดิทัศน์

สัปดาห์ที่ 1 นิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง

วันศุกร์ ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วัตถุประสงค์			เส้นทาง เดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	การจัดชั้น เรียน	สื่ออุปกรณ์	ผลงาน
ความสามารถใน การสื่อความหมาย	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรม						
การจับใจความ	-สามารถบอกได้ว่า(ตัวละคร)ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร - สามารถคาดคะเนความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับเหตุการณ์			5. จากนิทานเรื่อง "ปลาสายรุ้ง" มีเหตุการณ์เกิดขึ้นที่ไหน และอย่างไร 6. ผลงานที่เด็กๆ ได้ร่วมกันต่อเติม เป็นผลงานเกี่ยวกับทะเลที่ไหน และสิ่งที่เด็กๆ ร่วมกันต่อเติมนั้นมีประโยชน์อย่างไร	<b>ขั้นที่ 3 การเล่าเรื่องย้อนกลับ</b> 6. ให้เด็กนั่งเป็นวงกลมและร่วมกันทบทวนนิทานเรื่อง "ปลาสายรุ้ง" พร้อมทั้งให้เด็กแต่ละกลุ่มออกมาเล่าถึงผลงานที่นำมาต่อเติมในทะเลสาบสงขลาจำลอง	กลุ่มใหญ่		ฉาก ทะเลสาบ สงขลา จำลองที่ เด็กๆ ต่อ เติมขึ้น

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## ภาคผนวก ก



### นิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง

เรื่องและรูป     มาร์คัส ฟิสเตอร์  
แปล             ปานแก้ว

ไกลออกไปในทะเลลึก มีปลาอยู่ตัวหนึ่ง ไม่ใช่ปลาธรรมดาๆ แต่เป็นปลาที่สวยงามมาก สวยกว่าปลาทุกตัวในท้องทะเลอันกว้างใหญ่มีเกล็ดสดใสไปทั้งตัว ทั้งสีม่วง สีเขียว สีฟ้า แล้วยังมีเกล็ดสีเงิน สะท้อนเป็นประกายวาววับทับซ้อนอยู่ด้วย ปลาตัวอื่นๆ ต่างชื่นชมความสวยงามของปลาตัวนี้พากันเรียกมันว่า **ปลาสายรุ้ง** แล้วคอยชักชวนให้ไปเล่นด้วย “ปลาสายรุ้ง จ๋า มาเล่นด้วยกันนะ” แต่ปลาสายรุ้งกับว่ายผละไปอย่างไม่ใยดี ด้วยทำที่เยอหยิ่งไม่พูดไม่จา เห็นแต่เกล็ดเงินเป็นประกายวาววับในสายน้ำ

วันหนึ่ง ลูกปลาสีฟ้าตัวน้อยว่ายตามปลาสายรุ้งไป พร้อมกับร้องเรียก “ปลาสายรุ้งจ๋า รอดด้วย ขอเกล็ดเงินให้ฉันสักเกล็ดได้ไหม มันสวยเหลือเกิน เธอเองก็มีอยู่มากมาย” “เธอคิดว่าเป็นใคร ถึงกล้ามาขอเกล็ดแสนสวยของฉัน” ปลาสายรุ้งตวาด “ไปให้พ้นนะ” ลูกปลาสีฟ้าตกใจ รีบว่ายน้ำหนี มันเสียใจมาก จึงเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้เพื่อนปลาทั้งหลายฟัง จากนั้นมาก็ไม่มีปลาตัวใดเข้าไปใกล้ปลาสายรุ้งอีกเลย พอปลาสายรุ้งว่ายผ่านมา ปลาตัวอื่นๆ ก็พากันหันหน้าหนี แม้จะมีเกล็ดสวยงามสักเพียงใด หากไม่มีใครชื่นชม ไม่มีใครเข้าไปใกล้ มันจะดีไปได้อย่างไร ปลาสายรุ้งจึงเป็นปลาที่เหงาที่สุด

วันหนึ่ง ปลาสายรุ้งไปปรับทุกข์กับปลาดาว “ฉันสวยถึงเพียงนี้ ทำไมไม่มีใครชอบ” “ฉันตอบไม่ได้หรอก” ปลาดาวพูด “แต่ถ้าเธอว่ายน้ำลงไปได้ปะการังจะพบถ้ำลึกแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นที่อยู่ของปลาหมึกยักษ์แสนฉลาด เขาคงช่วยเธอได้”

ปลาสายรุ้งว่ายน้ำลึกลงไปจนพบถ้ำ ในถ้ำนั้นมีมืดมาก มีดวงมออะไรไม่เห็น แต่ทันใดนั้น มันจึงเห็นดวงตาสองดวงจับจ้องอยู่ในความมืดเป็นตาของปลาหมึกยักษ์ที่ค่อยๆ โผล่ออกมานั่นเอง “ฉันกำลังรออยู่” ปลาหมึกยักษ์พูดด้วยเสียงลึกลงในคอ “คลื่นเล่าเรื่องของเธอให้ฉันฟังหมดแล้ว คำแนะนำของฉันก็คือแจกเกล็ดเงินของเธอแก่ปลาตัวอื่นๆ ตัวละเกล็ด แม้ว่าจากนี้ไปเธอจะไม่ใช่ปลาที่สวยงามที่สุดในทะเลก็ตาม แต่เธอก็เป็นปลาที่มีความสุขที่สุด” “ฉันทำไม่ได้” ปลาสายรุ้งตอบอย่างไม่พอใจ แต่ปลาหมึกยักษ์ก็หายตัวไปในความมืดเสียแล้ว

แจกเกล็ดเงินอันแสนสวยของฉันนี่แหละหรือ ไม่มีทางหรอก ฉันจะมีความสุขได้อย่างไรโดยไม่มีเกล็ดเงินสวยงามนี้ ทันใดนั้น มันก็รู้สึกว่ามีครีบบของใครมาแตะต้องตัวมันเบาๆ ลูกปลาสีฟ้านั่นเอง “ปลาสายรุ้งจ๋า อย่าโกรธเลยนะ ฉันเพียงแต่อยากได้เกล็ดสวยนั้นเกล็ดเดียวเท่านั้น”



ปลาสายรุ้งลั้งเล เขาเถอะ แค่เกล็ดเล็กๆ เกล็ดเดียวเท่านั้น คงไม่เป็นไรหรอก ปลาสายรุ้งถอดเกล็ดเงินอันเล็กที่สุดอย่างระมัดระวังและส่งให้ปลาน้อย “ขอบใจจ๊ะ ขอบใจมาก” ลูกปลาสีฟ้าพ่นฟองเล่นอย่างเบิกบานใจ ขณะที่ติดเกล็ดเงินสวยงามเข้ากับเกล็ดสีฟ้าของตน ปลาสายรุ้งเองก็เกิดความรู้สึกแปลกๆ ขณะที่มองดูปลาสีฟ้าตัวน้อย มีเกล็ดสีเงิน เป็นประกายอยู่หนึ่งเกล็ด ว่ายนํ้าไปมาอย่างร่าเริง

ลูกปลาสีฟ้าแหวกว่ายอดเกล็ดเงินแวววาวเกล็ดนั้นไม่นานนัก ปลาตัวอื่นก็ว่ายมารูมล้อมล้อมปลาสายรุ้งทุกตัวต้องการเกล็ดเงินทั้งสิ้น ปลาสายรุ้งแบ่งเกล็ดให้ปลาทางซ้าย แล้วย้ายมาทางขวายิ่งแบ่งเกล็ดเงินให้เพื่อนปลามากเท่าใด มันก็ยิ่งรู้สึกปีติยินดีมากขึ้นเท่านั้น เมื่อสายน้ำรอบตัวแวววับไปด้วยเกล็ดสีเงินมันก็ยิ่งรู้สึกสบายใจเป็นที่สุด

ในที่สุด ปลาสายรุ้งก็เหลือเกล็ดสีเงินเพียงเกล็ดเดียวมันได้แจกจ่ายสิ่งที่มีค่าและน่าหวงแหนที่สุดไปจนเกือบหมดแต่มันกลับมีความสุขมาก มากจริงๆ “ปลาสายรุ้งจ๋า” ปลาทุกตัวต่างเรียก “มาเล่นด้วยกันนะ” “เอาซิจ๊ะ” ปลาสายรุ้งตอบรับ มันมีความสุขเหลือเกินที่ได้ออกไปร่วมสนุกกับเพื่อนๆ



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ค

แป้งมหัศจรรย์

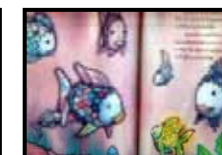
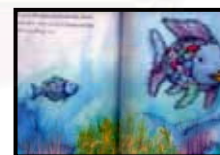
อุปกรณ์

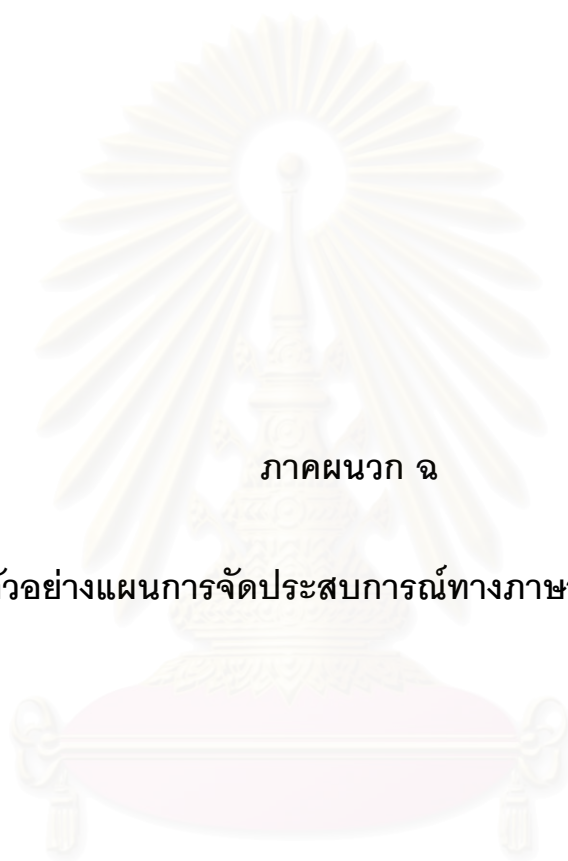
1. แป้งขนมปัง
2. กาว
3. สีผสมอาหาร
5. แป้งฝุ่น
6. น้ำมันพืช

วิธีการทำ

1. นำแป้งขนมปัง 5 ช้อนโต๊ะ ผสมกับกาว 3 ช้อนโต๊ะ ในการผสมกาวค่อยๆ เติมหาวลงไป แป้ง
2. นวดแป้งกับกาวให้เป็นเนื้อเดียวกัน ในขณะที่นวดถ้ารู้สึกเหนียวหนะให้ทาแป้งฝุ่นที่ฝ่ามือ
3. เมื่อเนื้อแป้งที่นวดแข็งตัวให้หยดน้ำพืช 1 – 2 หยด แล้วนวดแป้งอีกครั้ง
4. หยดสีผสมอาหารที่เลือกไว้หยดลงบนก้อนแป้ง จากนั้นนวดแป้งและสีจนเป็นเนื้อเดียวกัน
5. นำแป้งที่ผสมสีเรียบร้อยแล้วมานั้นเป็นรูปต่างๆ ตามที่ต้องการ

เกมเรียงลำดับภาพเหตุการณ์

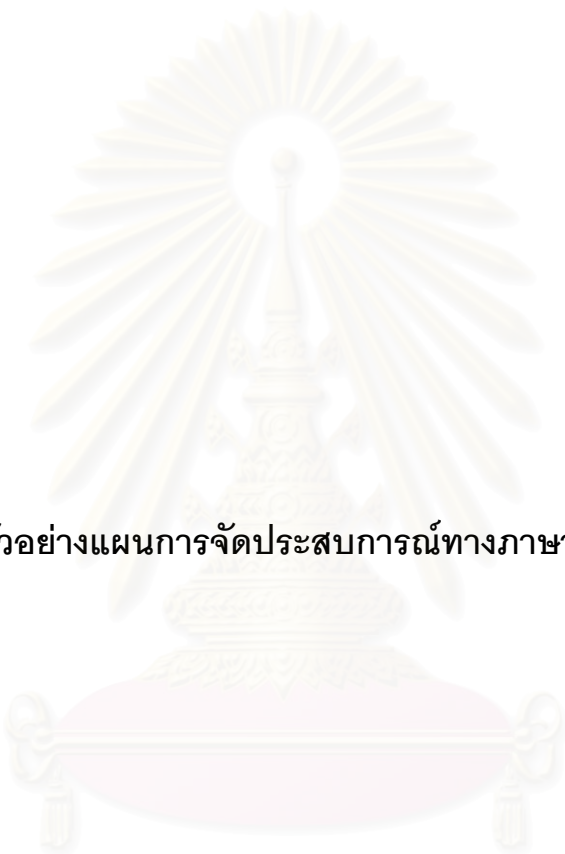




ภาคผนวก ฉ

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดประสบการณ์ทางภาษาแบบปกติ

วัน..... ที่..... เดือน..... พ.ศ.....

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ-อุปกรณ์	การประเมินผล
1. เด็กสามารถตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับนิทานได้	เนื้อเรื่องในหนังสือนิทานเรื่อง ความลับในกระสอบ	<p><b>ขั้นที่ 1 การเล่าเรื่อง</b></p> <p>1. ครูเล่านิทานเรื่อง ความลับในกระสอบ ให้เด็กฟัง</p> <p><b>ขั้นที่ 2 การสนทนา</b></p> <p>2. ครูและเด็กพูดคุยเกี่ยวกับนิทานที่ได้ฟัง แล้วร่วมกันสรุปเนื้อเรื่องที่ครูถามจากการวาดภาพ</p> <p><b>ขั้นที่ 3 การนำเสนอผลงาน</b></p> <p>3. ครูให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรม และนำเสนอผลงานของตนเอง</p>	นิทานเรื่อง ความลับในกระสอบ	สังเกตจากการตอบคำถาม

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก ช

ตัวอย่างภาพการจัดประสบการณ์โดยใช้วัสดุออนไลน์

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## ตัวอย่างภาพการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรีไลน์

### การเรียงร้อยสถานการณ์



ภาพที่ 1

ภาพที่ 1: ผู้วิจัยให้เด็กดูภาพหน้าปกของนิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง เพื่อให้เด็กสังเกตรายละเอียดของภาพ



ภาพที่ 2

ภาพที่ 2: ผู้วิจัยและเด็กร่วมกันพูดคุยเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมของเด็กในเรื่องของป่าที่เป็นส่วนหนึ่งของฉากในนิทานเรื่อง ความลับในกระสอบ

### การขยายประสบการณ์



ภาพที่ 3

ภาพที่ 3: เด็กๆ ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อย



ภาพที่ 4

ภาพที่ 4: เด็กๆ ร่วมกันวางแผนและแบ่งหน้าที่ในการประดิษฐ์ผลงานฉากใต้ทะเลจากนิทานเรื่อง ปลาสายรุ้ง

### การขยายประสบการณ์ (ต่อ)



ภาพที่ 5

ภาพที่ 5: เด็กๆ พุดคุยและคอยช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรมการปักแผ่นฟิล์ม



ภาพที่ 6

ภาพที่ 6: น้องชบาทำกิจกรรมการปักแผ่นฟิล์ม เพื่อนำมาติดที่เสื่อ

### การเล่าเรื่องย้อนกลับ



ภาพที่ 7

ภาพที่ 7: เด็กๆ ร่วมกันเล่านิทานเป็นกลุ่มย่อยโดยใช้ผลงานเป็นสื่อในการเล่าเรื่อง



ภาพที่ 8

ภาพที่ 8: น้องนัสเล่านิทานเรื่องความลับในกระสอบ พร้อมทั้งบอกเหตุการณ์ในภาพที่น้องนัสวาดขึ้น



## การเล่าเรื่องย้อนกลับ (ต่อ)



ภาพที่ 9



ภาพที่ 10

ภาพที่ 9 – 10: เด็กๆ แสดงความภาคภูมิใจในผลงานที่ประดิษฐ์ขึ้น  
และสมมติตนเองเป็นตัวละครในนิทานที่ได้ฟัง

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวธีรารัตน์ ศรีวีรัตน์ เกิดเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2525 ที่จังหวัดเชียงราย ช่วงวัยเด็กเติบโตที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ในปีการศึกษา 2548 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย